

Kohti intiimiä ja ennakkoluulojen yli – suomalaisten itsenäisesti seksityötä
tekevien naisten kokemuksia seksityöstä

Annemari Hakala
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Sosiologian pro gradu –tutkielma
Huhtikuu 2018

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

ANNEMARI HAKALA: Kohti intiimiä ja ennakkoluulojen yli – suomalaisten itsenäisesti seksityötä tekevien naisten kokemuksia seksityöstä

Pro gradu –tutkielma, 79 s., 1 liite

Sosiologia

Huhtikuu 2018

Tiivistelmä

Tämän pro gradu –tutkielman tarkoituksena oli tutkia, miten suomalaiset itsenäisesti seksityötä tekevät naispuoliset seksityöntekijät itse määrittelevät tekemäänsä seksityötä. Tutkielman tarkoituksena on ollut tavoittaa näiden naisten omia kokemuksia siitä, minkälaisena seksityö rakentuu heidän omissa elämissään ja miten seksityöhön vahvasti liitetty stigma vaikuttaa heidän kokemuksiinsa työstään, heidän yksityiselämistään ja heistä itsestään naisina.

Tutkimusaineistona on käytetty kuuden itsenäisesti seksityötä tekevän naispuolisen henkilön haastattelua, joista kaksi on tehty puhelimen välityksellä ja neljä on vastaanotettu kirjallisessa muodossa. Jokaisen kuuden naisen haastattelun pohjalla on ollut käytössä sama kysymysrunko (ks. liite 1). Lisäaineistona haastatteluiden lisäksi tutkielmassa on käytetty Sonja Huhtaniskan Aamulehdessä 15.8.2017 julkaistua artikkelia *Pääset iholle, et ihoni alle*. Artikkelissa on haastateltu suomalaista seksityöntekijä Katria. Lisäaineistoksi on valikoitunut vielä Elina Talvensaaren 2016 valmistunut dokumentti *Puhtaus ja vaara*, joka myös käsittelee itsenäisesti seksityötä tekevien suomalaisten naisten omia kokemuksia heidän tekemästään seksityöstä. Aineistoani olen analysoinut sisällönanalyysin avulla.

Tutkielman ensimmäisessä teoriaosuudessa käydään ensin läpi suomalaisen prostituution historiaa ja sen tutkimus- ja nykytilannetta Suomessa. Tämän jälkeen pyrin havainnollistamaan, kuinka prostituutio ja prostituoidut ovat olleet kahtiajakoisesti ikuisen kiinnostuksen kohteena, mutta samalla heitä on pyritty ulossulkemaan yhteiskunnasta marginaaliin erilaisten poliittisten ja sosiaalisten keinojen avulla. Tutkielmassa käsitellään myös prostituutioon ja seksityöhön liittyviä käsitteitä ja niihin kohdistuvia poliittisia tarkoituksia. Teoriaosuuden lopuksi käydään vielä läpi seksityön suhdetta työhön ja miten se sijoittuu perinteisenä nähdyn ansiotyön kentälle.

Aineistoluvuissa ääneen pääsevät itsenäisesti seksityötä tekevät naiset, joiden äänen puuttuminen heihin liittyvästä tutkimuksesta ja poliittisesta keskustelusta on pysynyt marginaalisena, mutta toiminut samana innokkeena muun muassa tämän pro gradu –tutkielman syntymiselle. Ensimmäisessä aineistoluvussa sukellaan kohti intiimiä ja saadaan naisten kertomana selville, mistä seksityössä heidän omien kokemuksiansa perusteella on kyse, jonka jälkeen jäsenetään naisten kertoman perusteella seksityön merkitystä työn muotona ja sen vaikutuksia heidän elämässään. Prostituutiota ja seksityötä läpäisee vahvasti stigma, joka on erottamaton osa nykypäivän seksityötä ja siihen liittyvää keskustelua. Aineistoluvussa naiset kertovat, miten stigma vaikuttaa heidän työskentelyynsä ja suostuvatko he vastaanottamaan kyseistä leimaa itselleen.

Avainsanat: Prostituutio, seksityö, seksityöntekijä, stigma, haastattelut

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Prostituutio Suomessa.....	5
2.1 Suomalaisen prostituution historiaa.....	5
2.2 Suomalaisen prostituution nykytila ja tutkimus.....	6
2.3 Prostituutio on poliittinen kiistakapula.....	7
2.4 Onko prostituutio valinta vai pakko?.....	9
2.5 Prostituution, parituksen ja ihmiskaupan käsitteet pidettävä erillään.....	11
3. Prostituoituneet naiset ikuisen kahtiajakoisen kiinnostuksen kohteena.....	13
3.1 Prostituoituneet kunniallisen naiseuden uhkana.....	13
3.2 Dikotomisat vastakohtaparit prostituoituneiden ulosleimaajina.....	14
3.3 Stigma on sitkeä häpeäleima.....	15
3.3.1 Huorastigma.....	16
3.3.2 Huorastigmaa ylläpitää myös passiivinen uhrileima.....	17
4. Prostituoituneita vai seksityöntekijöitä?.....	19
4.1 Prostituoituneita vai seksityöntekijöitä?.....	19
4.1.1 Seksityö ja seksityöntekijä ovat aktiivisia käsitteitä.....	20
4.2 Suomalaisien seksityöntekijöiden keskiluokkaistuminen.....	21
4.3 Voidaanko seksityö nähdä työnä?.....	23
4.3.1 Seksityö on emotionaalista työtä.....	24
4.3.2 Stigma pitää seksityön marginaalissa.....	25
5. Tutkimusaineisto ja menetelmät.....	28
5.1 Vaikeasti tavoitettavat naiset.....	28
5.2 Haastatteluilla naisten subjektiivisten kokemusten perässä.....	29
5.2.1 Sexwork.net eli entinen Sihteriopisto.....	30
5.3 Puolistrukturoidut teemahaastattelut.....	31
5.4 Haastatteluista puhelimen välityksellä sekä kirjallisesti vastaanotettuina.....	32
5.5 Lisäaineiston esittely.....	33
5.6 Analyysimenetelmänä sisällönanalyysi.....	34
5.6.1 Aineistolähtöinen ja teoriaohjaava analyysi.....	34
5.7 Tutkimuskysymykseni.....	35
6. Kohti intiimiä.....	36
6.1 Aitoja ja erilaisia naisia seksityön parissa.....	36
6.2 Realismia ennakkoluulojen rinnalle.....	37

6.3	Mistä kaikki alkaa, miten alalle on päädytty.....	39
6.4	Huorastigman kanssa eläminen.....	40
6.4.1	Pakotettuina elämään kaksoiselämää.....	42
6.4.2	Stigma voi tarttua myös tutkijaan.....	43
7.	Naiset, joille seksi on työtä.....	46
7.1	Kun seksi ja raha yhdistyvät.....	46
7.2	Naiset, jotka myös tykkäävät työstään.....	48
7.2.1	Seksuaalista voimaantumista ja valtaa.....	50
7.3	Seksityöntekijöiden henkinen ja fyysinen kapasiteetti.....	52
7.3.1	Tyttöystäväkokemuksia tuottamassa hyvän palvelun kautta.....	53
7.3.2	Roolin ottoa ja näyttelemistä.....	54
7.4	Rajanvetoa yksityisen ja julkisen elämän välille.....	56
7.4.1	Emotionaalisen tunnetyön riskit.....	56
7.5	Naiseuden erilaisia positiioita.....	59
7.5.1	Seksityöntekijäkin voi olla feministi.....	60
8.	Johtopäätökset.....	62
8.1	Seksityössä painottuu sen sosiaalinen puoli.....	62
8.2	Vahvasti vallitsevat ennakkoluulot ja stigma.....	63
8.2.1	Miten naiset käsittelevät stigmaa.....	64
8.3	Lisää julkista keskustelua ja seksityöntekijöiden itsensä osallistamista.....	65
8.3.1	Ollaanko valmiita kuulemaan, mitä seksityöntekijöillä itsellään on alasta sanottavana?.....	66
8.4	Miten seksityöstä saataisiin neutraalimpi aihe?.....	68
8.4.1	Potentiaalia jatkotutkimukseen?.....	70
	Lähdeluettelo.....	72
	Digitaaliset lähteet.....	77
	Liitteet	

1. Johdanto

”Why is it that a practise so thoroughly disapproved, so widely outlawed in western civilisation, can yet flourish so universally?” (Davis 1937, 744).

Sosiologi Davis Kingsley on onnistunut yhdessä lauseessa ilmaisemaan koko prostituutioilmiöön hyvin olennaisesti liittyvän paradoksaalisuuden. Davis ihmettelee 1930-luvulla, miksi prostituutio ammattina, joka läntisessä sivilisaatiossa on perin pohjin halveksittu ja kielletty, menestyy silti niin hyvin maailmanlaajuisesti. Yksi prostituution erityispiirteistä tuntuukin olevan se, että se kestää hyvin aikaa ja siihen kohdistuvaa vastustusta. Ilmiönä prostituutio on onnistunut läpi pitkän historiansa joustavasti sopeutumaan erilaisiin poliittisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin olosuhteisiin ja järjestelmiin. Prostituutiota on koko sen historian ajan pyritty myös vastustamaan ja säätelemään erilaisten yhteiskunnallisten ja oikeudellisten toimenpiteiden avulla. (Kimpimäki 2009, 1.)

Prostituution ympärillä on pyörityt vuosisatojen ajan ikuista kehää, ja julkisesti keskustellaan lähes taukoamatta siitä, mitä prostituutioilmiölle pitäisi tehdä ja miten siihen pitäisi suhtautua. Tätä samaa teemaa pohditaan ahkerasti vielä 2010-luvullakin ja keskustelu prostituutioilmiön ympärillä käy sekä moraalisesti että poliittisesti kuumana. Prostituution moraalista latautuneisuutta ylläpitävät muun muassa siihen liitetyt yleiset, yksinkertaistavat ja myyttiset käsitykset. Julkisessa keskustelussa ja prostituutioilmiötä tutkittaessa tapahtuu toistuvasti yleistämistä, johon vaikuttavat muun muassa ilmiön ulkopuolelta tulevat poliittiset, moraaliset sekä tutkimukselliset jännitteet sekä vaatimukset. (Skaffari 2014, 14.) Pelkästään Suomen kokoisessa maassa kokonaiskuvan saaminen prostituutiosta on hankalaa, globaalisti se alkaa olla lähestulkoon jo mahdotonta. Prostituuioon vaikuttavat muun muassa kulttuuriset, lainsäädännölliset, taloudelliset ja ilmastolliset tekijät. Suomalaisen prostituutioilmiön erityispiirteitä määrittävät maan sisäiset ja kansainväliset elintasoerot, prostituutiota sivuava lainsäädäntö sekä yleinen seksuaali- ja sukupuolikulttuuri. (Kontula 2005, 12–13.)

Prostituutioilmiötä ei ole mahdollista ottaa haltuun yhdellä tutkimuksella, vaan kyse on sosiaalisesta ja laajasta monimuotoisesta ilmiöstä, joka on sidoksissa niin historiaan, yhteiskuntaan, kulttuuriin, lainsäädäntöön, naisten asemaan kuin yksilöllisiin tekijöihinkin. Prostituutioilmiö tarvitsee erilaisia näkökulmia ja uusia tutkimuksia julkaistavaksi. (Skaffari 2010, 14–15.) Mitä enemmän ilmiötä tutkitaan eri näkökulmista käsin, sitä neutraalimmiksi myyttiset käsitykset ja yleistyks

prostituutioilmiön ympärillä muuttuvat. Prostituutioilmiön määrittelyä hankaloittaa myös sen marginaalinen asema. Marginaalisten ilmiöiden tutkimiseen kuuluu olennaisena aineistojen puuttuminen. Ilmiöihin suoraan liittyviä aineistoja ei välttämättä ole saatavilla, tai ilmiö ei itsessään edes tuota aineistoa, esimerkiksi juuri piiloluontoisuudensa vuoksi. Marginaalin tutkimiseen liittyy myös paradoksi siitä, että tutkimusaiheet kiinnostavat muita tutkijoita ja mediaa, mutta mikäli tulokset eivät sovi vallitseviin uskomusjärjestelmiin, voi kiinnostus kääntyä epäuskoksi ja välillä jopa vihaksi tutkimusta ja mahdollisesti myös tutkijaa kohtaan. Marginaalisen ilmiön tutkimiselle ominaista on myös ongelmalähtöisen tutkimustavan omaksuminen, vaikka lähtökohtaisesti onkin pyrittävä kokonaisvaltaisen tutkimustavan haltuunottoon. (Häkkinen & Salasvuo 2015, 12–15.)

Prostituution marginaalista asemaa ylläpitää myös suomalainen lainsäädäntö. Suomessa seksin myyntiä ja ostoa voidaan periaatteessa pitää vielä laillisina, mutta laillisia rajoitteita seksin myyntiin ja ostoon löytyy useampia. Suomen rikoslaki (19.12.1889/39) kieltää seksipalveluiden ostamisen alle 18-vuotiaalta (RL 20: 8a §), ihmiskaupan tai parituksen uhrilta (RL 20: 8§). Rikoslaki kieltää myös seksin julkisen markkinoinnin ja yhteystietojen välittämisen seksuaalirikoksiin ja paritukseen liittyvässä luvussa 20 (RL 20: 9§ 3). Suomen järjestyslaki (27.6.2003/612) kieltää taas seksin myynnin ja oston julkisella paikalla luvussa kaksi (JL 2: 7§). Suomen prostituutioon liittyviä lakeja ja sen terminologiaa on pidetty epäyhtenäisenä ja hankalana, muun muassa siitä syystä, että lakisäännöksiä on säädetty eri aikoina (Niemi & Aaltonen 2013). Tämä on myös yksi syy siihen, miksi yhteiskunnalliseen suhtautumiseen Suomessa esiintyvää prostituutiota kohtaan on pyritty etsimään uusia lähestymis- ja säätelytapoja.

Vastauksia ja vaikutteita erilaisille prostituution lähestymistavoille on haettu muun muassa muiden maiden käytännöistä. Suomessa ollaan seurattu esimerkiksi paljon muiden Pohjoismaiden, erityisesti Ruotsin tapaa käsitellä prostituutioilmiötä. Ruotsi on ensimmäinen maa, jossa seksin oston täysikielto on otettu käyttöön vuonna 1999. Ruotsin lisäksi täysikielto on voimassa myös Norjassa ja Islannissa. Suomessa Tanskan tapaan seksin ostoa on muutamien poikkeuksien ainakin vielä sallittua, mutta tilanteeseen haetaan koko ajan muutoksia muun muassa uusien lainsäädännöllisin keinoin. Useampi Suomen poliittisista tahoista, esimerkiksi vuoden 2014 vähemmistövaltuutettu, tasa-arvovaltuutettu ja useampi naisjärjestö ovat pitäneet seksin täysikieltoa parhaimpana vaihtoehtona (HS 11.10.2014).

Sen sijaan muun muassa ihmisoikeusjärjestö Amnesty International (Laajapuro 2015) on ilmoittanut vuonna 2015 kannastaan, joka pyrkii toimenpiteisiin seksityöntekijöiden ihmisoikeuksien parantamiseksi. Nämä toimenpiteet pitävät sisällään seksityöhön liittyvän dekriminisaation, joka tarkoittaa seksityöhön liittyvän rikosoikeudellisen ja muiden seksityöntekijöiden oikeuksia loukkaavan sääntelyn poistamista. Samankaltaiselle kannalle on päätyntä myös moni muu kansainvälinen tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia ajava järjestö, esimerkiksi Yhdistyneiden Kansakuntien naisten ja tyttöjen oikeuksia ajava tasa-arvojärjestö UN Women (<http://www.nswp.org/resource/un-womens-note-sex-work-sexual-exploitation-and-trafficking>).

Kyseinen järjestö on jo vuoden 2013 lokakuussa antanut lausunnon siitä, kuinka heidän järjestönsä tunnustaa seksityön työksi ja ajavat täyttää dekriminisaatiota seksityön suhteen. Dekriminalisaatio on järjestön mielestä ainoa tapa taata seksityöntekijöille kuuluvat tasa-arvoiset ihmisoikeudet. Järjestö korostaa myös omasta puolestaan sitä, kuinka prostituutio, paritus ja ihmiskauppa tulee nähdä erillisinä ilmiöinä, sillä se on ainoa tapa taata, että ilmiöihin kuuluvat rikokset tulevat tuomituiksi spesifisti. Järjestön mukaan näiden kolmen ilmiön yhteen niputtaminen vaikeuttaa seksityöntekijöiden ja ihmiskaupan uhrien auttamista ja heidän oikeuksiensa toteutumista.

Toinen prostituutioon sitkeästi liittyvä kiistakapula onkin, voidaanko prostituutio nähdä seksityönä. Monille lienee tuttu lausahdus prostituutiosta maailman vanhimpana ammattina. Prostituutiosta on aina puhuttu ammattina, vaikka prostituutioilmiön parissa kiistellään vielä myös siitä, voidaanko prostituution kohdalla puhua ammatista ja varsinaisesta työn muodosta laisinkaan, vai onko kyse pelkästään naisten perustavanlaatuisesta alistamisesta (Day 2007; Kontula 2009, 1–8; Sullivan 2010). Naisuus ja sukupuoliroolit ovat olennaisimpia ja vahvimpia prostituutioon liittyviä teemoja, sillä kaupallinen seksi on kokonaisvaltaisesti sukupuolittunut ilmiö, jonka parissa suurin osa seksin myyjistä ovat naisia ja enemmistö heidän asiakkaistaan ovat miehiä (Kontula 2008, 43). Seksiä pidetään yleisluontoisesti vielä jokaisen henkilökohtaisena asiana ja seksin myymistä edelleen tabuna. Seksi on samalla kuitenkin kaupallista ja sitä myyvät sadat tuhannet henkilöt ympäri maailman, ajattelimme me muut siitä mitä halusimmekaan. Seksiä myydään myös itsenäisestä ja omasta tahdosta, vaikka prostituutioilmiöstä puhuttaessa prostituutio-käsitteen alle yleisesti niputetaan ihmiskauppa, paritus ja seksityö yhdeksi samaksi massaksi.

Suomessa toimivista prostituoiduista ja seksityöntekijöistä on mahdotonta kerätä tarkkaa lukumäärää, eikä edes Suomen poliisilla ole hallussaan mitään paikkaansa pitävää tietokantaa tai tarkkaa määrää edes suomalaisista alan toimijoista. Parikymmentä vuotta prostituutioilmiötä Suomessa seurannut Helsingin poliisin ylikonstaapeli Kenneth Eriksson kuitenkin arvioi, että

prostituoituja voi Suomessa olla jopa tuhansia. Erikssonin karkean arvion mukaan esimerkiksi Helsingissä seksiä myy muutama sata henkilöä päivässä (ESS 6.2.2018.) Suurimman ja näkyvimmän Suomessa työskentelevän seksityöntekijäjoukon epäillään kuitenkin olevan itsenäisesti seksityötä tekevien suomalaisten ja maassa pysyvästi asuvien ulkomaalaisten ammattilaisten joukko, jotka määrittelevät itsensä seksityöntekijöiksi. Heidän ammattimaisuuttaan tukee esimerkiksi pyrkimys kehittyä työssään sekä verkostoituminen toisiin seksityöntekijöihin. (Kontula 2008, 42.) Prostituutio on siirtynyt Suomessa jo vuosikymmeniä sitten kadulta yksityisasuntoihin ja markkinointi internetiin. Suosittuja ovat esimerkiksi netin kautta vuokrattavat yksityisasunnot ja Airbnb-huoneistot (ESS 6.2.2018.)

Tässä tutkielmassa huomio keskittyy itsenäisesti seksityötä myyviin täysi-ikäisiin suomalaisiin naisiin ja heidän omiin kokemuksiinsa seksityöstä ja siihen olennaisesti kuuluvista osa-alueista. Tämän tutkielman tarkoituksena on ollut tavoittaa naisseksityöntekijöitä itse kertomaan ja kuvailemaan, minkälaisia merkityksiä he antavat tekemälleen työlle. Seksityöhön liittyvien ja siihen liitettyjen ennakkoluulojen ja stigman rooli on seksityön parissa niin suuri, että tutkielmassani esitellään myös niitä tapoja, joilla seksityöntekijät pyrkivät käsittelemään seksityöhön olennaisesti liittyvää leimaantumista ja ylittämään sen vaikutukset omissa elämissään. Prostituoiduista ollaan oltu kiinnostuneita läpi historian ja heihin on kohdistettu erilaisia uskomuksia ja myyttejä, minkä seurauksena heistä on tullut ikään kuin mystisiä hahmoja. Tämä tutkielma pyrkii avaamaan myös sitä, kuinka haastattelemieni seksityöntekijöiden joukosta löytyy melko tavallisen oloisia suomalaisia naisia, jotka toivovat realistisempaa suhtautumista tekemälleen työlleen ja arvostusta seksityön marginaalisesta ja leimaantuneesta luonteesta huolimatta.

2. Prostituutio Suomessa

2.1 Suomalaisen prostituution historiaa

Suomesta löytyy rajallinen määrä tutkimusmateriaalia prostituutioilmioistä. Marginaalisten ilmiöiden tutkimisen ongelmana voidaankin nähdä aineistojen puuttuminen, joko tutkimusilmiö ei tuota aineistoa tarpeeksi tai ilmiötä kontrolloivien instituutioiden aineistot kertovat enemmän itsestään kuin tutkimistaan kohteistaan (Häkkinen & Salasuo 2015, 12). Prostituutioilmion tutkiminen oli Suomessa vielä 1980-luvulla harvinaista ja vasta 1990-luvulla alkoi aiheesta ilmestyä yksittäisten henkilöiden opinnäytetöitä (Turunen 1996, 52). Margaretha Järvinen (1990) oli ensimmäisiä tutkijoita, joka tarttui prostituutioilmion käsittelyyn historiallisella näkökulmalla naisprostituoiduista irtolaislain valossa Helsingissä. Tutkimuksessa sivuttiin myös miespuolisia asiakkaita.

Suomalaisesta prostituutiokulttuurin historiasta on ollut kiinnostunut myös Antti Häkkinen (1995, 69, 222–230), joka on nähnyt 1800-luvun lopun Suomessa esiintyvän prostituution tyypillisenä kaupunkiyhteisöjen kansanterveydellisenä ongelmana. Esimerkiksi Helsingissä prostituutio on ollut niin yleinen ja näkyvä osa kaupungin miesväen huvittelua ja vapaa-ajanviettoa, että sitä on voinut verrata minkä tahansa eurooppalaisen suurkaupungin prostituutiomarkkinoihin. Häkkinen pitää todennäköisenä, että prostituoituja on ollut Suomessa jo keskiajalla. 1800-luvun jälkipuoliskolla alkoi yleistyä kuitenkin prostituution vastainen yhteiskunnallinen mieliala, jonka myötä ilmiöstä halusivat päästä eroon uskonnollisten liikkeiden lisäksi nais-, työväen- ja raittiusliike. Prostituutio pyrittiin kitkemään yhteiskunnasta kokonaan pois muun muassa rikoslain parituspykälän ja irtolaislain asetuksilla. 1930-luvulla yritettiin puuttua myös Suomessa toimineisiin salabordelleihin ja katuprostituutioon, mutta näistä erinäisistä kontrollitoimenpiteistä huolimatta kadulla esiintyi entistä useampia prostituoituja.

Historiantutkija Toivo Nygård (1998, 11–16) on taas erilaisuuden historiaa ja marginaaliryhmiä käsittelevässä teoksessaan tuonut esille, kuinka niin kutsuttujen ”normaalien” ihmisten silmissä fyysisesti, sosiaalisesti tai henkisesti erilaiset ovat aiheuttaneet aina yhteiskunnassa ongelmia. Prostituoitujen ovat myös listattu yhdeksi tällaiseksi poikkeavien ihmisten marginaaliryhmäksi jo vuosisatojen ajan, ja heitä on muun muassa irtolaisten ja vankien ohella pidetty sosiaalisesti ja

juridisesti poikkeavina henkilöinä. Yhteiskunnan vallitsevista normeista poikkeavien ja niitä noudattavien yhteiskuntaryhmien välillä on aina ollut konfliktitilanteita, joita on pyritty ratkaisemaan. Erilaisten marginaaliryhmien historian tutkiminen on samalla onnistunut valaisemaan myös sitä ympäröivää yhteiskuntaa, sillä tutkimalla suhtautumista normaalikansalaisista poikkeaviin ihmisiin, on saatu samalla tärkeää tutkimustietoa koko yhteiskunnan säännöistä ja ihanteista.

Länsimaisissa yhteiskunnissa, joissa on vallinnut voimakas seksuaalikielisyys aina 1500-luvulta lähtien, on satunnaisen ja maksullisen rakkauden nähty loukkaavan yhteiskunnan keskeisiä arvoja ja ihanteita. Tämä on kuitenkin paradoksaalisesti johtanut siihen, että mitä ankarampaa seksuaalikulttuuri on ollut, sitä enemmän on ollut myös prostituutiolle kysyntää myös Suomessa. Tämä on johtanut myös siihen, että mitä ankarampi yhteisön seksuaalimoraali on ollut, sitä huonompaan asemaan ovat naimattomat seksuaalisuhteita harrastaneet naiset joutuneet. Vasta 1960-luvulla seksuaalivallankumous on nostanut seksuaalisuuden vapauden uuteen arvoonsa. Se on muuttanut olennaisesti totuttuja seksuaalikäyttäytymisen malleja, esimerkiksi avioliiton ulkopuoliset suhteet lisääntyivät ja prostituution kysyntä väheni. 1970–1980-luvuilla viranomaisten rekisteröimä prostituutio väheni reippaasti, kunnes taas 1990-luvulle tultaessa koettiin prostituution uusi kasvu ja sen uudet muodot. (Häkkinen 1995, 215–230.)

2.2 Suomalaisen prostituution nykytila ja tutkimus

Kiinnostus prostituutiota kohtaan kasvoi Suomessa 1990-luvulla markkinavoimien vapauttamisen, taloudellisen laman ja Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen, jonka aikana puhuttiin oikeasta seksibisnesbuumista. Seksibaareja yläosattomine tarjoilijoineen ja vaatteita vähentävine esiintyjineen alkoi ilmestyä ympäri Suomea. Tätä ilmiötä tutki muun muassa Sari Näre, joka haastatteli myös seksibaareissa käyviä asiakkaita. Neuvostoliiton romahtamisen myötä vuonna 1991 ja taloudellisen ahdingon vuoksi Suomeen alkoi hakeutua Itä-Euroopasta paljon esimerkiksi venäläisiä ja virolaisia naisia seksityöhön (Näre 1998, 219–221.) Suomen 2000-luvun prostituutiota käsittelevissä tutkimuksissa on alkanut heräillä kiinnostus empiiristä tutkimusta ja prostituoitujen omaa kokemusta kohtaan, esimerkiksi Anna Kontulan (2005) laatimassa raportissa suomalaisesta seksityöstä. Kontula (2008) on väitöskirjassaan *Punainen eksodus* jatkanut empiiristä tutkimusta

prostituutiosta ja tehnyt kenttätyötä lukuisten seksityötä tekevien naisten parissa. Kontula on käsitellyt teoksessaan muun muassa vallan ja seksin suhdetta sekä stigmaa.

Pia Skaffari (2010) on tavoittanut haastatteluiden ja etnografisen lähestymistavan avulla naisten omia kokemuksia pohjoisen itäprostituutiosta. Skaffari on samalla tutkinut rajat ylittävää prostituutiota, josta tutkimusmateriaalia on tuottanut myös Anne-Maria Marttila (2004; 2009) seksityön asiakkuuden lisäksi. Prostituutioilmiön globaaleja puolia ovat tutkineet muun muassa Elina Penttinen (2004) ja Marjut Jyrkinen (2005). Minna Kimpimäki (2009) on tutkinut teoksessaan *Haureuden harjoittajista ihmiskaupan uhreihin. Prostituution, parituksen ja ihmiskaupan oikeudellinen sääntely* laajasti prostituutioilmiöön liitettyjä oikeudellisia historiallisia ja nykyaikaisia sääntelyn muotoja.

2010-luvun Suomessa prostituutio on piilossa, poissa silmistä. Yksittäiset seksibaarit ja thaihieromalaitokset ovat vakiintuneet suomalaisiin kaupunkikuviin herättämättä juurikaan huomiota. Helsingissä tietyillä alueilla esiintyy vielä jonkin verran katuprostituutiota, etupäässä ulkomaalaisia naisia, mutta määrät ovat Suomen poliisin mukaan hyvin marginaalisia. Suurin osa Suomessa tapahtuvasta seksikaupasta tapahtuu huoneistoissa ja seksikaupan markkinointi tapahtuu internetin välityksellä. Asiantuntija-arvion mukaan internetin osuus on jopa 80–90 prosenttia prostituutioon kohdistuvasta markkinoinnista (Niemi & Aaltonen 2013, 59–62.) Suomessa ei esimerkiksi Alankomaiden tai Saksan tapaan ole havaittavissa julkisesti avointa tai sallittua prostituutiokulttuuria. Hollannissa prostituutio on niin avointa, että naisia voi nähdä katujen varsilla näyteikkunoilla tarjoamassa seksipalveluja, bordelleja löytyy liike- ja kauppakeskusten yhteydestä sekä kaupunkien keskustan ulkopuolelle on varattu kokonaisia alueita, joissa esimerkiksi päihdeongelmaiset tai paperittomat prostituoidut kaupittelevat itseään (Van Doorninck 2003, 271–272).

2.3 Prostituutio on poliittinen kiistakapula

Prostituutioilmiötä ja kaupallista seksiä on teoretisoitu viime vuosikymmenien aikana näkyvimmin feministisen tutkimuksen parissa, voidaan puhua jopa seksisodista, jotka ovat jättäneet syvästi kahtia jakautuneen feministisen liikkeen (Kontula 2008, 19). Nämä pääasiallisesti kahtia jakautuneet liikkeet ovat nimeltään prostituution kokonaisvaltaiseen purkamiseen pyrkivät

abolitionistit sekä prostituution laillistamista, mutta samalla sen sääntelyä kannattavat, regulaation kannattajat, joita kutsutaan myös libertalisteiksi. Tätä jaottelua käytetään poliittisessa ja akateemisessa ympäristössä, erilaisissa kansalaisjärjestöissä sekä julkisessa keskustelussa. (Schulze 2014, 13.) Näiden kahden pääleirin alta löytyy myös erilaisia muunneltuja määritelmiä, joten teoreettisten käsitteiden kirjo on tässä yhteydessä hyvinkin monipuolista. Pääpiirteittäin abolitionistisen näkökulman mukaan prostituutiota pidetään kuitenkin väkivaltana ja orjuutena erityisesti naissukupuolta kohtaan, joka ei tee oikeutta kenenkään ihmisarvolle. Abolitionistien mukaan naisia on suojeltava hyväksikäytöltä, eikä prostituution hyväksyvä yhteiskunta voi ikinä olla tasa-arvoinen. Libertaristit taas näkevät, että on olemassa vapaaehtoista prostituutiota ja seksityötä ja yksilöiden vapaata valintaa seksityön suhteen on kunnioitettava. Libertaristien mukaan prostituution tunnistaminen työn muodoksi vähentää prostituutioon liittyvää stigmaa ja tämän myötä myös prostituoitujen yhteiskunnallista marginalisoitumista. (Roth 2011, 979–980.)

Suomessa prostituution suhteen ollaan poliittisissa asiantuntijajärjestöissä ja julkisessa keskustelussa jakaannuttu myös kahteen vastakkaiseen leiriin. Toinen leiri puoltaa vahvasti muun muassa seksin oston kriminalisointia ja toinen leiri näkee, että seksityön dekriminallisoinnilla olisi enemmän seksityöntekijöiden etua ja heidän ihmisoikeuksiaan tukevia hyötyjä. Johdannossa esittelin esimerkiksi ihmisoikeusjärjestö Amnestyn ja Yhdistyneiden Kansakuntien tasa-arvojärjestö Un Womenin dekriminalisaatiota puoltavaa kantaa seksityöntekijöiden ihmisoikeuksien parantamiseksi. Elina Aaltio (2009, 16) on tutkinut prostituutiosta Suomessa käytävää poliittista ja yhteiskunnallista keskustelua ja todennut, että prostituutiosta johtuvista ongelmista saatetaan olla näiden kahden leirin sisällä samaa mieltä, mutta samalla itse prostituutio ja ongelmien syyt määritellään hyvin erilaisista lähtökohdista käsin. Aaltion mukaan prostituutio nähdään Suomessa ongelmana itsessään eli väkivaltana, seksuaalisena ja kaupallisena hyväksikäyttönä tai ihmisoikeusloukkauksena. Vaihtoehtoisesti ongelma nähdään prostituution ulkopuolella, esimerkiksi yhteiskunnan konservatiivisissa asenteissa, joilla pyritään rajoittamaan ihmisten seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja seksin myyjän vapautta valita elinkeinonsa tai myyjän ja asiakkaan vapautta toteuttaa seksuaalisuuttaan.

2.4 Onko prostituutio valinta vai pakko?

Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja Jaana Kauppinen (2003, 9) pitää prostituutiokeskusteluun liittyvää poliittista taistelua yleismaailmallisena. Hänen mielestään poliittisista etupiireistä irrallaan olevaa tieteellistä tutkimusta on olemassa sangen vähän. Pro-tukipiste on suomalainen seksi- ja erotiikka-alalla toimiven ihmisten sekä ihmiskaupan uhrien oikeuksia edistävä asiantuntijajärjestö (<https://pro-tukipiste.fi>). Kauppinen mukaan on asiallista muun muassa pohtia, mitä valinta ja pakko merkitsevät yksilöille ja minkälaisen merkityksen samat käsitteet saavat yhteiskunnan eri rakenteissa. Valinta ja vapaa tahto ovat yksiä olennaisimpia teemoja, joista prostituutioilmiön ympärillä kiistellään. Vapaa tahto on lähes filosofinen kysymys, jota on prostituution tai minkään muun aihealueen ympärillä hyvin vaikeaa määritellä, sillä se ei lopulta ole mikään irrallinen ja vapaasti valittavissa oleva tekijä, vaan riippuvainen monista eri tekijöistä.

Onkin keskeistä pohtia, voidaanko kenenkään yksilön kohdalla, minkään tietyn alan tai erilaisen elämäntilanteen parissa, puhua enää vapaasta tahdosta, kun kaikki yksilöt ovat riippuvaisia niin taloudellisista, sosiaalisista kuin henkilöhistoriaankin liittyvistä tekijöistä, jotka vaikuttavat tavalla tai toisella heidän valintoihinsa. Tämän ei silti katsota kokonaan poistavan yksilöiden kykyä harjoittaa vapaata tahtoaan. Vapaaehtoisen prostituution mahdollisuuden kiistävässä näkökulmissa prostituutioon ryhtymisen syynä pidetään näitä samoja hallitsevia poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia oloja, joiden kautta korostuu erityisesti yksilön valinnanvapauden riippuvuus hänen yhteiskunnallisesta asemastaan. Prostituutio voidaankin nähdä syynä, jonka parissa työskentelevän täysivaltaisen yksilön katsotaan mahdollisen heikon taloudellisen tai sosiaalisen asemansa vuoksi menettävänsä vapaan kykynsä tehdä omaan toimintaansa ja elämäänsä kuuluvia valintoja (Kimpimäki 2009, 30–31.)

Prostituutiota tutkivan Shannon Bellin (1994, 111) mukaan vapaata valintaa seksityön suhteen voidaan pitää samassa mielessä vapaana kuin mitä tahansa muuta kapitalistisen ja patriarkaalisen järjestelmän puitteissa tehtyä valintaa. Prostituutioon vaikuttavat hyvin vahvasti myös intersektionaaliset erot, jotka ovat olennainen osa yhteiskunnan eri rakenteiden muodostumista. Intersektionaalisilla eroilla tarkoitetaan kaikkia niitä rakenteellisia taustatekijöitä, joita käytetään muun muassa seksuaalisuuden ja sukupuolen lisäksi yksilön identiteetin analyysiperustaksi. Näitä muita eroja ovat esimerkiksi yksilön ikä, yhteiskuntaluokka, uskonto tai etnisuus. Näille eroille on

tyypillistä, että ne vielä keskenään leikkaavat, risteävät ja yhteisvaikuttavat keskenään. (Rossi 2010, 35.)

2000-luvulla toimineen, ja sittemmin jo lopettaneen, Seksialan liitto SALLI ry:n entinen puheenjohtaja ja itsekin seksityöntekijänä toiminut Johanna Sirkiä (2003, 14) on ottanut artikkelissaan *Onko prostituoitu ihminen?* myös kantaa seksityöntekijöiden intersektionaalisiin eroihin ja prostituoituihin uhrileimojen takana. Sirkiä pitää kaikkien prostituoitujen ja ihmiskaupan uhrien niputtamista yhdeksi ja samaksi uhri-ilmiöksi ulkoapäin annettuna leimana, joka on erittäin tehokas tuottamaan prostituutiosta pelottavia uhkakuvia. Sirkiän mukaan ymmärtääkseen prostituution logiikkaa, on nähtävä prostituoitujen yksilölliset erot, heidän valintansa ja erilaiset elämäntilanteensa. Sirkiä muistuttaa, että esimerkiksi suomalaisen prostituoidun asema Suomessa on aivan erilainen kuin ilman työ- ja oleskelulupaa toimivan ulkomaalaisen prostituoidun asema. Sirkiän mukaan on myös totaalisen eri asia, kidnapataanko ihminen seksiorjaksi ulkomaille vai päättääkö aikuinen ihminen Suomessa tai muualla lähteä itse etsimään parempaa toimeentuloa esimerkiksi juuri seksityön parista. Pohtiessaan prostituutioon liittyvää pakkoa tai vapaata valintaa, globaalia prostituutiota tutkinut Bandana Pattanaik (2003, 310) muistuttaa, että joskus prostituutiosta voi olla kyse myös väliaikaisesta pakkotilanteesta. Joissakin tilanteissa, esimerkiksi köyhien maiden naiset, joutuvat valitsemaan kahdesta pahasta vaihtoehdosta sen vähemmän pahan, jolloin prostituutioon liitetyille mustavalkoisille ajatuksille on pakko alkaa hakemaan myös harmaan eri sävyjä, esimerkiksi juuri globaalin prostituution kohdalla.

Suomalaiselle prostituutiokeskustelulle on ominaista nähdä kaikki prostituoidut pääasiallisesti uhreina, jotka toimivat toisen tahon painostuksen alaisena tai joiden elämänhallinnalliset mahdollisuudet ovat sen verran heikkoja, että prostituution pariin päädytään esimerkiksi juuri huono-osaisuuden vuoksi. Prostituoituja ei osata nähdä tai kohdata yhteiskunnassa aktiivisina toimijoina, jotka etsivät seksityöstä ratkaisua esimerkiksi juuri köyhyyteen. (Kontula 2005, 42.) Prostituoitujen valinnanvapautta korostavissa näkemyksissä lähdetään yleensä siitä näkökulmasta, etteivät prostituoidut ole yksiselitteisesti aina tahdottomia uhreja vaan tietoisia subjekteja, jotka pystyvät itse tekemään prostituutiotoimintaan kuuluvia päätöksiä ja valintoja (Kimpimäki 2009, 32). Myös etnografista tutkimusta venäläisistä naisprostituoiduista tehnyt Skaffari (2010, 180–181) muistuttaa, kuinka prostituutio ei ilmiönä ole mikään yhdenmukainen kategoria. On tärkeää pitää mielessä prostituutiota tutkittaessa, kuka prostituutiota harjoittaa, missä toimintaa konkreettisesti harjoitetaan ja erityisesti missä kulttuurisessa kontekstissa tai yhteiskunnallisissa ehdoissa koko toiminta syntyy ja toteutuu. On tärkeää pitää myös mielessä, ketä tutkitaan ja välttää liiallisia

yleistyksiä, sillä prostituution suhteen tai esimerkiksi vapaan valinnan tai pakon suhteen ei ole olemassa yhtä ainoaa totuutta.

2.5 Prostituution, parituksen ja ihmiskaupan käsitteet pidettävä erillään

Prostituutiosta, parituksesta ja ihmiskaupasta puhuttaessa on hyvin yleistä, että nämä ilmiöt mielletään yhdeksi ja samaksi käsitteeksi, koska ne ovat lähekkäisiä ilmiöitä, joilla on yhteneväisiä ja lomittuvia piirteitä ja jotka ovat kaikki kytköksissä kaupalliseen seksiin. On kuitenkin tärkeää tunnistaa myös niiden yksilölliset erityispiirteet. Tämä tutkielma rajoittuu itsenäisesti seksityötä harjoittaviin täysi-ikäisiin suomalaisiin naisiin, joiden työhön ei sisälly kolmansia osapuolia tai pakottamista. Tämän tutkielman tarkoituksena ei ole myöskään perusteellinen paneutuminen parituksen ja ihmiskaupan käsitteisiin. Pysin kuitenkin avaamaan lyhyesti kaikki nämä kolme käsitettä, sillä prostituutiotutkimuksessa pidetään näiden kolmen käsitteen erillään pitämistä tutkimukselle elintärkeänä. Prostituutiolla tarkoitetaan vähintään kahden henkilön kaupallista seksisuhdetta, jossa seksuaalinen palvelus ja raha tai muunlainen korvaus vaihtavat omistajaa. Kaupallinen korvaus erottaa prostituution esimerkiksi tilapäisestä seksisuhteesta. Prostituution määritelmään kuuluu myös vähintään kahden henkilön välinen fyysinen seksuaaliakti, joka erottaa sen muista seksuaaliluonteisista palveluista, esimerkiksi eroottisesta tanssimisesta tai puhelinpalveluista. (Kimpimäki 2009, 5.)

Parituksessa kahden henkilön lisäksi kaupallisesta seksipalveluksen vaihtumisesta rahaan hyötyy myös kolmas osapuoli. Parittaja on siis tämä kolmas osapuoli, joka voi esimerkiksi järjestää paikan seksipalveluita varten, markkinoida seksityöntekijän yhteystietoja tai jollain muulla tavalla itse hyötyä toisen henkilön tekemästä seksityöstä (Kontula 2005, 24). Ihmiskaupan määritelmänä pidetään hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuvaa henkilön värväystä, kuljettamista, siirtämistä, kätkemistä tai vastaanottamista voimankäytöllä uhkaamisen tai voimankäytön tai muun pakottamisen, sieppauksen, petoksen, harhaanjohtamisen, vallan väärinkäytön tai haavoittuvan aseman hyödyntämisen avulla. Hyväksikäytöksi katsotaan vähintään toisen henkilön hyväksikäyttö prostituutiotarkoituksessa tai muut seksuaalisen hyväksikäytön muodot. (Valtiosopimus 71/2006.)

Näiden ilmiöiden yksilöllisten erityispiirteiden kartoittamiseksi tarvitaan laajempien tutkimusten parissa hyvin tarkkaa käsitteiden määrittelyä. Liian laajat termit niputtavat yhteen liian

suurpiirteisesti erilaisia asioita ja ilmiöitä, jotka heikentävät kuvaa esimerkiksi prostituutioilmion monipuolisesta luonteesta. Ilmiöiden yhteen niputtaminen aiheuttaa taas käsitteiden heikentymistä, jolloin ne menettävät individualistista vahvuuttaan. (Andrijasevic 2007, 42–43.) Globaalia ja rajat ylittävää prostituutiota tutkivan Susanne Thorbekin (2003, 16–17) mukaan esimerkiksi maahanmuuttaneiden prostituoitujen lähtökohdissa on suurta vaihtelevuutta: osa työskentelee pakotetusti ja osa on taas valinnut ammattinsa vapaaehtoisesti tietoisena siitä, millaista seksityö on. Thorbekin mukaan tapaustutkimusten perusteella suoritettujen tulkintojen pohjalta voidaan todeta, että prostituoitujen elinolosuhteissa ja tulevaisuudennäkymissä on suuria eroja. Hänen mielestään prostituoituihin liittyvät yleistyksset ovat vähintäänkin kyseenalaisia ja on harhaanjohtavaa nimittää esimerkiksi kaikkia ulkomaalaisia seksityöntekijöitä seksiorjiksi, velkaorjiksi tai naiskaupan uhreiksi. Pro-tukipisteen Jaana Kauppinen (2009, 73) linjaa myös huolensa prostituutioon, paritukseen ja ihmiskauppaan liittyvän lainsäädännöllisen raamin toimivuudesta, joka uhkaa jäädä Suomessa liian laajaksi poliittiseksi sateenvarjokäsitteeksi. Esimerkiksi rikosnimikkeiden erittelyllä on prostituution, parituksen ja ihmiskaupan yhteydessä suuri merkitys oikeuskäsittelyissä myös uhrien kannalta. Paritus nähdään rikoksena yhteiskuntaa kohtaan, eikä seksityöntekijää nähdä tässä yhteydessä uhrina. Ihmiskaupan kohdalla asianomaisella on taas oikeus avustajaan ja korvauksiin.

3. Prostitoidut naiset ikuisen kahtiajakoisen kiinnostuksen kohteena

3.1 Prostitoidut kunniallisen naiseuden uhkana

Prostitoidut ja erityisesti vielä prostitoidut naiset ovat olleet aina prostituutioilmion keskeisimpiä ja kiinnostavimpia hahmoja hyvässä ja pahassa. He ovat olleet taiteen rakastetuimpia muusia ja heistä on kirjoitettu lukuisia romaaneita ja novelleja. Prostituutiota on pidetty myös yhteiskuntaan ja sukupuolijärjestelmään kuuluvana itsestäänselvyytenä. Erityisesti 1800-luvun Ranskassa prostituutio ja sen mukaan ilmenevä maksullisen naisen kategoria olivat taiteen parissa realistien ja impressionistien suosituimpia aiheita. Prostituoituja ja naisia ylipäättänsä pidettiin julkisen maailman lainsuojattomina, sillä kaupunkien julkinen-yksityinen-jako kosketti erityisesti naisia. Siinä missä työelämä, kadut ja vapaa-ajanvietto kuuluivat miehille, kunniallisille naisille kuuluivat taas yksityiseksi mielletyt paikat, vahvimmin oma koti, jossa pystyi omistautumaan naisilta vaaditulle hyveellisyydelle. Prostitoidut naiset loukkasivat tätä yksityistä ja kunniallista hyveellisten naisten maailmaa, sillä he liikkuvat tietysti siellä, missä miehetkin, heidän potentiaalinen asiakaskuntansa. Teollisen vallankumouksen jälkeen kaupunkilaisnaisten oli taloudellisista syistä astuttava julkiseen maailmaan ja palkkatyön pariin, vaikka se saattoi merkitä heille leimaantumista ja putoamista työväenluokkaiseen elämäntapaan. (Kortelainen 1998, 18–19.)

Naisen ansiotyöhön kodin ulkopuolella liitettiin vielä mielikuvia siitä, että jokainen nainen on moraalisen ja älyllisen heikkoutensa takia prostituoitavissa, eli ostettavissa. Erityisesti naisen kosketus rahaan oli sellainen tekijä, joka nähtiin naisten saastuttajana. Rahalla oli nainen kuin nainen ostettavissa prostituutioon tai avioliittoon. Prostitoiduista tuotettiin laajasti rikollisten ja työläisten ohella fysionomisista ja käytöksenmukaisia luonnehdintoja, joista kaikki eivät olleet imartelevimmasta päästä, ja joista kunnialliset naiset yrittivät luonnollisesti erottautua. Prostituoitujen kasvopiirteitä ja ilmeitä pidettiin muun muassa vulgaareina ja alkoholin, valvomisen ja paheiden kuluttamina. Katsetta kaksimielisenä ja hymyä rivona, pukeutumista, punaisia hiuksia ja ehostusta räikeänä, nilkannäyttämistä ja kontaktinottoa julkisella paikalla julkeana. (em., 19–20.) Osa tällaisista stereotyyppisistä prostituoituihin liitetystä ulkonäkötekijöistä pitää vieläkin sitkeästi paikkansa esimerkiksi populaarikulttuurissa ja ennakkoluuloissa. Esimerkiksi punainen hiusten väri liitetään yleisesti prostituoituihin sekä räikeä ja paljastava pukeutuminen. Kontula (2008, 15) kutsuu myös punaista huoruuden väriksi ja on selvittänyt

punaisen värin liittoa prostituutioon muun muassa sillä, että Raamatun tunnetuimpana prostituoituna pidetty Maria Magdalena puettiin katolisessa maalaustaitteessa punaiseen. 1600-luvulta lähtien katolinen kirkko nosti Maria Magdalenan myös synnin ja lihallisuuden symboliksi.

3.2 Dikotomisesta vastakohtaparit prostituoitujen ulosleimaajina

Siinä missä punaisella on ollut lähes ikoninen merkitys prostituutioilmiön parissa, on sitä ollut myös dikotomisilla vastakohtapareilla. Länsimaiseen ajatteluun kuuluvat tällaiset kahtiajakoiset vastakohtaparit, jotka jäsentävät maailmaa esimerkiksi aktiivisen ja passiivisen, feminiinisen ja maskuliinisen, hyvän ja pahan tai madonnan ja huoran kaltaisiin kaksinapaisiin kategorioihin. Toinen puolisko näistä määrittyy aina positiiviseksi ja toinen saa negatiivisen ja huonon leiman. Tällainen kahtiajakautunut tarve poikkeavien, tuntemattomien ja jopa pelottavien asioiden luokittelulle on ominaista myös prostituutiolle. Nämä luokittelut kertovat myös yhteiskunnallisen vallankäytön ja sosiaalisten hierarkoiden rakentumisesta, joissa näitä luokitteluja käytetään hyväksi ja joiden avulla tietyt ei-toivotut ilmiöt ja yksilöt löytävät paikkansa. (Koskinen 1998, 9.)

Myös feministisessä tutkimuksessa on käytetty paljon epätasa-arvoisuutta havainnollistavina esimerkkeinä dikotomisista vastaparijaotteluja, joista tietysti yleisin ja tunnetuin on mies ja nainen. Miessukupuoli on nähty ensisijaisena yksikkönä, johon naissukupuolta on aina verrattu. Naisten välisinä vastaparijaotteluina on pidetty esimerkiksi madonna-huora -jakoa ja vaimo-prostituoitu -jakoa. Näissä pareissa prostituoitua peilataan pyhänä ja neitseellisenä pidettyyn madonnaan sekä myös ihanteellisena pidettyyn vaimon rooliin, jolloin samalla kategorisoidaan prostituoitu ei-toivottuun ja syntiseen luokitukseen. Edellä esiteltyt vastaparijaot edustavat myös 1800-luvun lopulle tyypillisiä yhteiskunnallisia normeja siitä, kuinka henkiseltä kehitykseltään normaalin ja hyvin kasvatetun naisen seksuaaliset halut olivat vähäisiä ja tukahdutettuja ja kuinka naisen seksuaalisuus rinnastettiin ainoastaan suvun jatkamiseen. (Bell 1994, 40–41.) Prostituoituidut eivät näitä normeja luonnollisesti täyttäneet. Prostituoitujen vertaaminen porvarillisiin naisiin juontaa juurensa miesvaltaisesta ja patriarkaaliseen järjestelmästä, joka on vallitseva ja luonnollistettu sukupuolijärjestelmä. Patriarkaalisen järjestyksen mukaan naiset sijoitetaan normin mukaisessa perhemallissa kodin ja perheen piiriin vaimoksi ja äidiksi. (Koivunen & Liljeström 1996, 15.)

Yksi tunnetuin vastakohtaparien käyttäjä on sosiaalipsykologi Mary Douglas, joka klassikkoteoksessaan *Purity and Danger: an Analysis of Concept of Pollution and Taboo* (2003, 2–3) käsittelee käsitteiden puhtaus ja vaara avulla ihmisyhteisöissä vallitsevia kulttuurisia jäsennyksiä ja kategorisointia. Douglasin mukaan juuri muun muassa puhtauden ja epäpuhtauden käsitteet ja niiden ympärillä toistuvat rituaalit luovat kokemuksiimme yhtenäisyyttä. Douglas näkee lian epäjärjestyksenä, vaikka ehdotonta likaa ei ole olemassakaan muualla kuin katsojan tavassa katsoa likaa. Lika voidaan nähdä kulttuurisesti ja sosiaalisesti sovittuna sopimattomuutena tai puhtaasta poikkeavana tekijänä. Lika loukkaa kuitenkin järjestystä ja lian poistaminen on positiivinen yritys järjestää ympäristöä. Kahtiajakoisten ja vastakkaisten käsitteiden avulla symbolimalleja muotoillaan ja näiden mallien sisällä erilliset elementit asettuvat järjestykseen suhteessa toisiinsa ja erilliset kokemukset saavat tarkoituksen. Douglasin mukaan koko maailmankaikkeus on valjastettu siihen tarkoitukseen, että yhteisön jäsenet pystyisivät painostamaan toisiaan toteuttamaan muun muassa kunnan kansalaisuutta. Ellei yksilö toimi yhteisössään tai yhteiskunnassa puhtaasti ja moitteettomasti, hän altistuu itse tartuntavaaralle tai tartuttaa muita. Tällaiset uskomukset ylläpitävät taas moraalisia arvoja ja määrittelevät ja uusintavat yhteisöjen sosiaalisia sääntöjä.

Douglasin mukaan ihmiset näkevät koko maailman kategorioiden kautta, joiden ulkopuolelle tai väliin jää alue, jossa vallitsee kaaos, epäjärjestys ja epäpuhtauden valtakunta. Tällaista ajattelun reuna-aluetta on ilmaistu saastaisuuden ja tartuttavuuden lisäksi myös puhtautta ja kokonaisuutta tarkoittavalla pyhän käsitteellä. (Anttonen & Viljanen 2000, 7.) Prostitoidut ovat olleet aina heihin kohdistetusta suuresta mielenkiinnosta huolimatta ulossuljettu ja marginaalinen ryhmä, jota on yritetty nimenomaan pitää erillään valtayhteiskunnasta, varsinkin kunniallisina ja hyveellisinä pidetyistä toisista naisista ja heidän vaikutuspiiristään. Samanlainen ulosleimaamisen ja -rajaamisen malli jatkuu vielä nykyaikanakin. Muun muassa Anna Kontula (2008, 15-16) on kuvannut stigmaa portinvartijana, joka ensinnäkin erottaa seksityön valtayhteiskunnasta ja toiseksi estää tai muuttaa informaation kulkua näiden kahden maailman välillä.

3.3 Stigma on sitkeä häpeäleima

Stigmalla tarkoitetaan yksilöön yhdistettävää häpeämerkkiä tai leimaa, jonka avulla poikkeavalle yksilölle osoitetaan, että hän ei kuulu joukkoon eikä häntä pidetä sosiaalisesti hyväksyttävänä yksilönä (Goffman 1986, 9). Stigma eli leima pitää sisällään siis ajatuksen siitä, että stigmaa

kantava yksilö omaa jonkun henkisen tai fyysisen, kulttuurisesti tai sosiaalisesti sovitun erilaisuuden tekijän itsessään, jonka avulla häntä yritetään sulkea pois yhteisöstä. Kontulan (2008, 49) haastattelemat suomalaiset naisseksityöntekijät pitävät nimenomaan sosiaalista stigmaa työnsä suurimpana ongelmana, joka ohittaa vakavuudessaan esimerkiksi alaan usein liitetyt turvallisuus- ja terveysriskit. Seksityöntekijöiden kohtaamaan syrjintään ja marginalisointiin kuuluvat olennaisesti myös muut ongelmat, esimerkiksi lain suojan ja oman vanhemmuuden kyseenalaistaminen huoltajusasioissa. Seksityöntekijät eivät uskalla välttämättä ottaa yhteyttä viranomaisiin ja esimerkiksi heidän kykynsä vanhempina saatetaan kyseenalaistaa seksityön takia. Stigma on prostituution ja seksityöntekijöiden suhteen niin vahva ja pysyvä tekijä, että sen kanssa on opittava elämään. Seksityöntekijöillä on erilaisia keinoja, joiden avulla he käsittelevät leimaantumista. Osa pyrkii kieltämään kokonaan stigman vaikutuksen itsestään ja tekemästään työstä, voidaan puhua etäännyttämisestä, tai voidaan valita kokonaan kertomasta harjoitetusta seksityöstä kenellekään. Toinen vaihtoehto on kertoa seksityöstä läheisille ihmisille, mutta erityistä varovaisuutta työstä avautuminen ja kertominen vaatii. (Koken 2012, 211.)

3.3.1 Huorastigma

Prostituotujen ja seksityöntekijöiden kohdalla puhutaan vielä erityisestä huorastigmasta. Prostituidun leima on vielä niin vahva, että prostituoitua ei nähdä enää yksilönä vaan stereotyyppisenä massaongelmana (Sirkiä 2003, 21). Prostituoitua ei nähdä monipuolisena ja monikerroksisena yksilönä tai persoonana, vaan häntä määritetään aina seksityön tai seksin perusteella, vaikka prostituoiduille työrooli on vain yksi monien joukossa. Toiseuden tuottaminen kyseenalaistamalla toisen yksilön seksuaalisuus on yleinen strategia, jota voidaan käyttää erottautumisen muotona. Käsityksiä sukupuolesta ja seksuaalisuudesta käytetään valtasuhteiden ilmentämiseen ja ylläpitämiseen. Ihmiset tuntuvat tarvitsevan käsityksiä poikkeavasta tai vääränlaisesta seksistä osoittamaan, minkälainen seksi tai seksuaalinen käyttäytyminen on taas normaalia ja hyväksyttävää. Ylipäänsä huoran leimaa voidaan ajatella tietynlaisena peilinä, joka vastakohtaan kautta tuo esiin sellaisia kulttuurisia ideaaleja, naiseuteen liitettyjä käsityksiä ja lopulta sitä mitä pidetään normaalina ja tavoiteltavana asiana. (Saarikoski 2001, 35–36.)

Suomalaisessa kulttuurissa huorastigma ei leimaa enää kaikkia seksuaalisesti aktiivisia naisia, jotka harrastavat esimerkiksi avioliiton ulkopuolisia suhteita tai tuovat muuten seksuaalisuuttaan aktiivisesti esille. Huorastigma rajautuu maksulliseen ja vaihtosuhteessa harjoitettuun seksiin.

(Kontula 2008, 91.) Seksin ja rahan yhdistyminen onkin erityisen leimaavaa. Näin on ollut myös pitkään historian saatossa. Aikaisemmassa luvussa nousi jo esille, kuinka erityisesti rahan yhteydellä naisten tekemään palkkatyöhön ja erityisesti vielä prostituution parissa oli saastuttava vaikutus naisiin (Kortelainen 1998, 19-20). Prostituutiota tai seksityötä ei osata irrottaa yksilön persoonasta erillisenä työn muotona, vaan prostituoitu nähdään aina ennen kaikkea harjoittamansa työn kautta. Tällainen nähyksi tuleminen vain seksityön kautta rajaa seksityöntekijän persoonallisuutta ja liikkumatilaa ja sivuuttaa yksilön muut roolit esimerkiksi äitinä ja lahjakkaana kuoroharrastajana. (Kontula 2008, 66.)

Huorastigmaa ja ylipäättänsä prostituutioon ja seksityöhön kohdistuvaa leimaantumista on pyritty ruumiillisuuteen liittyvässä tuoreimmissa tutkimuksissa hälventämään muun muassa vertaamalla seksityötä muihin ruumiillisiin työn muotoihin, joista saadaan taloudellista korvausta. Muun muassa Anne Phillips (2011, 729–730) muistuttaa artikkelissaan *It's My Body and I'll Do What I Like With it: Bodies as Objects and Property*, kuinka emme voi irtautua vartaloistamme. Jos tarvitsemme vartaloamme työntekoon, on se sitten siivoustyötä tai seksityötä, miksi olisi väärin pyytää tästä fyysisestä työstä myös korvaus. Missään työssä ei ole mahdollista työntekijän vaihtaa taloudelliseen korvaukseen vain tiettyjä osa- tai osaamisalueitaan, vaan työhön palkataan koko henkilö (Pateman 2002, 33). Myös seksityöntekijän kohdalla pätee samat säännöt. Seksityöntekijäkin myy osaamistaan tai tietynlaista etukäteen sovittua seksuaalista palvelusta. Hän ei myy ennakkoluuloista huolimatta itseään tai henkistä sisintään.

3.3.2 Huorastigmaa ylläpitää myös passiivinen uhrileima

Toinen sitkeä leima, joka myös ylläpitää huorastigmaa, on kaikkien prostituoitujen ja seksityöntekijöiden näkeminen uhreina. Huoruus nähdään tässä yhteydessä ikään kuin yksilön pysyvänä personaallisuuden piirteenä tai asian tilana, josta ei ymmärretä hakeutua pois. Näkemys siitä, että kukaan ei lähtisi prostituutioon tai seksityöhön vapaaehtoisesti on lähes ylitsepääsemättömän sitkeä ja yleinen käsitys. Jälleen kerran erittäin heterogeeninen ja erilaisista lähtökohdista tulevien prostituoitujen ja seksityöntekijöiden joukko nähdään yhtenä ja samana homogeenisenä ja passiivisena pelastusta kaipaavana ryhmänä. Uhripositioon kerran jouduttuaan, yksilön on vaikea ponnistaa pois sieltä. Uhripositio rajoittaa yksilön toimintamahdollisuuksia ja luo hänestä kuvaa apua tarvitsevana pelastettavana. Uhriksi nimeävä vallankäyttö voidaan nähdä aivan yhtä julmana vallankäyttönä kuin mikä muukin alistamisen muoto. Tällaisen vallan käytön

välineenä olevilla uhreilla itsellään ei jää sananvaltaa siihen, miten heidän ongelmansa määritellään ja ratkaistaan heidän puolestaan. Pintapuolisen uhrileiman käyttäminen merkitsee käytännössä muun muassa sitä, että prostituoiduille ja seksityöntekijöille jää hyvin vähän tilaa puolustautua ja perustella valintojaan. Mikäli prostituoitu kertoo työhönsä liittyvistä ongelmista, sitä voidaan käyttää prostituoidun alan valintaan tekemiään valintoja vastaan, mikäli hän puolustelee työtään, hänet nähdään taas omaa parastaan ymmärtämättömäksi uhriksi. (Sirkkiä 2003, 15–16.)

Tietyissä kansainvälisissä, akateemisissa ja tutkimuksellisissa yhteisöissä on herätty siihen tosiasiaan, että prostituutio ja seksityö rinnastetaan liian herkästi ja suoraviivaisesti uhritumiseen. Medialla on tässä myös suuri rooli, sillä se rinnastaa kokemuksia prostituutiosta liian suoraviivaisesti väkivaltaan, pakkoon ja hyväksikäyttöön. Teoreettisilla ja empiirisillä argumenteilla pyritään tuottamaan ajankohtaista ja pakollista käännekohtaa kahtiajakoiseen väittelyyn siitä, nähdäänkö seksityöntekijät aktiivisina toimijoina vai passiivisina uhreina. On muun muassa esitetty, että seksityöntekijät voitaisiin alkaa näkemään uhrinposition sijaan poliittisina toimijoina, jotka neuvottelisivat sellaisia sosiaalisesti, poliittisesti, lainopillisesti ja taloudellisesti rakentuneita poliittisia prosesseja vastaan, jotka ovat yrittäneet hiljentää heidän äänensä marginaaliin. Tällaisella toiminnalla seksityöntekijät haastaisivat poliittiset tahot, heidän sidosryhmänsä sekä suuren vallitsevan enemmistön mielipiteen uudenlaiseen keskusteluun prostituoitujen ja seksityöntekijöiden aktiivisesta toimijuudesta. (Showden & Majic 2014, 14–15.) Tähän asti seksityöntekijöiden poliittinen aktiivisuus ja puheenvuorot ovat puuttuneet yhteiskunnallisesta keskustelusta tai se on ainakin ollut hyvin marginaalista.

4. Prostituutiota vai seksityötä?

4.1 Prostituoituja vai seksityöntekijöitä?

Edellisessä luvussa käsiteltiin prostituutiota muun muassa poliittisena kiistakapulana, prostituutioon liittyviä kahtiajakoisuuksia sekä käsitteiden prostituutio, paritus ja ihmiskauppa yksilöllisiä eroja, ja perusteluja sille, miksi nämä käsitteet on syytä pitää erillään. Yksi prostituutioon keskeisimpiä teemoja niin muualla maailmassa kuin Suomessakin on myös se, että mitä termiä käytetään seksin myynnistä. Seksiä myyviä naisia on helsinkiläisissä kielikuvissa ennen kutsuttu muun muassa hutsuksi, huoraksi, portoksi, kurtisaaniksi, katutytöksi, kokotiksi, asfalttirusuksi, asfalttikukkaseksi, kevytkenkäiseksi, perhostelijaksi, ilotytöksi, ilolinnuksi, hetairaksi, demimondiksi, yön ruusuksi, yleiseksi naiseksi, lautaksi, lutkaksi, luntuksi, lumpuksi, vosuksi, rahahuoraksi, nahkaksi, koneeksi tai masiinaksi (Häkkinen 1995, 9). Runsas nimilistä kuvaa suurta kiinnostusta prostituoituun naiseen ja osalla nimityksistä on ollut myös naisia halventavia tarkoitusperiä. Nykyään prostituutioilmiöön liittyvä termistö on rajautunut kahteen vakiintuneeseen käsitepariin, puhutaan prostituutiosta ja seksityöstä. Seksin myyjästä käytetään käsitteitä prostituoitu ja seksityöntekijä.

Myös tässäkin prostituutioilmiöön ja erityisesti seksin myyntiin liittyvässä nimeämisteemassa on jakauduttu kahteen leiriin. Huomioitavaa onkin, että tämä käsitteisiin liittyvä keskustelu ei ole poliittisesti neutraalia, joten tiettyä termiä käyttämällä voi tulla valinneeksi ehkä jopa tietämättään tiettyjä poliittisia tarkoitusperiä (Kontula 2009, 2). Tässä tutkielmassa käytetään rinnakkain käsitteitä prostituutio ja seksityö sekä prostituoitu ja seksityöntekijä. Käsitteitä ei pidä suoranaisesti rinnastaa toisiinsa, sillä niissä riittää myös yksilöllisiä eroavaisuuksia. Käsitteet ovat tässä tutkielmassa valikoituneet teorialuvuissa käyttöön muun muassa sen perusteella, mitä termiä tietyt teoreetikot ovat tutkimuksissaan itse valinneet käytettäväkseen. Aineistoluvuissa useammin käytetyiksi termeiksi ovat valikoituneet seksityö ja seksityöntekijä, sillä nämä käsitteet ovat enemmän kiinni nykyajassa ja antavat enemmän tilaa esimerkiksi seksityöntekijöille toimijoina. Haastateltaviani lähestyessä, tuntematta vielä lainkaan heidän taustojaan tai elämäntilanteitaan, minun oli etukäteen myös valittava, millä termeillä kutsun heitä ja heidän tekemäänsä työtä tutkielmani kysymysrungossa (ks. liite 1). Valitsin mielestäni neutraalimmat termit.

4.1.1 Seksityö ja seksityöntekijä ovat aktiivisia käsitteitä

Tärkeintä prostituutioon ja seksityöhön liittyvissä termeissä ja niiden valinnassa tulisi olla se, miten seksiä myyvät naiset itse määrittelevät itsensä ja toimintansa prostituutioon liittyvässä tematiikassa. Seksityöntekijä käsitteenä luo ja ylläpitää enemmän mielikuvaa subjektista ja aktiivisesta toimijuudesta. Samalla se pyrkii erottautumaan prostituoidun käsitteestä, joka taas kantaa mukanaan enemmän sille omaksuttua objektin leimaa. (Skaffari 2010, 40.) Prostituutioon tarkka määritelmä Factum tietosanakirjan (2005) mukaan on ”*Elatuksen tai tulojen hankkiminen antautumalla maksua vastaan irrallisiin sukupuolisuhteisiin.*” Prostituoidulle annetaan lyhyesti kuvaus prostituutioon harjoittajana. Anna Kontula (2009, 1) on käsitellyt termejä seksityö ja seksityöntekijä, ja niiden suhdetta työelämään artikkelissaan *Miksi puhua seksistä työnä?*. Sana prostituutio sisältää Kontulan mielestä jo itsessään alentavan merkityksen ja sillä viitataan pikemminkin yksilön identiteettiin kuin hänen aktiiviseen toimintaansa. Kontula on päätenyt käyttämään kyseistä käsitevalintaparia myös siitä syystä, että hänen haastattelemansa seksityöntekijät ovat itse mieltäneet toimintansa nimenomaan työn muotona. Kaupallisella seksillä on heidän elämässään mitä tahansa muuta ansiotyötä vastaava paikka ja merkitys.

Haasteita seksityöhön liittyville käsityksille luo prostituutioon ja seksityöhön liittyvät erilaiset ammattimaisuuden asteet. Kuten johdannossa nousi jo esille, suurimman ja näkyvimmän Suomessa työskentelevän seksityöntekijäjoukon epäillään olevan itsenäisesti seksityötä tekevien suomalaisten ja maassa pysyvästi asuvien ulkomaalaisten ammattilaisten joukko, jotka määrittelevät itsensä seksityöntekijöiksi. Heidän ammattimaisuuttaan tukee esimerkiksi pyrkimys kehittyä työssään sekä verkostoituminen toisiin seksityöntekijöihin. Seksityön parissa työskentelee Suomessa paljon myös satunnaisia alan harjoittajia, esimerkiksi opiskelijoita tai väliaikaisista toimeentulo-ongelmista kärsiviä henkilöitä. Satunnaisten seksityöntekijöiden määrää on työn keikkaluontoisuuden vuoksi vielä hankalampaa arvioida, mitä taas alalla vakituisesti pysyvien seksityöntekijöiden määrää. Satunnaiset seksityöntekijät ovat tarkkoja yksityisyytensä säilymisestä, eivätkä koe tarpeelliseksi sitoutua sen enempää seksityöhön ammattimaisessa mielessä tai tulla julkisuuteen tekemänsä työnsä kanssa. (Kontula 2008, 40–42.)

4.2 Suomalaisen seksityöntekijöiden keskiluokkaistuminen

Prostituoidut ja seksityöntekijät eivät ole koskaan olleet homogeeninen joukko, jota olisi voinut tutkia yhtenä kiinteänä ryhmänä. Antti Häkkisen (1995, 112–113) mukaan eri taustoista tulevien prostituoitujen kirjo voidaan jakaa ryhmiin toiminnan ammattimaisuuden, ammattitaidon, seksuaalisuhteiden luonteen, uran keston, tapahtumapaikan sekä asiakkaiden mukaan. Ryhmien välistä hierarkkisuuutta on kuvattu prostituutiopyramidin avulla, jossa pyramidin eri tasot kuvaavat prostituoitujen sosiaalista statusta. Mitä korkeammalle pyramidin huipulle mennään, sitä maksukykyisempiä prostituoitujen asiakkaat ovat, sitä korkeampia ovat prostituutiosta saadut tulot ja sitä parempi on heidän sosiaalinen ja taloudellinen asemansa. Mitä alemmaksi pyramidia mennään, sitä edullisempia ovat hinnat ja sitä heikompi on prostituoitujen yhteiskunnallinen asema. Pyramidin huipulla ovat Häkkisen mukaan rikkaiden liikemiesten, tärkeiden virkamiesten ja poliitikkojen sekä julkisuuden henkilöiden rakastajattaret. Pohjalla ovat asunnottomat ja työttömät alkoholisti- ja huumeprostituoidut. Ääriryhmien välillä ovat mm. bordelli-, hieromalaitos- ja katutyöt. Ryhmät eivät ole pysyviä, vaan pyramidin sisällä tapahtuu sosiaalista mobilisaatiota ylös ja ennen kaikkea alaspäin.

Häkkisen kuvaama pyramidimalli prostituoitujen ja seksityöntekijöiden välisestä hierarkiasta on hyvin kuvaava ja sen voisi sijoittaa melko suoraan myös nykyaikaiseen prostituutiotoimintaan. Esimerkiksi tutkielmani seuraavassa luvussa, aineistoluvussa viisi, olen haastatellut kuutta itsenäisesti seksityötä harjoittavaa suomalaista naista ja jopa heidän elämäntilanteissaan, alalle päätyneen syissä ja sitoutumisessa seksityöalalle on löydettävissä jo huomattavia yksilöllisiä eroja. Toiset ovat sitoutuneet alaan toisia huomattavasti enemmän ja sopivat paremmin aktiivisen seksityöntekijätermin alle. He ovat esimerkiksi verkostoituneet toisiin seksityöntekijöihin ja heiltä löytyy halua kouluttaa itseään seksityöhön liittyvillä osa-alueilla. Nämä naiset sijoittuisivat Häkkisen kuvailemassa pyramidimallissa herkimmin myös yläosaan ja osa kutsuukin itseään korkean luokan seksityöntekijöiksi. Toiset sopivat taas paremmin kategoriaan satunnaisesti seksityötä harjoittavat henkilöt. Tuloerot eivät suomalaisten seksityöntekijöiden välillä ole kuitenkaan huomattavia, oli kyse sitten ammattimaiseksi seksityöntekijäksi tai satunnaisesti tekijäksi identifioitumisesta. Kaduilla työskentelevät prostituoidut, jotka Häkkisen kuvailemassa pyramidimallissa jäisivät alimmalle tasolle, jäävät herkemmin marginaaliin myös taloudellisessa mielessä. Toisaalta nämäkään termit tai sijoittuminen pyramidin tietylle tasolle eivät ole pysyviä, vaan naiset saattavat liikkua sujuvasti näiden tiettyjen termien ja kategorioiden alla.

Myös Kontulan (2008, 37) empiirisen tutkimuksen mukaan seksityöntekijöiden keskiluokka on Suomessa hallitseva, globaalissa mittakaavassa jopa koko suomalainen prostituutioilmiö ilmenee keskiluokkaisena. Seksiä myydään itsenäisesti internetin erilaisien seksisivustojen välityksellä, seksityöllä ansaitaan hyvin ja erityisesti suomalaiset seksityöntekijät ovat vielä hyvässä neuvotteluasemassa asiakkaidensa kanssa. Kontulan mukaan on viitteitä siitä, että erityisesti länsimaissa keskiluokkaisen seksityön osuus on kasvamassa. Toki Suomestakin löytyy vielä useampia seksityön muotoja, myös niitä huono-osaisempia tapauksia, mutta ne alkavat olla selvästi marginaalisempia (Kontula 2008, 37.) Marginaalisella seksityöntekijöiden joukolla tarkoitetaan esimerkiksi Häkkisen (1995, 12) seksityöntekijöiden asemaa ja hierarkiaa kuvaavan pyramidin alhaalla olevia huume- ja alkoholiprostituoituja, joita esiintyy satunnaisesti vielä myös Suomen katukuvassa, esimerkiksi Helsingin Harjun ja Kallion alueella. Kyseisellä alueella on ollut 1990–2000-luvuilla niin vilkasta katuprostitutiota, että se alkoi häiritsemään jo alueen asukkaiden elämää, erityisesti seksinostoon liittyvät tiedustelut olivat kiusallisia naispuolisille asukkaille tai alueella muuten vaan kulkeville naishenkilöille (Koskela, Tani & Tuominen 2000).

Suomalainen lainsäädäntö ja esimerkiksi kiristynyt järjestyslaki (27.6.2003/612) kieltää seksin myynnin ja oston julkisella paikalla luvussa kaksi (JL 2: 7§), joka on siistinyt suomalaista katukulttuuria näkyvästä ja julkisesta prostituutiosta entisestään. Myös kansainvälinen tutkimus (Hubbard & Prior 2013, 142) osoittaa, kuinka suuri osa prostituutiosta on siirtynyt kaduilta yksityisiin koteihin ja itsenäisten seksityöntekijöiden harjoittamaksi. Tästä huolimatta huomio keskittyy poliittisissa keskusteluissa enemmän katuprostitutioon ja sen julkisen esiintymisen haittoihin, kuin aina vain lisääntyvään yksityisasunnoissa ja kodeissa esiintyvään seksityöhön. Tällaisella prostituutioilmiöön liittyvällä rajauksella katuprostitutioon merkitys ja sen liioiteltu hallitseva asema näyttää suuremmalta, mitä se todellisuudessa onkaan. Satunnaisessa katuprostitutiosta voidaan nähdä omat vaaransa, esimerkiksi huonommat mahdollisuudet asiakkaiden valikoitumiselle. Neuvottelulle asiakassuhteesta ja sen sisällöstä ei jää paljoa aikaa julkisessa katutilassa. Kotona tai muissa yksityisissä tiloissa harjoitetussa seksityössä voidaan nähdä monia etuja, esimerkiksi seksityöntekijän itsenäinen rooli ja mahdollisuus välttyä stigmalta. Seksityön siirtymisellä yksityistilaan on myös omat riskinsä, sillä seksityöntekijät ovat haavoittuvaisempia yksityisissä tiloissa mahdollisille asiakkaan väärinkäytöksille ja jäävät monesti yksin turvallisuus- ja terveystarpeiden kanssa. (em. 155–156.)

4.3 Voidaanko seksityö nähdä työnä?

Aikaisemmin tässä luvussa nousi jo esille, kuinka Kontulan (2008, 40–42) mukaan haasteita seksityöhön liittyville käsityksille luo prostituutioon ja seksityöhön liittyvät erilaiset ammattimaisuuden asteet. Käsitystä itsenäisesti seksityötä tekevien henkilöiden ammattimaisuudesta tukevat esimerkiksi pyrkimykset kehittyä työssään sekä verkostoituminen toisiin seksityöntekijöihin. Haasteita seksityöntekijöiden ammattimaisuuden tukemiselle luo Suomessa kuitenkin sellaiset poliittiset ja yhteiskunnalliset tahot, jotka eivät lähtökohtaisesti edes suostu tunnistamaan seksityötä varsinaiseksi työn muodoksi. Seksin ja työn yhdistämistä pidetään epäkorrektina puheena, vaikka seksityötä varsinaiseksi työn muodoksi puoltavaa empiiristä tutkimusaineistoa on alkanut löytyä kasvavassa määrin niin kansainvälisellä kuin suomalaisellakin tasolla (Kontula 2009, 2).

Helen Wardin (2007, 16–18) mukaan prostituoitu myy fyysisen seksuaalisen palveluksen lisäksi sosiaalista työvoimaansa, johon sisältyy vahvasti myös työn mentaalinen puoli. Ward näkee prostituutioon liittyvät osa-alueet yksinä kapitalismin tuottavina työn muotoina, jonka muodot vaihtelevat sen erilaisten sidosryhmien mukaan. Hän erottelee muun muassa palkkatyöläisinä toimivat prostituoidut, jotka työskentelevät esimerkiksi bordelleissa, ja jotka saavat palkkansa tietyn välikäden ja tämän tahon vähentämän provision jälkeen. Ward tunnistaa myös prostituutioalan kaikista heikompiensaisten osuuden alalla, joiden oloja voi verrata jopa orjatyöhön. Nämä prostituoidut toteuttavat prostituutiota muiden tahojen tahdosta. Hänen mielestään tähän ei saisi kuitenkaan kiinnittää liikaa huomiota, sillä suurin seksityöntekijöiden enemmistö löytyy kuitenkin itsenäisesti ja suoraan palvelujaan asiakkaille myyvistä seksityöntekijöistä. Osa heistä voidaan nähdä suurina summia tienaavina ja isompaa bisnestä tekevinä kapitalisteina ja osa taas menee suoraan Karl Marxin käyttämään kategoriaan ryysyköyhälistö, sillä he vaihtavat seksuaalisia palveluksiaan suoraan ruokaan tai muuhun hyödykkeisiin. Seksityöntekijöiden ja heidän taustojensa heterogeeninen kirjo prostituutiosta on yksi syy siihen, miksi seksin myynti ei tunnu löytävän omaa tilaansa työelämään liittyvässä järjestelmässä.

Elizabeth Bernstein (2007, 474–475) on myös kiinnostunut prostituutiosta ja keskiluokkaistumisesta *Sex Work for the Middle Class* artikkelissaan. Bernstein haluaa tietää tekstissään, miksi

keskiluokkaiset naiset ovat seksityössä. Hän myös vastaa artikkelissa itselleen, kuinka keskiluokkaisten naisten on ollut helpompaa seksityön kautta päästä käsiksi keskiluukkaisiin tuloihin. Naiset sivuutettiin 2000-luvun teknologiabuumin aikaan korkeapalkkaisista työpaikoista, joissa suosittiin miespuolisia työntekijöitä. Naisille jäi vaihtoehdoksi työllistyä matalapalkkaisiin töihin, esimerkiksi hoiva- tai hoitoalalle, tai keksiä rahakkaampia ratkaisuja. Seksityö on ollut yksi niistä rahakkaammista vaihtoehdoista. Seksityöhön liittyy sitkeitä stereotypioita siitä, kuinka seksityö olisi niin kutsuttua helppoa työtä ja kuinka jokainen nainen voi halutessaan ryhtyä myymään seksiä. Empiiriset tutkimukset ja seksityöntekijöiden omiin kokemuksiin pohjautuneet tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että seksityö ei olekaan niin helppoa, mitä siitä luodut ennakkoluulot antavat ymmärtää. Seksityöhön ryhtyminen vaatii tekijältään runsaasti esimerkiksi henkistä ja fyysistä kapasiteettia.

4.3.1 Seksityö on emotionaalista työtä

Empiiristä prostituutiotutkimusta Iso-Britanniassa tehnyt Sophie Day (2007, 91) ihmettelee vallitsevaa stereotypiaa siitä, että seksityö olisi helppoa työtä ja siitä saisi helppoa rahaa. Dayn mukaan itsenäinen seksityö vaatii tekijältään muun muassa suurien riskien ottoa ja erilaisia taitoja moneen seksityöhön liittyvän osa-alueen suhteen. Seksityössä tulee yhdistyä vielä myös seksityöntekijän fyysinen vetoavuus, naisellisuus, kyky intiimiin suhteeseen ja ylipäättänsä sosiaalinen suhde asiakkaan kanssa, joka saattaa sisältää jopa terapeutisia piirteitä (em. 52). Seksityössä vaaditaan myös emotionaalisen työn hallintaa, sillä asiakassuhde on kauttaaltaan tunteiden ja läheisyyden läpäisemää. Emotionaalinen työ on Arlie Russell Hochschildin (2003, 6–8) määritelmä kontrolloiduista tunteiden ilmaisuista, joilla on taloudellista arvoa. Hochschild käyttää emotionaalisen työn esimerkkitekijöinä lentoemäntien työtehtäviä, jotka sisältävät fyysisen työn lisäksi paljon myös tunteiden hallintaa. Lentoemännät tunnetusti opastavat turvallisuusohjeissa sekä työntävät tarjoilukärryjä lennon aikana. Lentoemäntien vastuulle jää paljon myös emotionaalista työtä, joka sisältää esimerkiksi asiakkaiden tyytyväisyyden takaamisen matkustamisen aikana. Mikäli lennolla uhkaa sattua jotain ikävää, lentoemännät joutuvat säätelemään myös omia tunteitaan ja ilmeitään, etteivät he esimerkiksi välittäisi pelkoa eteenpäin matkustajille. Kohteliaiden hymyjen takana he ovat vastuussa myös esimerkiksi asiakkaiden evakointisuunnitelmista hädän sattuessa ja hätälaskeutumisten organisoinnista.

Seksityöntekijöiden rooleissa heidän asiakassuhteissaan tuntuu löytyvän hyvin paljon yhteneväisyyksiä Hochschildin kuvailemien lentoemäntien emotionaaliselta työltä vaadittujen erityispiirteiden kanssa. Hochschildin mukaan monilla meistä on nykyaikana työ, jossa tarvitsee ottaa huomioon toisten ihmisen tunteet ja mukautua työroolissamme niiden mukaisesti. Emotionaalisen työn jäljen pitää ensinnäkin näyttää siltä, että se tapahtuu vaivattomasti ja aidosti. Tästä huolimatta suuri osa emotionaalista työtä tekevän henkilön hillityssä käyttäytymisessä ja ulkomuodossa on kuitenkin teennäistä, eikä se tule ihmisen itsensä sisältä. Emotionaalista työtä tekevän henkilön on kuitenkin omaksuttava roolinsa niin hyvin, että epäilyksiä ei pääsisi syntymään ja ehjä palvelukokonaisuus säilyisi asiakkaalle. (em., 8–11.) Emotionaalinen työrooli on tärkeää etäännyttää yksilön sisäisestä itsestään, sillä muuten työhön liittyvä rooli voi käydä yksilölle henkisesti liian raskaaksi tai se voi jäädä ikään kuin päälle (em., 187–189). Kyse on ikään kuin tietynlaisen performanssin tai illuusion luomisesta, joka pilalle mennessään vie pohjan koko asiakaskokemukselta, olipa kyse sitten lentomatikustajan tai seksuaalisia palveluita ostaneen asiakkaan asiakaspalvelukokemuksesta.

4.3.2 Stigma pitää seksityön marginaalissa

Syy sille, miksi seksityötä pidetään helppona työnä ja elannon lähteenä, löytyy seksityöhön liitetyistä ennakkoluuloista ja stigmasta. Seksityötä ei oteta tosissaan eikä sille haluta antaa varsinaisen työn arvoa, jotta se pysyisi marginaalissa. Kontulan (2009, 3) mukaan prostituutioon liitetyt myytit on toistuvasti kyseenalaistettu kansainvälisissä empiirisissä tutkimuksissa, mutta näistä tuloksista huolimatta julkisessa keskustelussa vallitsee edelleen seksityöntekijöiden omaa kokemusta väheksyvä uhriskurssi. Uhriskurssi perustuu taas ajatukseen, että työ voi sisältää sekä haitallisia että itsenäisyyttä tukevia olosuhteita, mutta lopulta seksin myynnissä on aina kuitenkin kyse seksityöntekijään kohdistuvasta riiston ulottuvuudesta. Kuten aikaisemmassa luvussa nousi esille, seksityöhön liittyvissä keskusteluissa painottuu edelleen muun muassa katuprostituutio itsenäisen ja ammatillisemman seksityön kustannuksella. Miten eroaa esimerkiksi katuprostituoidun ja itsenäisesti seksityötä myyvän henkilön seksin myynti toisistaan? Tähän tuskin tulee löytymään täysin yksiselitteistä vastausta, mutta kuten tässä tutkielmassa on noussut esille, seksityö on siirtynyt laajemmissa määrin kadulta yksityisasuntoihin. Katuprostituutiota esiintyy vielä, mutta lähinnä sellaisten henkilöiden tekemänä, joilla ei ole ehkä kapasiteettia siirtyä pois kadulta myymästä seksiä. Taustalla voi vaikuttaa esimerkiksi alkoholi- tai huumeongelmat, joita muun muassa Häkkinen (1995, 112–113) esitti taustasyiksi prostituoitujen hierarkiaa kuvaavan

pyramidin alimmalle tasolle joutuville prostituoiduille. Oletettavaa kuitenkin on, että jos seksin ostaja haluaa etsiä itselleen kadulta maksullisen seksikumppanin, tällaista palvelukokemusta määrittää enemmän esimerkiksi itse seksiaktiin käytetty aika ja hinta. Mikäli seksin ostaja kääntyy taas yksityisasunnossa työskentelevän seksityöntekijän puoleen, voisi olettaa, että asiakassuhdetta määrittää enemmän seksiaktiin käytetyn ajan ja hinnan lisäksi myös kyseisen seksikokemuksen laatu.

Kadulla toimiva prostituoitu voi toimia itsenäisesti, mutta ammattimaisempaa seksityötä löytää yksityisistä asunnoista. Vastoin yleisiä ennakkoluuloja seksityö ei sisällä pelkästään seksuaalisia akteja, vaan menestyvältä seksityöntekijältä vaaditaan sosiaalisia, emotionaalisia ja kulttuurisia taitoja (Brown 2007, 410). Itsenäisessä seksityössä painottuu myös asiakassuhteen tärkeys. Mikäli asiakasta ei kohtelee kunnioitavasti ja asiakkaalle ei jää kyseisestä palvelukokemuksesta seksityöntekijän kanssa kokonaisvaltaisesti hyvää mielikuvaa, asiakas tuskin palaa takaisin. Tällaiset faktat ovat muissa palveluammateissa ja erityisesti itsenäisten yrittäjien tarjoamissa palveluammateissa itsestäänselvyyksiä, mutta seksityön kohdalla näitä ei ehkä haluta tunnustaa tosiasiallisiksi alaan kuuluviksi faktoiksi. Seksityöntekijän vastuulle jää myös koko asiakassuhteen ja -tilanteen aidon tunnelman luominen, joka lähenee hyvin paljon Hochschildin (2003) kuvailemia vaatimuksia lentoemäntien työstä.

Kolmas syy, mikä tuntuu vesittävän seksityön vakiinnuttamista virallisena työn alana tai muotona, on Suomen 2010-luvun paikalleen jämähtänyt poliittinen ja yhteiskunnallinen tilanne koko prostituutiokeskustelun suhteen. Näin ollen ei voida oikein puhua seksityöntekijöiden oikeuksien paranemisesta tai edes niiden toteutumisesta. Seksin myynti on sallittua, mutta koska seksin myyntiä varsinaisena työn muotona ei virallisesti tunnisteta, jää seksityöntekijöiden oikeus virallisiin työterveyspalveluihin ja esimerkiksi oikeudelliseen apuun varsin rajoittuneeksi. Seksityö eroaa hyväksytyinä pidetyistä ansiotöistä juuri sillä, että stigman vuoksi yleisinä pidetyt työmarkkinoiden perusmekanismit eivät seksityön kohdalla toimi tai toteudu ollenkaan. Seksityöntekijä ei voi esimerkiksi hakea sairauslomaa sairastuttuaan. Seksityö ei myöskään kerrytä eläkettä, mikäli seksityöntekijä ei ole perustanut omaa yritystä, joka taas on vielä verrannollisen harvinaista huomioiden alaan liitetyn sosiaalisen stigman. Seksityö myös kiinnittyy vain hyvin kevyesti työelämän instituutioihin, kuten esimerkiksi työoikeuteen ja ansiosidonnaisiin etuuksiin. (Kontula 2009, 3).

Itsenäisen seksityön ammatillisuuden puolesta toimivia järjestöjä tai yhteisöjä ei myöskään Suomessa toimi kovin aktiivisina, joista voisi olla hyötyä seksityöntekijöiden järjestäytymisessä juuri esimerkiksi ammatillisessa mielessä. 2000-luvulla on Suomessa toiminut Seksialan liitto SALLI ry, joka lopetti liiton Facebook-sivun mukaan kahdeksan vuotta kestäneen toimintansa aktiivisten toimijoiden puuttuessa yhdistyksen hallituksesta (<https://www.facebook.com/Salli.org/>). Internetissä prostituutioon ja seksityöhön liittyviä julkaisuja päivittää ja julkaisee Feministinen aloite -verkosto, joka tuntuu toimivan säännöllisen epäsäännöllisesti nettisivujensa kautta (<https://feministinenaloite.wordpress.com/>). Nettisivuilla luonnehditaan tätä järjestöä feministien ylläpitämänä, seksityöntekijöiden oikeuksien puolesta puhujana. Tutkielmassa jo aiemmin esitelty Pro-tukipiste (<https://pro-tukipiste.fi/>) on tunnetuin ja aktiivisin asiantuntijajärjestö, joka tekee yhteistyötä seksi- ja erotiikka-alalla työskentelevien ihmisten sekä ihmiskaupan uhrien kanssa. Pro-tukipiste kouluttaa, osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun seksityöntekijöiden asemasta ja toimii matalan kynnyksen kohtaamispaikkana ja tuki- ja terveyspalveluiden tarjoajana seksialalla työskenteleville henkilöille Helsingissä, Tampereella ja Turussa.

5. Tutkimusaineisto ja menetelmät

5.1 Vaikeasti tavoitettavat naiset

Suomessa esitettiin uutta lakialoitetta 2012 seksin oston kieltämiseksi oikeusministeri Anna-Maja Henrikssonin aloitteesta. Vuodet 2013–2014 olivat Suomessa prostituution suhteen vilkasta uutisoinnin aikaa ja syksyllä 2013 aloitin aiheesta tutkielmani teon. Muun muassa Helsingin Sanomien mielipidesivut täyttyivät seksityöntekijöiden kirjoituksista ja huolesta sitä kohtaan, kuinka heitä ei itseään koskevassa julkisessa keskustelussa kuulla ollenkaan. Otin osaa lukuisiin prostituutiota käsitteleviin seminaareihin ja keskustelutilaisuuksiin pääkaupunkiseudulla. Keskustelutilaisuuksien osallistujina olivat erilaisten yhteiskunnallisten järjestöjen edustajia, poliittisten puolueiden edustajia sekä esimerkiksi kaltaisiani opiskelijoita. Tapahtumien yhteinen piirre tuntui olevan seksityöntekijöiden tai heidän asiaansa ajavien järjestöjen, esimerkiksi Pro-tukipisteen, puuttuminen tilaisuuksista ja niiden vilkkaana käyvästä keskusteluvuoroista. Keväällä 2013 Suomen sosiaaliforumi -tilaisuudessa Helsingissä, minulla oli mahdollisuus keskustella Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja Jaana Kauppinen sekä muiden järjestön edustajien kanssa. He kertoivat valitsevansa tarkasti tilaisuudet joihin he osallistuivat, sillä heidän mielestään tiettyjen tahojen järjestämällä tilaisuuksilla ei ollut enää mitään uutta annettavaa keskustelulle prostituutiosta. He kertoivat keskustelujen prostituution ja seksityön suhteen päätyvän aina puolesta ja vastaan argumentoinnille, joka ei tuonut mitään uusia aineksia keskusteluun.

Yksi mieleenpainuvimmista seminaareista on ollut Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan Hanasaareissa 29.10.2013 järjestämä *Mitä ostaa seksinostaja? -Seminaari seksin ostosta ja kysynnästä Suomessa ja Ruotsissa*. Tässä tapahtumassa eritoten korostui mielestäni seksityöntekijöiden oman äänen tai heidän etujaan ajavien tahojen puuttuminen tilaisuudesta. Tuntui siltä, että seksin oston kriminalisointiin liittyvät samanmieliset vuoropuheet ja tätä kantaa tukevat argumentoinnit olisivat tarvinneet hyvään vastavuoroiseen keskusteluun olennaisesti kuuluvia muitakin näkökantoja esitteleviä puheenvuoroja. Hanasaaren seminaarissa esiteltiin myös oikeusministeriön, Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan professori Johanna Niemiseltä (Niemi & Aaltonen 2013), tilaama selvitys *Seksikaupan kohteen hyväksikäyttö: seksinostokiellon toimivuuden arviointi*. Niemen selvitys on laajuudeltaan 118 sivua ja käsittelee prostituutiopolitiikan mahdollisia vaihtoehtoja Suomessa.

Itsenäisesti harjoitettavan seksityön tutkimus jättää kokonaan huomioimatta. Suomalaisesta prostituutiosta ei ole saatavilla kattavia tutkimuslähteitä, joitakin viranomaisraportteja on julkaistu, mutta ne käsittelevät lähinnä prostituution kriminalisoituja muotoja (Kontula 2005, 12). Niemen selvityksen päähuomio onkin parituksessa, ihmiskaupassa ja oikeuteen asti päätyneissä rikostuomiotapauksissa. Niemen selvitys sortuukin niputtamaan yhteen liian suuripiirteisesti itsenäisen seksityön, parituksen ja ihmiskaupan yhdeksi ja samaksi ilmiöksi. Selvityksessä korostuu myös kaikkien seksityöntekijöiden näkeminen prostituutioilmiön uhreina. Niemen työ on saanut julkaisuvuotensa 2013 jälkeen paljon kritiikkiä. Selvityksen suuremmiksi puitteiksi on nostettu muun muassa sen yksipuolisuus ja vapaaehtoisesti seksityötä tekevien huomiotta jättäminen. Niemen selvitystä varten haastateltiin 24 henkilöä, yksikään heistä ei ollut seksityöntekijä. Näin ollen Suomen tilanteen lisäksi myös kansainvälisen keskustelun yksi keskeisimmistä prostituutiopolitiikan vaihtoehdoista on jäänyt kokonaan huomioimatta Niemen selvityksessä (HS 5.3.2013). Niemi itse on vastannut kritiikkiin 18.9.2013 julkaistussa Helsingin Sanomien mielipideosastolla, että hänen käyttämiensä tutkijalähteiden mukaan prostituoitujen haastatteleminen ja haastattelujen tulkitseminen on vaativaa.

5.2 Haastatteluilla naisten subjektiivisten kokemusten perässä

Itsenäisesti Suomessa toimivien seksityöntekijöiden äänen puuttuminen kokonaan useista prostituutioilmiöön liittyvistä lukuisista asiantuntijatiedoista ja -keskusteluista on suurin syy siihen, että tämän tutkielman aineistoksi valikoituivat haastattelut. Kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmänä haastattelu mahdollistaa lähtökohtaisesti sen, että haastateltava nähdään tutkimustilanteessa subjektina. Haastateltava saa olla tutkimuksessa myös aktiivinen osapuoli, jolla on mahdollisuus tuoda esille vapaasti itseään koskevia asioita ja ajatuksia. Haastateltavalla on myös mahdollisuus tarkentaa vastauksiaan. Haastattelu on oiva valinta menetelmäksi tutkimukselle myös niissä tapauksissa, joissa kyseessä on joko vähän kartoitettu ja tuntematon tutkimusalue tai tutkimusaihe sisältää arkoja ja vaikeita aiheita. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 35.) Feministiselle tutkimukselle on vielä ominaisempaa, että se suosii laadullista tutkimusta ja tutkimusmenetelmiä, jotka mahdollistavat naisen oman äänen, kokemusten ja arkielämän esille tulemisen (Kuronen 2009, 123). Toisaalta, naisten omat kokemukset ja niiden esille tuominen ovat saaneet myös kritiikkiä niiden objektiivisuudesta ja luotettavuudesta. Feministisessä tutkimussuuntauksessa on oltu myös valikoivia sen suhteen, keiden naisten äänet ovat päässeet tutkimuksessa kuuluviin ja keiden äänet on sivuutettu tutkimuksesta kokonaan. (Kitzinger 2007, 115–119.)

5.2.1 Sexwork.net eli entinen Sihteeriopisto

Tavoitteenani on ollut tavoittaa haastatteluihin suomalaisia itsenäisesti seksityötä tekeviä naisia, joka on samalla toiminut rajauksena haastateltavieni joukolla. Tämän kohderyhmän löytäminen ja potentiaalisten haastateltavien tavoittaminen on ollut yllättävän helppoa, löydettyäni ensin kanavan josta seksityöntekijöitä tavoittaa. Kaikki haastateltavani olen löytänyt internetin ja Sexwork.net-sivuston kautta (<https://www.sexwork.net/girls/FIN>), joka tunnettiin ennen nimellä Sihteeriopisto. Suomessa Sexwork.net on ainoa suomenkielinen sivusto, jonka välityksellä pystyy avoimesti suomen kielellä ilmoittamaan seksipalveluista ja jakamaan henkilökohtaisessa profiilissaan kuvia sekä yksityiskohtaisempia tietoja esimerkiksi seksipalveluiden sisällöstä. Sivuston kautta pystyy myös lähettämään yksityisviestejä haluamilleen henkilöille. Sivustolla on myös lukuisia eri foorumikeskustelualustoja, joissa sivulle kirjautuneet voivat keskustella erilaisista aiheista seksityön ympärillä. Vasta haastatteluiden aikana sain haastattelemltani naisilta kuulla, että heillä on käytössään myös useampia muita suomalaisia seksisivustoja Sexwork.netin lisäksi, joissa he epäsuorasti tarjoavat maksullisia palveluksiaan.

Kuten aikaisemmin tässä tutkielmassa on todettu, Suomen rikoslaki (19.12.1889/39) kieltää seksipalveluiden julkisen markkinoinnin ja yhteystietojen välittämisen seksuaalirikoksiin ja paritukseen liittyvässä luvussa 20. 9§ kohdassa kolme. Sexwork.netin kohdalla lakia on kierretty sen avulla, että sivusto toimii ulkomailta käsin, ulkomaalaisen verkkotunnuksen välityksellä. Sexwork.net-sivuston kautta markkinoidaan yhteensä 14 eri maan seksipalveluita, joista voi valita haluamansa maan eri kaupunkeja. Suomalaisia kaupunkeja sivustolla on 49 ja aktiivisia seksipalveluiden tarjoajia vuoden 2018 huhtikuussa 448 kappaletta. Tämä 448 henkilön joukko koostuu naissukupuolisten seksinmyyjien enemmistöstä, mutta miesten sekä transsukupuolisten seksinmyyjien ilmoituksia löytyy sivustolta myös muutamia. Suomen kaupunkien ilmoituksissa on sekä suomalaisten että ulkomaalaisten seksityöntekijöiden ilmoituksia. Useimmissa suomalaisten profiileissa on erillinen lisäys, kuinka seksipalveluita tarjotaan omasta tahdosta ja työtä tehdään itsenäisesti. Tällä halutaan irtisanoutua mahdollisesta parituksesta tai ihmiskaupasta.

Vastaanotin internetin kautta lähetetyillä yksityisillä viesteillä ja haastattelupyynnöillä melko lyhyen ajan sisällä parhaimmillaan 20 seksityöntekijää, jotka suostuivat haastateltaviksi. Haastattelupyynnöissä kerroin haastateltavan olevan vapaavalinnainen. Haastattelun on pystynyt suorittamaan kirjallisena, puhelimen välityksellä ja osaa haastateltavista olin valmis tapaamaan

kasvotusten. Haastateltavien löytäminen oli helppoa, mutta haastateltavien sitouttaminen muodostui hieman haasteelliseksi. Tietoisena graduaiheeni ympärillä vallitsevasta stigmasta ja haastateltavien halusta pysyä anonyymeinä, esimerkiksi luottamuksen luominen muodostui haasteeksi erityisesti internetin välityksellä. Tapaamiset kasvotusten peruuntuivat ensimmäisinä. Internetin kautta tavoittamillani naisilla oli monilla halu osallistua haastatteluun, moni heistä esimerkiksi kommentoi sitä, kuinka tärkeää aiheesta on tehdä tutkimusta. Seksityöntekijöiden aikataulut tuntuivat olevan myös hyvin eläviä, haastatteluajat siirtyivät, sillä esimerkiksi asiakaskontakteja sattui tulemaan sovituille haastatteluajankohdille. Muutama haastateltavista ilmoitti tekevänsä seksityön lisäksi myös päivätyötä, joten kiireiset päivärytmit vaikuttivat paljon myös siihen, että sovittuja haastatteluajoja ei päästy toteuttamaan. Sähköpostittelu puolin ja toisin haastateltavien kanssa oli lukuisaa ja lopulta sinnikkyys palkittiin, vaikka kiinnostuneiden haastateltavien joukosta karsiutui suuri joukko naisia.

5.3 Puolistrukturoidut teemahaastattelut

Tutkielmani pääaineistoksi valikoitui lopulta kuusi naisseksityöntekijän teemahaastattelua. Teemahaastattelut valikoituivat tutkimukselleni niiden monipuolisten mahdollisuuksien vuoksi. Pystyin teemahaastatteluilla tavoittamaan niiden puolistrukturoitujen rakenteiden vuoksi tarkkoja ja yksityiskohtaisia kysymyksiä, sekä haastatteluiden pääteemojen puitteissa myös vapaampia ja laajempia vastauksia. Teemahaastattelun etuna voi nähdä myös sen, että etukäteen teemoitellut kysymykset vapauttavat tutkimuksen pääosin tutkijan näkökulmasta ja tuovat paremmin tutkittavan näkökulman kuuluviin (Hirsjärvi & Hurme 2014, 48). Tietyt teemat valikoituivat tutkielmaani niiden lukuisten prostituutio- ja seksityöilmiöön liittyvien teoriakirjojen ja muun aiheeseen liittyvän sisällön kautta, joihin olin ennen haastattelujen keräämistä tutustunut. Pystyin luottamaan, että nämä teemat olivat tärkeitä ja ne nimenomaan vapauttivat tutkimuksen haastattelijan mahdollisesta näkökulmasta objektiiviseksi tutkimusnäkökulmaksi, joka täydentyi lopulta tutkittavien omilla subjektiivisilla kokemuksilla ja näkökulmilla.

Tutkielmani kysymysrunko on laadittu teemahaastatteluun sopivaksi, se sisältää viisi päätemaa sekä perustieto-osion, josta haastattelu alkaa. Valitsemani teemat tuntuivat tärkeimmiltä ja olennaisimmilta tutkimukseni aiheen valinnan kannalta. Olen jakanut kysymykset teemoittain ja jokaisen teeman ensimmäinen kysymys alkaa ”kerro tai kuvaile vapaasti...” -osiolla. Näin ollen eri

teemakysymyksiin on voinut vastata myös vapaasti, esimerkiksi esseemäisellä vastauksella, tai vastata laatimiini kysymyksiin yksitellen. Haastateltavilleni lähettämässä kysymysrungossa on ollut alussa myös ohjeistus, kuinka kysymysrunkoon on voinut vastata. Kysymysrunko on ollut kaikille kuudelle haastattelemalleni naiselle sama (ks. liite 1).

5.4 Haastatteluita puhelimen välityksellä sekä kirjallisesti vastaanotettuina

Kaksi haastattelua olen tehnyt puhelimen välityksellä ja neljä haastattelua olen vastaanottanut kirjallisena sähköpostiini. Puhelinhaastattelut olen tallentanut tietokoneelle äänitiedostona, jonka jälkeen olen litteroinut haastattelut tekstitiedostoksi. Litterointimateriaalia on syntynyt kahdesta puhelinhaastattelusta yhteensä 12 fontilla ja tekstikappaleiden 1,5 rivivälillä yhteensä 37,5 A4-sivua. Neljästä kirjallisesti vastaanottamastani haastattelusta tekstimateriaalia on kerääntynyt 12 fontilla ja tekstikappaleiden 1,5 rivivälillä yhteensä 28 A4-sivua. Yhteensä litteroitua haastattelumateriaalia on ollut käytettävissäni 65,5 sivua.

Puhelimen välityksellä suoritetuissa ja kirjallisina vastaanotetuissa haastatteluissa on ollut hyvät ja huonot puolensa. Puhelimen välityksellä tehdyissä haastatteluissa keskustelu haastateltavan kanssa on edennyt omalla painollaan. Olen antanut haastateltavilleni tilaa vastata tiettyihin aihealueisiin vapaasti myös puhelinkeskustelussa. Olen vapaan keskustelun myötä tavoittanut myös sellaisia vastauksia, joita ei kysymysrungossa välttämättä ole ollut. Tällainen haastateltavan joustavuus voidaan nähdä juuri avoimen teemahaastattelun eli puolistrukturoidun haastattelun etuna. Metodologisesti teemahaastattelussa korostuu myös ihmisten omat tulkinnat asiasta ja heidän asioille antamansa merkitykset. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 75–77.) Olen kuitenkin seurannut kysymysrunkoani ja esittänyt vapaan keskustelun lisäksi valmiiksi laatimiani kysymyksiä, mikäli niihin ei ole tullut spontaaneja vastauksia haastateltavalta.

Puhelinkeskusteluiden ehdoton etu on ollut mahdollisuus esittää tarkentavia- tai jatkokysymyksiä. Kysymysrunko on saattanut myös kirjallisesti esitettyinä tuntua raskaalta, kun taas kysymysrunгон läpikäyminen puhelimitse sujui nopeammin. Puhelinhaastatteluissa saatoin osan kysymyksien yli hypätä kokonaan, sillä haastateltavat vastasivat useampaan kysymykseen yhdellä puheenvuorollaan. Kirjallisesti vastanneilla haastateltavilla on ollut taas mahdollisuus miettiä rauhassa vastauksiaan kysymyksiini. Pohdin ennen haastattelujen keräämistä, että tulisiko kysymykset lähettää ennakkoon

myös puhelimen kautta vastanneille haastateltaville. Tulin kuitenkin siihen lopputulokseen, että osa spontaaneista vastauksista ja kommentteista voisi jäädä tavoittamatta, jos haastateltavat olisivat etukäteen vastaanottaneet kysymysrunгон luettavakseen. Nyt sain tutkimukseeni tavoitettua puhelimen välityksellä haastateltujen spontaanit vastaukset ja keskustelut sekä kirjallisesti vastanneiden mahdollisesti hieman pidempään pohditut haastatteluvastaukset. Kirjallisesti vastanneille haastateltaville olen esittänyt haastatteluohjeistuksessa vielä pyynnön siitä, että he vastaisivat mahdollisuuksien mukaan mieluummin esseevastauksilla kuin muutamalla sanalla.

5.5 Lisäaineiston esittely

Haastatteluiden lisäksi käytän aineistona Aamulehden Ihmiset-liitteessä 15.8.2017 julkaistua Sonja Huhtaniskan kirjoittamaa *Pääset iholle, et ihoni alle* -artikkelia. Huhtaniska on artikkelissa haastatellut Rovaniemellä osa-aikaisesti seksityötä tekevää 30-vuotiasta suomalaista naista. Valitsin kyseisen artikkelin mukaan aineistoksi, sillä se on sisällöltään ja asiarungoltaan hyvin samankaltainen kuin minun vastaanottamani haastattelut. Aineistoksi valikoitui vielä myös Elina Talvensaaren 2016 ohjaama dokumentti *Puhtaus ja vaara*. Dokumentti kertoo viiden suomalaisen seksiä myyvän naishenkilön kautta, millaista seksityö on heidän omasta näkökulmastaan. *Puhtaus ja vaara* -dokumentissa on yhtäläillä stigma ja seksityöntekijöiden anonyymiuden halu selkeästi näkyvissä, sillä seksityöntekijät eivät esiinny dokumentissa omilla kasvoillaan. Näyttelijät puhuvat seksityöntekijöiden ajatukset ja puheet sanoiksi.

Puhtaus ja vaara dokumentti oli katsottavissa Yle Areenalla syyskuussa 2017. Olen katsonut dokumentin useampaan kertaan ja toisella katsomiskerralla olen litteroinut naisten ja haastattelijan puheenvuorot dokumentista kokonaan tekstitiedostoksi. Litterointimateriaalia kertyi 12 fontilla ja tekstikappaleiden 1,5 rivivälillä yhteensä 5,5 A4-sivua. Dokumentti aineistonsa ja sisällönsä puolesta on täydellinen lisä aineistooni. Keräämissäni haastatteluissa, Sonja Huhtaniskan artikkelissa sekä Elina Talvensaaren dokumentissa kuuluu nyt se itsenäisesti seksityötä tekevien suomalaisten naisten ääni ja sisältö, jota on vaikea tavoittaa yleisesti seksityöhön liittyvistä keskusteluista.

5.6 Analyysimenetelmänä sisällönanalyysi

Tutkimukseni haastatteluaineistoa olen analysoinut sisällönanalyysin avulla. Haastattelumateriaalin litteroinnin jälkeen olen päässyt käsiksi aineiston luokitteluun ja teemoitteluun, jotka ovat laadullisen tutkimuksen ja sisällönanalyysin olennaisia analyysivaiheita. Luokittelun ja teemoittelun avulla päästään tutkimuksessa kirjoittamaan yhteenvetoa ja analyysivaihetta siitä, mitä aineistosta löytyy. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.) Tutkimukseni aineiston koostuessa teemahaastatteluista, on litteroinnin jälkeen ollut helppoa työstää valmiita teemoja. Olen yhdistellyt eri teemojen sisältöjä erilliselle tekstitiedostoille, joissa olen esimerkiksi väreillä erotellut haastateltavien vastaukset toisistaan. Näin on ollut helppoa työstää yhteenvetoa siitä, mitä haastateltavat kertovat tietyn teeman alla, vertailla haastateltavien vastauksia samasta teemasta toisiinsa ja analysoida kutakin teemaa sisältöineen erikseen.

5.6.1 Aineistolähtöinen ja teoriaohjaava analyysi

Tutkimukseni on yhdistelmä aineistolähtöistä ja teoriaohjaavaa analyysia. Aineistolähtöisessä analyysissa aikaisemmilla havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla tutkittavista ilmiöistä ei tulisi olla mitään tekemistä analyysin toteuttamisen tai sen lopputuloksen kanssa, sillä analyysin oletetaan olevan käytettävissä olevasta aineistosta kumpuavaa. Kokonaan aineistolähtöistä tutkimusta pidetään hankalana toteuttaa, sillä ajatus havaintojen teoriapitoisuudesta on vakiintunut periaate. Taustalla on myös ajatus siitä, että ei ole olemassa täysin objektiivisiä tutkimushavaintoja itsessään, vaan käytetyt käsitteet ja esimerkiksi tutkimusasetelma ovat tutkijan asettamia ja vaikuttavat aina tuloksiin. Tutkijalle jää vastuu kontrolloida, että analyysi tapahtuu esimerkiksi haastateltavien ehdoilla eikä tutkijan omien ennakkoluulojen sävyttämänä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–96.)

Teoriaohjaavalla analyysitavalla pystyy korjaamaan aineistolähtöisen analyysitavan heikkouksia, teoria toimii tässä apuna analyysin etenemiselle. Teoriaohjaavasta analyysistä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta aikaisemman tiedon merkitys ei ole teoriaa testaava, vaan pikemminkin uusia ajatuspolkuja avaava. (em., 96–97.) Tutkimuksessani haastatteluaineistolla on suuri merkitys, sillä itsenäisesti seksityötä tekevien oma ääni on jäänyt prostituutioon liittyvissä tutkimuksissa ja keskusteluissa usein kuulematta. Teoriaohjaavalla analyysitavalla olen saanut tukea esimerkiksi teemahaastatteluni kysymysrunгон laatimiseen. On ollut tärkeää tavoittaa niitä teemoja,

joita on pidetty prostituutioon liittyvässä keskustelussa tärkeinä, jotta on ollut mahdollista saada haastateltavien seksityöntekijöiden kokemus ja ääni kuuluviin näitä samoja teemoja kohtaan. Uusia ajatuspolkuja ja näkökulmia on näin ollen saatu avattua myös tässä tutkimuksessa.

5.7 Tutkimuskysymykseni

Tämän tutkielman tavoitteena on ollut tavoittaa Suomessa itsenäisesti toimivien seksityöntekijöiden omia kokemuksia heidän tekemästään seksityöstä. Tutkielman tarkoitus on ollut tavoittaa naisseksityöntekijöitä itse kertomaan ja kuvailemaan, minkälaisia merkityksiä he antavat tekemälleen työlle. Seksityöhön liittyvien ja siihen liitettyjen ennakkoluulojen ja stigman rooli on seksityön parissa niin suuri, että tutkielmassani esitellään myös niitä tapoja, joilla seksityöntekijät pyrkivät käsittelemään seksityöhön olennaisesti liittyvää leimaantumista.

Tutkimuskysymykseni ovat tässä tutkielmassani muotoutuneet:

- 1.** Minkälaisia merkityksiä itsenäisesti seksityötä tekevät suomalaiset naiset antavat itse tekemälleen seksityölle?
- 2.** Kuinka seksityöntekijät käsittelevät omassa toiminnassaan alaan liittyviä ennakkoluuloja ja stigmaa?

6. Kohti intiimiä

Haastatteluiden keräämistä aloittaessani tuntui kiusallisen tungettelevalta kysyä seksiin liittyviä kysymyksiä vierailta henkilöiltä. Seksiä pidetään intiiminä, henkilökohtaisena ja ennen kaikkea yksityisenä aiheena. On eri asia keskustella henkilökohtaisesta aiheesta esimerkiksi luotettavan ystävän kanssa muutaman viinilasillisen jälkeen, kuin ottaa puhelin käteen ja esittää liuta seksiin liittyviä kysymyksiä entuudestaan sinulle tuntemattomilta henkilöiltä. Ei kestänyt kuitenkaan kauan todeta sitä tosiasiaa, että seksistä puhumisen ei tarvitse olla kiusallista. Haastateltavani ovat vastailleet kysymyksiini mutkattomasti ja välillä huumorinkin avulla. Haastatteleman naiset ovat vaikuttaneet sekä sähköpostiviestien että puhelimen välityksellä hyvin välittömiltä, helposti lähestyttäviltä ja aidoilta naishenkilöiltä. Seksi ja siihen liittyvät aihealueet tuntuivat itselleni alkuun haastattelijana liian intiimeiltä aihealueita, mutta haastattelemilleni naisille seksi on tuntunut edustavan neutraalia aihealuetta ja ennen kaikkea olennaista osaa heidän elämässään. Seksi ja siihen liittyvät sosiaaliset osa-alueet ovat selvästi heille tuttu kulttuuri ja ympäristö, osa heidän osaamisaluettaan.

6.1 Aitoja ja erilaisia naisia seksityön parissa

”Ois kiva jos moni ihminen pysähtyisi miettimään ja ymmärtäisivät että me ollaan ihan yhtä arvokkaita ihmisiä kuin kaikki muutkin. Me ollaan lapsia ja äitejä, me ollaan myös tavallisia työntekijöitä. Me saatetaan olla valtion virkamiehiä, kuka tietää. Ei ole mitään tiettyä seksityöntekijöiden ryhmää, mitä he vain ovat.”

Yllä oleva lainaus on Elina Talvensaaren Puhtaus ja vaara -dokumentin (2016) yhdeltä haastateltavalta. Hän nostaa tärkeän seikan esille, kuinka ei ole olemassa mitään yhtä tiettyä seksityöntekijöiden joukkoa. Kuusi haastattelemaani naishenkilöä ovat iältään 22–55-vuotiaita itsenäisesti seksityötä tekeviä suomalaisia naisia. Tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen olen anonymioinut kaikki haastateltavieni nimet, jotta heitä ei voi yhdistää esimerkiksi internetissä esiintyviin käyttäjänimiinsä. Kuudesta haastattelemastani naisesta kolmella on ammattikorkeakoulututkinto, kaikki kolme työskentelevät sosiaali- ja terveystalalla. Yhdellä

haastateltavista on lukio käytyä ja tulevaisuudensuunnitelmat vielä avoinna. Kaksi ovat koulutukseltaan peruskoulupohjaisia. Neljä haastateltavaani työskentelevät kokoaikaisessa päivätyössä, seksityö on heille rinnakkaistyötä ja tapahtuu vapaa-ajalla. Kaksi haastateltavistani eivät suoraan ilmoita mahdollisista päivätyöstään, mutta seksityö on heillekin osa-aikaista keikkatyötä. Työtä tehdään oman aikataulun ja seksipalveluiden kysynnän puitteissa. Haastattelemiani naiset ovat haastatteluhetkellä tehneet seksityötä puolesta vuodesta useampaan vuoteen.

Sonja Huhtaniskan (2017) artikkelissa haastateltava on 30-vuotias seksityössä osa-aikaisena työskentelevä suomalaisnainen, joka käy myös päivätyössä. Elina Talvensaaren dokumentin viiden naisen koulutustaustoja ja iäkiä ei tuoda suoranaisesti esille, mutta kaikki ovat täysi-ikäisiä suomalaisia naisia. Haastateltavia dokumentissa korvaavat näyttelijät ovat kolmenkymmenen vuoden kummaltakin puolelta ja yksi näyttelijöistä on iäkkäämpi. Oletan, että Talvensaari on halunnut valita näyttelijät ainakin iältään vastaamaan hänen haastattelemiaan henkilöitä. Dokumentissa ei nosteta muutenkaan naisten taustoja paljoka esille. Sivulauseista selviää, että ainakin kolme naisista työskentelee myös päivätyössä ja seksityö on heille osa-aikaista keikkatyötä. Dokumentissa keskitytään enemmän naisten suhtautumiseen tekemäänsä seksityötä kohtaan, seksityöhön liittyviin ennakkoluuloihin, ja siihen minkälaista valmistautumista seksityö heiltä vaatii. Dokumentissa nousee samoja vahvoja teemoja esille, jotka korostuvat myös omien haastateltavieni tuottamassa sisällössä. Näitä teemoja ovat muun muassa raha, seksi, työ, valta, stigma, naiseus, seksityön sosiaalinen puoli ja asiakassuhteiden tärkeys.

6.2 Realismia ennakkoluulojen rinnalle

”Mä toivoisin, että se kuva tehtäisiin realistisemmaksi. Aika moni muukin ajattelee tästä hommasta, mitä mä ajattelin silloin ennen. Sellainen joka ei tätä alaa tunne. Että sellainen positiivisempi kuva tästä alasta olisi se, mitä mä toivoisin. Positiivisempi ja realistisempi.”

Jokainen haastateltavistani on kertonut halunneensa osallistua haastatteluun, sillä he toivovat seksityöstä annettavan enemmän realistisempaa kuvaa julkisesti, mitä siitä nyt on saatavilla. Haastateltavat ovat kaikki olleet tietoisia siitä, että kun julkisesti keskustellaan prostituutiosta tai

seksityöstä, itse seksityöntekijät ovat harvemmin äänessä. Tuntuu, että sanottavaa seksityöntekijöillä riittäisi paljon, mutta kanavat tälle kuulluksi tulemiselle ovat vähissä ja leimaantumisen pelko estää puhumasta. Lähes jokainen haastateltavista on kertonut myös omista seksityöhön liittyvistä ennakkoluuloistaan, ennen alaan ja siihen liittyvään kulttuuriin tutustumista. Haastateltavien puheesta saa käsityksen, että kukaan ei ole aloittanut seksityötä täysin spontaanisti. Ennen seksityöhön siirtymistä on pohdittu, voisiko kyseinen työ sopia itselleen ja miten sitä ylipäättänsä lähdetään harjoittamaan. Naisten tehdessä päätöstään seksityön aloittamisesta heillä ei välttämättä ole käytettävissään muuta kuin prostituutioon yleisesti luodut ennakkoluulot ja uskomukset. Seksityöhön ryhtyminen on kuitenkin edellyttänyt näiden uskomusten epäilyä ja niiden ylittämistä. (Kontula 2008, 56.)

Sonja Huhtaniskan (2017) haastateltava Katri on halunnut osallistua lehtihaastatteluun, sillä hän haluaa myös vähentää erotiikka-alaan ja sillä työskenteleviin ihmisiin liittyviä ennakkoluuloja. Hän toivoo, että seksipalveluiden tarjoajiin suhtauduttaisiin Suomessa suopeammin ja lainsäädäntö olisi sallivampi. Katri on haastattelussaan myös kertonut, kuinka hän on kutsumusammattissaan ja hänen haaveenaan olisi perustaa oma ilotalo. Ilotalossa vapaasta tahdostaan työskentelevät ammattilaiset voisivat toteuttaa asiakkaidensa fantasioita kunnioittavassa hengessä ja turvallisuusriskit otettaisiin viimeisen päälle huomioon. Katrin toive kuulostaa absurdilta, sillä suomalaisen yhteiskuntaan ei nykyisellään voisi helposti enää kuvitella laillisesti toimivia bordelleja juuri vallallaan olevien negatiivisten ennakkoluulojen vuoksi. Talvensaaren dokumentin naiset toivoisivat myös, että seksityö olisi sallitumpaa ja asenteet sitä kohtaan vähemmän leimaavia. Alla oleva lainaus on Talvensaaren (2016) dokumentin iäkkäämmältä naishaastateltavalta. Hän pitää työtään Katrin lailla kutsumusammattinaan ja kokee, että alalla on ollut hänen elämälleen suuri arvo. Samalla hän kuitenkin kamppailee alaan liittyvien ennakkoluulojen vuoksi. Hän pitää ongelmallisena myös työhönsä liittyvää kaksoiselämää.

”Yksi syy miksi mä jaksan tehdä tätä työtä, et musta tuntuu et tää on mun kutsumusammatti ja et mun kuuluu tehdä tätä työtä ja tää on ollut mun elämäni aikana yksi mun tärkeimmistä asioista, et mä pystyn antamaan sitä mitä mulla on. Siksi mä jaksan tätä ulkopuolisten räppimistä ja vainoamista. Haastellista tässä työssä on ulkopuolisten ihmisten vainoaminen ja kaksoiselämän viettäminen. ei tästä pysty puhumaan avoimesti. Se on surullista, enkä usko että se tulee muuttumaan kovin pian.”

6.3 Mistä kaikki alkaa, miten alalle on päädytty

Edellisessä luvussa nousi esille, kuinka seksityön aloittavat naiset kamppailevat itsekin seksityöhön liittyvien ennakkoluulojen kanssa. Seksityötä pidetään myös alhaisimpana ja naista alistavimpana alana, eihän seksityön kohdalla voida edes puhua varsinaisesta tunnistetusta työn muodosta tai alasta. Kaikki seksityötä harjoittavat naiset sijoitetaan herkästi myös uhripositioon. Kenenkään ei kuvitella ryhtyvän alalle ilman pakottamista. Tämän vuoksi on olennaista käsitellä sitä teemaa, mistä kaikki alkaa, miten alalle päädytään. Haastattelurungossani on suora kysymys, miten haastateltavat ovat tulleet seksityöhön alun perin ryhtyneeksi. Yksi haastateltavani on kertonut erittäin havainnollistavasti niistä tunnelmista ja tunteista, kun raja seksityöhön ryhtymisestä on hänen kohdallaan ylittynyt.

”About 2 vuotta sitten mä muistan edelleen, se oli sunnuntai-iltapäivä. Oli lämmin. Se on ollut huhti-toukokuuta, koska silloin oli tosi lämmin ja muistan kuinka mua oksetti ja mua pyörrytti, kun mä kävin hakemassa tällaisen halpaluurin ja siihen Prepaid-liittymän. Mä laitoin samana iltana vielä nettiin ilmoitukset ja oliko mulla seuraavana aamuna sitten ensimmäinen tällainen outcall-keikka.”

Haastateltava on kertonut, kuinka yllättävät taloudelliset ongelmat ajoivat hänet kokeilemaan seksityötä, vaikka hän oli aloitushetkellä myös vakityössä. Outcall-keikka tarkoittaa seksityötä, joka tapahtuu muualla kuin naisen omassa kodissa. Outcall-keikkaa tehdään esimerkiksi hotellissa tai vuokra-asunnossa.

”Mä en oo koskaan harrastanut mitään irtosuhteita. Mä olen ollut aina vakituksessa parisuhteessa, tehnyt töitä ja käyttäytynyt hyvin. Tiekssä niinku sellainen kiltti perusihminen. Et se oli mulle aika kova harppaus sieltä neiti siveyden sipulista, tollee lähtee rietastelemaan (naurua). Ei se ollutkaan sitten niin... Tai mä odotin et mä meen sitten himaan ja hinkkaan itseäni jollain juuriharjalla, kun mä olen niin saastainen. (naurua) Saastainen huora sen

jälkeen. Itseasiassa tuli sellainen filis, että ai että, näinkö helppoa tää oikeasti on? Siitäpä se sitten lähti.”

Sama haastateltava jatkaa kertomalla millaiset tunnelmat hänellä on ollut ensimmäisen seksinmyyntikokeilunsa jälkeen. Haastateltava haluaa tuoda ilmi, kuinka hän on ollut kiltti perusihminen, tehnyt töitä ja käyttäytynyt hyvin. Tuntuu, että haastateltava haluaa vakuuttaa minut haastattelijan ja itsensä siitä, että hän on oikeasti hyvä ihminen, vaikka hän on päätenyt seksialalle. Haastateltavalla on ollut ennakkoluuloja itsestään seksin myynnin jälkeen, että hän tuntisi itsensä saastaiseksi, hän käyttää jopa termiä saastainen huora. Haastateltava tuo kuitenkin lainauksen lopussa ilmi, että hän on yllätynyt maksullisen seksikokeilun helppoudesta. Haastateltava on selvästi käynyt seksityöhön liittyviä ja ulkoapäin asetettuja ennakkoluuloja mielessään läpi. Hänestä olisi pitänyt tuntua saastaiselta ryhtyessään tällaiselle alalle, vaikka hän ei ole lopulta potentiaalia omantunnon tuskia. Haastattelun ajankohtana nainen on tehnyt jo kaksi vuotta seksityötä, eikä suunnittele vaihtavansa alaa ainakaan lähiaikoina. Haastateltava on enemmän huolissaan vartalonsa vanhenemisesta, ja että kiinnostuvatko asiakkaat enää hänestä vuosien saatossa, kuin huolissaan esimerkiksi moraalinsa puolesta. Haastateltava painottaa, kuinka seksityössä on aina kyse kahden aikuisen välisestä kanssakäymisestä, jolloin oletusarvo on, että kumpikin tietää myös mitä ollaan tekemässä.

”Mulla ei yksinkertaisesti ole minkäänlaista moraalista krapulaa siitä mitä mä teen, mä myyn seksiä, mä myyn seksipalveluita, mä myyn siinä samalla mahdollisesti läheisyyttä ja mitä se nyt voikaan pitää sisällään. Ja mä myyn aikuisille ihmisille ja toisen ihmisen pitää olla aikuinen ja tietää mitä se on tekemässä.”

6.4 Huorastigman kanssa eläminen

”Ihmiset, joilla ei ole mitään käsitystä tästä alasta (vain ennakkoluuloja ja pelkonsa), eivät voi käsittää, että joku voisi lähteä tähän vilpittömästi vapaaehtoisesti, täysin omasta tahdosta ja nautinnosta, koska alalla on vielä tänäkin päivänä vahva stigma. Seksiä myyvä nainen, huora, on pahin ja alhaisin mahdollinen nainen, mitä voi olla.”

Neljä haastattelemaani naista, sekä myös Huhtaniskan (2017) ja Talvensaaren (2016) haastattelemat naiset ovat kaikki nostaneet stigman esille yhtenä seksityötään ja itseään eniten häiritsevänä tekijänä. Dokumentin naiset eivät listaa seksityön varjopuoliksi esimerkiksi työn vaarallisuutta tai mahdollista väkivallan riskiä. Ulkopuolisten puuttuminen, kommentointi ja yleinen negatiivinen seksityöhön suhtautuminen ovat niitä tekijöitä, jotka tuntuvat eniten hankaloittavan naisten elämää ja suhtautumista omaan työhönsä. Kaksi haastateltavistani ovat kertoneet, että eivät ole kokeneet tai kärsineet leimaantumista henkilökohtaisesti. He ovat tietoisia seksityöntekijään liitetystä leimasta, kuten yllä olevasta lainauksesta voi päätellä, mutta eivät ole kokeneet itse leimaantuneensa. On eri asia tiedostaa seksityöntekijästä vallitsevat stigmat kuin sisäistää niitä itseensä. Yksi haastateltava kertoo käyttävänsä paljon myös mustaa huumoria ystävänsä kanssa, joka työskentelee myös seksityössä.

”Mähän oon hirveän sarkastinen ihminen. Et esimerkiksi kun mä juttelen tän mun ystävän kanssa, joka myöskin tekee näitä hommia, niin se että, saatan mä hänellekin soittaa, että mitä sä likainen huora siellä teet? Se on myöskin hyvin rankkaa mustaa huumoria, jota välillä käytetään.”

Sana *huora* assosioituu ensisijaisesti paheelliseen, halveksittuun ja seksuaalinormeja rikkoneeseen naiseen (Kontula 2008, 37). Haastateltavan kertomasta voi päätellä, että musta huumori auttaa käsittelemään sellaista leimaa, jota seksityöntekijälle automaattisesti tarjotaan, halusi hän kantaa sitä itsellään tai ei. Huora-sanalla leikittely ja sen käyttöönotto omassa puheessa tuntuu häiventävän sitä leimallisuutta, mitä kaikkea halveksittavaa huora-sanaan on alunperin projisoitu. Huoraksi itseään ja toisia kutsumalla voidaan viitata myös seksityöntekijöiden ammattiympöilyyn ja tietynlaiseen välinpitämättömyyteen naisille yleisesti asetettuja käyttäytymisnormeja vastaan (Murphy & Venkatesh 2006, 130). Sama haastateltava kertoo vielä, kuinka häntä ei ole ikinä seksityön parissa suoraan huoriteltu, ei asiakkaan puolesta tai kenenkään muunkaan. Työskennellessään ravintola-alalla huorittelu on ollut taas yleisempää asiakkaiden taholta.

Haastatteluiden aikana tuntui välillä siltä, että haastateltavat ovat itse säästyneet paljon sellaiselta negatiiviselta pohdinnalta, jota heidän puolestaan on suoritettu esimerkiksi prostituutioon liittyvissä poliittisissa keskusteluissa. Naiset tuntuivat tiedostamistaan ennakkoluuloista huolimatta keskittyvän kiinteästi omaan toimintaansa ja tuntuivat kykenevän ylittämään negatiivisen ajatusmaailman siitä, mitä leimoja heidän päälleen ja tekemälleen työlleen aseteltiin. Naisilla oli

selvästi myös erilaisia keinoja käsitellä näitä heidän ylleen langettuja leimoja vastaan. Yhdellä haastateltavallani se on musta huumori, kuten edellä kävi ilmi. Elina Talvensaaren (2016) haastatteleamalla naisella se on taas kriittinen kamppailu leimaantumista vastaan. Haastateltava nostaa osuvasti esille, kuinka seksityöllä ei tulisi olla valtaa määritellä ihmisen koko identiteettiä tai persoonaa. Haastateltava tuo esille myös pilalle menemisen, ikään kuin seksin myyminen voisi pilata koko ihmisen. Elina Talvensaari on nimennyt dokumenttinsa *Puhtaus ja vaara*, joka tulee Mary Douglasin klassikkoteoksen nimestä. Teoksessa käsitellään erilaisten kategorioiden kautta yksilöihin liittyviä pyhän, puhtaan ja esimerkiksi juuri pilalle menemisen teemoja. Haastateltava myös kyseenalaistaa kykynsä rakastaa tai tulla rakastetuksi, joka tuntuu olevan tiukasti kiinni mielikuvassa seksityöntekijästä jollain tavalla viallisenä tai vahingoittuneena ihmisenä, jolla ei voisi muun muassa olla kykyä rakastaa. Kuten voi huomata, sosiaalinen stigma ulottuu todella syvälle ihmisen sisimpiin kerroksiin.

”Mulla se on ainakin niin pieni osa mun identiteettiä. Se ei määritä mua ihmisenä mitenkään. Se et mä teen seksityötä, se ei tule ikinä määrittelemään mun persoonallisuutta. Se on pieni osa vaan, että tollanen että ajatellaan että se voisi pilata koko ihmisen persoonallisuuden tai moraalin tai kyvyn rakastaa tai tulla rakastetuksi niin se on käsittämätöntä. En mä ole mennyt pilalle.”

6.4.1 Pakotettuina elämään kaksoiselämää

Kaikki kuusi haastateltavaani työskentelevät salassa, jokaisella haastateltavallani on ainoastaan muutama henkilö heidän lähipiiristään, jotka tietävät haastateltavien harjoittamasta seksityöstä. Naisille tuntui olevan yleistä mielipidettä tärkeämpää se, miten nämä seksityöstä tietävät läheiset heidän seksityöhönsä reagoivat. Valtaosa haastateltavien läheisistä olivat suhtautuneet asiaan hyvin, mutta uteliaisuudella. Muutama kertoi läheistensä olevan huolissaan seksityötä tekevien ystäviensä turvallisuudesta. Siitä mitä tekee salassa, ei voi niin herkästi leimaantua ainakaan julkisessa mielessä. Pelko siitä, että seksityö paljastuisi laajemmin haastateltavien lähipiirille tai muille ihmisille, tuntui olevan koko naisjoukolla suurin. Kaikki kuusi haastateltavaani ovat nostaneet työn piilottelun ja tietynlaisen kaksoiselämän viettämisen ongelmaksi.

Kaksoielämä on iso tekijä seksityötä harjoittavien naisten elämässä. Seksityötä tehdään pääasiallisesti salassa, joten tällainen elämä vaatii aika paljon peittelyä, asioiden salailua ja tasapainottelua ei-salaisen elämän kanssa.

”Tästä ei voi puhua kenelle vain, on oltava ”kaapissa” ja eletävä kaksoiselämää, salailla. Pitää toisinaan valehdella kavereille tai päivätyössä, ja valehtelu on vastoin omia arvojani.”

”Rankkaa tässä työssä on työn salailu perheeltä ja muilta ihmisiltä.”

Seksin myynti ei ole Suomessa laitonta, joten periaatteessa kaksoiselämää ei tarvitsisi viettää. Haastateltavien joukosta ei kukaan halunnut kuitenkaan astua niin sanotusti kaapista ulos seksityön suhteen, ainakaan ennen seksityöhön liittyvää radikaalia asenneilmapiirin muutosta. Vaikuttaakin siltä, että jos naisten seksityö paljastuisi julkisesti ja esimerkiksi kunkin lähipiiri saisi tietää asiasta, naiset joutuisivat vasta tässä vaiheessa käymään henkilökohtaisesti läpi alaan liitetyt ennakkoluulot ja stigman, jotka tulevat aina yksilön itsensä ulkopuolelta. Yksi haastateltavistani oli joutunut enemmän prosessoimaan tätä ulkopuolelta tulevaa leimaantumista, sillä yksi hänen läheisistään oli kertonut haastateltavan työstä ilman lupaa muun muassa asianomaisen perheelle. Haastateltava kertoi olevansa asiasta erittäin tuohtunut, sillä hän ei saanut enää itse olla vastuussa omasta elämästään ja tehdä omia valintojansa sen suhteen. Hänen kertomansa mukaan, esimerkiksi perhe joka ei ollut hänelle kovin läheinen, omasi yhtäkkiä vahvoja mielipiteitä siitä, miten hänen tulisi elää. Ulkoapäin tulevat ja rajoittavat ennakkoluulot ja leimaantuminen ajavat naisia kaksoiselämään, joka tuntuu mahdollistavan heille salailusta huolimatta helpomman tien, mitä taas eläminen julkisen leiman kanssa olisi.

6.4.2 Stigma voi tarttua myös tutkijaan

Antti Häkkinen ja Mikko Salasuo (2015, 10–11) ovat *Salattu, hävetty vaiettu: miten tutkia piilossa olevia ilmiöitä* teoksessaan tutkineet yhteiskunnallisesti vaikeasti tavoitettavien tutkimusaiheiden problematiikkaa. Häkkisen ja Salasuon mukaan poliittiset ennakkoluulot voivat kohdistua

tutkijoihin itseensä ja tutkimuskohteen stigma tarttua ja leimata myös tutkijan. Tutkielman aikana ja varsinkin sen alussa olen pyrkinyt säilyttämään objektiivisen tutkimusotteeni, mutta aiheeseen yleisesti liitetyt ennakkoluulot ovat häilyneet koko ajan omankin tutkimustyöni taustalla. Astuin tutkielmani teon alussa itsekin tutkijana mukavuusalueeni ulkopuolelle ja maailmaan, jota tuntuu aina verhoavan tietynlainen mysteerisuuden hunttu. Seksityöntekijät olivat alkaneet tuntua mystisiltä satuhahmoilta, sillä heidän oma äänensä ja kokemuspohjansa tuntui hukkuvan asiantuntijätiedon alle. Seksityöntekijöitä ei voi myöskään erottaa suomalaisesta katukuvasta, ellei kyse ole muutamista räikeimmistä tapauksista esimerkiksi Helsingin Aleksis Kiven Kadulla, jossa katuprostituutiota vielä esiintyy jonkun verran. Työskenneltyäni kaksi kesää 2010-luvulla kyseisellä kadulla kahvilassa, tuli noteerattua, että nuo silmiinpistävimmat seksityöntekijät kuuluivat seksityön ohella myös toisiin marginaaliasemiin, esimerkiksi huumeidenkäyttäjiiin.

Seksityöntekijöistä luodut ulkoiset stereotypiat punaisista hiuksista ja yli polven ulottuvista nahkasaappaista eivät pidä paikkaansa ainakaan haastattelemieni naisten ulkoisessa habituksessa. Haastateltavistani useampi kertoi, kuinka he siviilielämässä pukeutuvat rennosti esimerkiksi verkkareihin, eivätkä jaksa käyttää esimerkiksi ehostusta. Työkeikoille he kertoivat puketuvansa edustavasti ja seksikkäästi, mutta sitä ei moni pääsekään näkemään suljettujen ovien taakse yksityisasuntoihin. Haastattelemieni seksityöntekijöiden suhteen aukesi tutkielman myötä kokonaan uusi maailma. Pääsin ensimmäistä kertaa käsiksi siihen, että keitä seksityöntekijät oikeasti ovat ja mitä he itse ajattelevat heihin liittyvistä ja liitetyistä teemoista ja asioista. Aikaisemmat tutkimukset, asiantuntijaseminaarit ja julkinen keskustelu prostituutiosta olivat avanneet aina vain yhtä tiettyä näkökulmaa kerrallaan laajasta ja monimuotoisesta ilmiöstä.

Etnografista tutkimusta prostituutiosta tehnyt Pia Skaffari (2010, 15) on pohtinut tutkijan omia reflektioita ja kokemuksia prostituution kaltaiseen ja paljon tunteita herättävään tutkimusaiheeseen liittyen. Skaffarin mukaan moraalisesti latautuneet aiheet voivat herättää usein myös tutkijassakin monenlaisia ajatuksia ja tunteita. Skaffari muistuttaa, kuinka tutkijan on hyvä käydä välillä vuoropuhelua tutkimusaiheen ja omien arvojensa välillä. On tärkeää myös muistaa, että tutkijan arvomaailma ei ole sama kuin tutkittavien ja tutkijan omat arvonäkökulmat eivät voi määrittää tutkimuskohdetta. Välillä on osattava ottaa myös etäisyyttä tutkimuskohteeseensa, mikäli tutkijan omat tunteet alkavat määrittää tutkimuskohdetta. Sonja Huhtaniska (2017) käsittelee *Pääset iholle, et ihoni alle* -artikkelissaan samanlaisia tuntemuksia haastattelijan roolissa, liittyen omiin ennakkoluuloihinsa seksityötä kohtaan. Huhtaniska on tavannut haastateltavansa kasvotusten ja yksi päällimmäinen havainto hänellä on ollut haastateltavan seksityöntekijän tavallisuus. Huhtaniska on

odottanut tapaavansa ehkä naishenkilön, josta näkisi päällepäin, että tämä henkilö tässä myy seksiä. Huhtaniska on myös halunnut heti haastattelun alussa tuoda haastateltavalleen ilmi, että jos hän itse jostain syystä esimerkiksi punastuu, niin kyse ei ole sisäisestä kauhistelusta haastateltavan kertomaa kohtaan.

Itse haastattelijana olin myös huolissani siitä, että jos puhelinkeskustelujen sisällöt herättäisivät minussa tiedostamattomia reaktioita, joita en halua välittää haastateltavilleni. Pidin hyvin tärkeänä myös sitä, että en välittäisi ääneni kautta esimerkiksi juuri tällaista Huhtaniskan kutsumaa sisäistä kauhistelua. Tällainen tilanne olisi voinut suoraan vaikuttaa haastateltavan kanssa luomaani yhteyteen tai haastateltavan luottamukseen minua kohtaan. Kauhistelua ei kuitenkaan päässyt syntymään missään vaiheessa. Ehkä odotin kuulevani jotain todella hurjaa, sillä sellaisenahan seksityötä tunnutaan pidettävänä: hurjana, kauhisteltavana ja ennen kaikkea naista alentavana alana. On kuitenkin tärkeää tiedostaa, että tutkimuksen tai tutkielman tekijätkään eivät ole immuuneja vallitseville ennakkoluuloille eikä niitä seuraaville inhimillisille tunteille. Seuraavassa luvussa haastateltavat naiset pääsevät itse kertomaan, miten he ovat seksityöhön päätyneet ja mikä heidät pitää alan parissa, johon liittyy hyvin paljon vahvoja tunteita ja leimaantumista.

7. Naiset, joille seksi on työtä

Haastateltavani puhuvat työstä, kun he puhuvat seksin myynnistä. On erityisen tärkeää kuulla ja huomioida, miten haastateltavat itse määrittelevät itsensä (Skaffari 2010, 40). Kyse on nimenomaan työstä, sillä pelisäännöt ja vakiintuneet käytännöt asiakassuhteissa luovat naisten seksin myynnille työlle ominaisia standardinomaisia ja vakiintuneita piirteitä. Seksityö ei ole haastattelemillani naisilla mitään spontaanisti ja tunnepohjalta tapahtuvaa kanssakäymistä seksistä maksavan henkilön kanssa. Seksistä, sen sisällöstä, kestosta, ajankohdasta ja tapahtumapaikasta sovitaan etukäteen asiakkaan kanssa esimerkiksi puhelimesta. Jokainen haastateltavista on kertonut, kuinka he ovat asiakkaan kanssa yhteydessä puhelimitse, osa tapaa mahdollisen asiakkaan etukäteen myös kasvotusten, ennen kuin varsinaisesta asiakassuhteesta sovitaan. Nämä toimenpiteet tehdään luonnollisesti myös naisten oman turvallisuuden takia. Haastateltavat ovat kertoneet, kuinka oma intuitio asiakkaan tervejärkisyyden suhteen, esimerkiksi juuri puhelinkeskustelun välityksellä, on välillä ainoa keino erottaa epäilyttävät asiakkaat normaaleista. Seksityö vaatii myös paljon osaamista erilaisilta osa-alueilta, joihin tutustutaan lisää tässä luvussa.

7.1 Kun seksi ja raha yhdistyvät

”En tiedä miksi se on niin paha, kun seksi ja raha yhdistyy. Mä luulen että se pohjimmainen syy on se naiseen ikiaikaisesti istutettu häpeän tunne, jota uskonnotkin levittää ja et seksi on paha ja varsinkin jos sitä tehdään tällä tavalla.”

Yllä oleva lainaus on Talvensaaren dokumentin (2016) haastateltavalta. Hän pohtii, miksi edelleen pidetään pahana, kun seksi ja raha yhdistyvät. Tätä teemaa onkin syytä pohtia, sillä 2010-luvulla naisen seksuaalisen vapauden ja itsemäärämisoikeuden ei tulisi olla enää tabu. Helsingin Sanomissa 28.5.2017 julkaistussa kolumnissa Anna-Mari Sipilä on oivaltavasti kirjoittanut, kuinka sukupuolten tasa-arvoa voidaan yhteiskunnissa parhaiten mitata naisten seksuaalisella vapaudella. Sipilän mukaan naisten seksuaalinen vapaus voidaan nähdä vapauden ylimpänä muotona. Mitä vapaampia naiset ovat harrastamaan seksiä, haluamansa määrän ja haluamansa kumppanin kanssa, sitä vapaampana ja kehittyneempänä yhteiskuntaa voidaan pitää. Sipilällä on kolumnissaan sarkastinen ote, vaikka seksuaalinen vapaus tasa-arvon mittarina ei ole ollenkaan huono mitta. Sipilä kritisoi

yhteiskuntien patriarkaattisia piirteitä siitä, kuinka täysin oman mielensä mukaan makaava nainen, joka ei kysele muiden lupia ja jota ei rasita siveyden ja häpeän painolasti, on edelleen uhka yhteiskunnan moraalille.

Sipilän kolumnissa ei käsitellä seksiä, johon yhdistyy raha, mutta haastattelemillani naisilla raha on olennainen osa heidän valitsemaansa seksityötä. Työstä yleensä myös saadaan taloudellinen korvaus, eikä kukaan kyseenalaista tätä niin sanotussa tavallisessa palkkatyössä. Kaikki kuusi haastattelemaani naista ovat kertoneet toimivansa seksityön parissa rahan takia. Vastaukset kysymysrungossa esittämäni kysymykseen, miten olet päätenyt alalle, ovat olleet erittäin selkeitä. Rahan jälkeen esille nousee myös muita selkeitä syitä, mutta raha nousee kaikilla kaikista tärkeimmäksi motivaatioksi seksityön tekemiselle.

”Raha. Jos mä sitä avaan yhtään, niin siis mä olen aina pitänyt itselläni hyvän elintason. Ja sanotaan, että ennen tätä, olen tavallaan tehnyt kaiken mitä mun tuloilla on tehtävissä. Mut että täähän nyt sit mahdollistaa paljon enemmän.”

”Helppo raha on oikeastaan ollut pääasiallinen syy miksi olen alalle ryhtynyt.”

”Tiedostamani syyt, miksi olen päättänyt tällaiseen ryhtyä oli alun perin se, että ajattelin, että saan kaksi kärpystä yhdellä iskulla: saan seksiä ja vielä rahaakin siitä!”

”Raha on se mikä siihen motivoi. Siinä kohtaa pitää olla rehellinen, että en mä sitä minkään muun takia tee.”

”Työn plussat ovat raha kaikella tapaa. Suuri tuntipalkka, rahan saa työstä heti, ja sitä on myös helppo saada, joten päiviä jolloin rahaa ei olisi ei oikeastaan ole.”

Aikaisemmin tuli jo ilmi, kuinka haastattelemistani naisista neljä on seksityön lisäksi myös vakituisessa työssä. Seksityö ei ole näille neljälle haastateltavalle ainoa tulonlähde. Sen sijaan useamman haastateltavan puheista selviää, että seksityö mahdollistaa heille korkeamman elintason,

johon ei pelkällä palkkatyöllä ylletäisi. Korkeampi elintaso ja mahdollisuus kuluttaa ylimääräistä rahaa vapaa-ajan elämään, esimerkiksi matkusteluun, ulkona syömiseen ja kauneusoperaatioihin tuntuvat olevan tekijöitä, joista ei olla valmiita enää luopumaan. Kaksi haastateltavista kertovat olevansa lapsiensa yksinhuoltajia, joten lapset ovat varmasti myös yksi tekijä, joihin ylimääräistä rahaa halutaan sijoittaa. Useampi haastateltava nostaa yhdeksi seksityön eduksi myös rahan ansaitsemisen helppouden ja kuinka rahan saa heti käyttöönsä.

”Faktahan on se, että kyllä mä tulisin toimeen tällä palkalla jos mä haluaisin. Mut mä en halua. Tavallaan et, mulla on mahdollisuus tienata paremmin, niin miksi mä en sitä tässä kohtaa tee, kun mulla on mahdollisuus. 10 vuoden päästä mulla ei todennäköisesti ole mahdollisuutta. Oon oman onneni seppä.”

Seksityö on Suomessa pitkälti harmaan talouden aluetta, varsinkin jos kyse on nimenomaan satunnaisesti suoritetusta seksityöstä ja sivutyöstä. Haastateltavistani on muutama kertonut toiveistaan ryhtyä niin sanotusti kunnialliseksi veronmaksajaksi, mutta stigma nousee taas rajoittavana tekijänä esille. Itsenäisesti seksityötä Suomessa tekevä henkilö voisi perustaa esimerkiksi toiminimen ja ryhtyä lailliseksi yrittäjäksi, mutta monella tuntuu olevan taustalla pelko leimaantumisesta. Toisaalta seksityön marginaalinen asema ja kaikin puolin piilossa tapahtuva työskentely mahdollistaa verovapaan työskentelyn ja olemattoman kiinnijäämisen riskin. Muutaman haastateltava puheista saa käsityksen, että välillä on jopa vaikeuksia keksiä, mihin suuria seksityöstä ansaittuja käteisvaroja voisi sijoittaa, sillä pankkiin niitä ei voi viedä. Haastattelemini naisten elämäntilanteilla ja heidän osa-aikaisen seksityön määrällä on eroavaisuuksia, mutta lähtökohtaisesti jokainen heistä voi tällä sivutyöllään tienata jopa enemmän kuin palkkatyöllään kuukaudessa.

7.2 Naiset, jotka myös tykkäävät työstään

Haastateltavani naiset ovat nostaneet suurimmaksi kimmokkeeksi seksityöhön ryhtymiselle rahan. Jokainen haastateltava nainen on myös kertonut avoimesti suhtautumisestaan seksiin sekä omaan seksuaalisuuteensa. Kiinnostus seksiin on noussut toisena tärkeimpänä teemana esille heti rahan jälkeen. Naiset tuntuvat aidosti tykkäävän työstään, yksikään ei kerro suhtautuvansa työhönsä vastenmielisesti, eikä kukaan heistä suunnittele lopettavansa seksityötä. On vaikeaa, ellei jopa

mahdotonta, mitata kuinka seksuaalinen esimerkiksi keskiverto suomalainen nainen on tai kuinka paljon hän pitää seksistä. Naisten haastatteluiden perusteella olen tullut kuitenkin melko vakuuttuneeksi siitä, että seksityöhön lähteminen vaatii lähtökohtaisesti erittäin avointa asennoitumista seksiin ja keskivertoa seksuaalisesti aktiivisempaa henkilöä. Naiset ovat vaikuttaneet olevan myös hyvin sinut itsensä kanssa sekä henkisesti että fyysisesti, joka on korostanut heidän seksuaalisuuttaan ja sen esille tuomista. Tässä tutkimuksessa on tullut esille myös haastateltavien luonnehdinnat seksityöstä heidän kutsumusammattinaan. Kutsumusammatti on käsitteenä hyvin vahva termi, joka vaatii suurempaa kiinnostusta ja sitoutumista kyseiseen alaan, kuin esimerkiksi pelkästään rahan vuoksi työskenteleminen.

”Mä olen aina kokenut itseni parisuhteessa kevyeks pervoks, et musta tuntuu, että mun parisuhteen toiset osapuolet ei välttämättä oo olleet, tai tavallaan mun on pitänyt toppuutella itseni kanssa. Olla enemmän sellainen kiltti tyttö. Ei ole voinut olla niin kauhean ronski.”

”Mä tykkään tosi paljon seksistä. (...) Sitten se seksin tarve. Se on ollut aina aika suuri. Sit mä olen itsestäni hiffannut ja ehkä joistakin aikaisemmista seurustelusuhteista ja seksikumppaneista, että mä olen aika hyvä siinä hommassa.”

”En mie itteeni tai kehoani myy, kun mie olen asiakkaan kanssa. Mie myyn taitoa. Ihmiset haluaa tehdä sitä missä ne on hyviä. Tässä minä oon hyvä.”

Viimeisin lainaus on Sonja Huhtaniskan (2017) artikkelin haastateltavalta. Jokainen haastateltava on tuonut esille, kuinka seksityö on osunut lähelle niitä tapoja, kuinka jokainen haastateltavista haluaa seksuaalisesti toteuttaa itseään. Yksi haastateltava kertoo, että hän on siviilisuhteisissaan joutunut jarruttelemaan itseään ja omaa seksuaalisuuttaan. Asiakassuhteissa on ollut taas etua avoimesta seksuaalisesta suhtautumisesta. Haastateltavat erottavat silti seksityön selkeästi esimerkiksi siviilielämänsä seksielämästä. Seksityössä erottuu selkeä asiakassuhde ja asiakkaat valikoituvat eri tavalla, miten seksikumppanit siviilielämässä valikoituisivat. Itsenäisesti seksityötä tekevillä naisilla on kuitenkin vapaus valita asiakkaansa, joten täysin valikoimatonta eivät asiakassuhteetkaan ole. Asiakassuhteissa haastateltavat kertovat olevansa silti paljon suvaitsevaisempia esimerkiksi miesasiakkaiden ulkoisten tekijöiden suhteen. Ammattimaisuus

painottuu tässäkin suhteessa, sillä jokainen haastateltava kertoo asiakaskokemuksistaan arvostavassa hengessä. Kysymysrungossani esiintyy kysymys huonoista ja hyvistä asiakaskokemuksista. Kumpiakin on löytynyt haastattelumateriaalista, mutta niistäkin on kerrottu luottamuksellisessa mielessä. Yksikään haastateltavista ei ole kertonut kokeneensa väkivallan uhkaa. Ongelmallisen tai lähinnä kiusallisen asiakastilanteen on voinut tuottaa esimerkiksi asiakkaan kykenemättömyys seksuaaliseen aktiiniin. Tällaiseen tilanteeseen on yksi haastateltavista kertonut suhtautuvansa aina niin, että asiakas säilyttäisi kasvonnsa ja kunnioituksensa. Tietynlaisten tilanteiden hallinta vaatii seksityöntekijältä emotionaalisen työn taitamista, johon sisältyy muun muassa sosiaalisten tilanteiden lukutaito ja tahdikkaus.

7.2.1 Seksuaalista voimaantumista ja valtaa

”Seksuaalisuus on sellainen osa-alue, jota tulee hoitaa ja vaalia, kohdella kuin kukkaa kämmenellä. Sekä omaa että toisen. Se on meissä jo syntymän hetkellä ja menemme sen kanssa hautaan. Se kasvaa ja muuttuu läpi elämän. Se on voimavara ja iso osa identiteettiä. Minun itsetuntoni ja identiteettini rakentuu melko pitkälle minun seksuaalisuuteni suhteen. Toisaalta se on myös rasite, etenkin silloin, jos todellista seksuaalisuuttaan ei pääse toteuttamaan, kun ei ole parisuhteessa tai sellaisten ihmisten kanssa tekemisissä, joitten seurassa seksuaalisuuttaan voisi ilmentää.”

Vastoin yleisiä ennakkoluuloja, useampi haastateltavistani on tuonut esille myös seksityön myötä tulleita positiivisia muutoksia heidän omassa suhtautumisessaan itseensä ja seksuaalisuuteensa. Asiakkailta saatu huomio ja kehu ovat kohottaneet naisten itsetuntoa ja ulkoista käsitystä itsestään. Neljä haastateltavaa ovat kertoneet, kuinka seksityö on avannut jopa tietynlaisia tunnelukkoja heidän seksuaalisuutensa suhteen ja edesauttanut samalla omaa seksuaalista vapautumista. Seksuaalisuus on tärkeä osa yksilön omaa identiteettiä, kuten yllä olevassa lainauksessa haastateltava tuo ilmi. Haastateltava pohtii laajemminkin seksuaalisuutta, kuinka se voi olla myös rasite, jos omaa seksuaalisuuttaan ei pääse toteuttamaan ollenkaan tai sen toteuttamiselle on esimerkiksi fyysisiä esteitä. Kyseinen haastateltava listaa yhdeksi seksityön positiiviseksi puoleksi

sen, että hän saa olla vaikuttamassa suomalaisten miesten seksuaaliseen itsetuntoon ja seksuaaliseen identiteettiin. Hänen mielestään on erittäin palkitsevaa auttaa ihmisiä tällä saralla.

Myös Sonja Huhtaniskan (2017) artikkelin haastateltava on kertonut, kuinka hän on saanut seksityöstä itsevarmuutta ja kertoo vapautuneensa työn kautta. Sovinismista hän kertoo sisuuntuvansa, mutta kertoo saaneensa mielihyvää siitä, että asiakassuhteissa miesten kanssa valta onkin hänellä. Jokainen haastateltavistani on myös vastannut kysymysrungossa esiintyvään ”kenellä valta on asiakassuhteessa” -kysymykseeni, että valta on heillä. Haastateltavat eivät koe seksisuhteita asiakkaiden kanssa alistavina.

”Minulla on valta ehdottomasti. Minä määritän, mihin suostun, milloin tapaamme ja missä ja kenet hyväksyn asiakkaaksi. Minä myös määritän, jos en halua tavata asiakasta enää.”

”Kyllä se valta on mulla. Tässä on tosi tarkat pelisäännöt. Suurella osalla suomalaisista on hallussa ne pelisäännöt. Ja ne pelisäännöt on molemmilla osapuolilla ja asiakkaalla tiedossa jo etukäteen.”

”Tää on jännä tää illuusio tästä vallasta, mikä seksiä ostavalla miehellä muka on. Sillä mä koen ihan eri tavalla. Teen tätä työtä vapaaehtoisesti, joten valtahan on minulla. Mulla on aina ollut se valta päättää, että mitä palveluita mä tarjoan, kenelle ja millä hinnalla. Mä en ole ikinä kokenut että se asiakas joka tuolta ovesta tulee, et hänellä olis jotain valtaa minuun. muuta kuin siinä puitteissa, mistä me ollaan sovittu asiasta. Jos me ollaan sovittu että hänellä on lupa alistaa, niin fine, mutta valta sinänsä sen rahan kautta on absurdi ajatus. Mä olen valinnut kuka tuolta ovesta tulee ja mitä hän maksaa ja mitä hän saa.”

Viimeisin lainaus on Talvensaaren (2016) dokumentin haastateltavalta. Haastateltava kyseenalaistaa asiakkaan kuviteltua valtaa maksullisessa seksisuhteessa. Yhdessä ja ennalta sovittujen pelisääntöjen tärkeys korostuu myös haastatteluissa. Yksikään naisista ei ole kertonut kokeneensa väkivallan uhkaa asiakkaiden puolelta, mutta asiakkaiden valikointi ja seulonta esimerkiksi puhelimen välityksellä nousi tärkeäksi naisten turvallisuutta takaavaksi tekijäksi. Haastateltavat

korostivat, kuinka asiakkaan valintavaiheessa on tarpeen olla varovainen ja luottaa omaan intuitioon. Yhteiset ja etukäteen sovitut pelisäännöt pitävät sisällään sen, että asiakkaan kanssa sovitaan jo etukäteen asiakassuhteen sisältö ja mitä kaikkea se kattaa. Yksi haastateltava kertoi vastaanottavansa ainoastaan suomalaisia miehiä asiakkaikseen, sillä heidän kanssaan ei tarvitse pelätä, etteikö ennalta sovittuja pelisääntöjä noudatettaisi. Haastateltavan mukaan suomalaiset miehet tuntuvat yleisemmin jakavan saman kulttuurisen käsityksen seksistä ja naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta myös seksikontaktissa, jolloin he kohtelevat naista myös maksullisessa seksisuhteessa tasa-arvoisesti. Sexwork.net-sivustolla moni seksityöntekijä korostaa myös profiileissaan, kuinka he tarjoavat palveluksiaan ainoastaan suomalaisille miehille.

7.3 Seksityöntekijöiden henkinen ja fyysinen kapasiteetti

Seksityöhön ryhtyminen vaatii tekijältään sekä henkistä että fyysistä kapasiteettia. Haastattelemani naisilla tuntuvat pysyvän useammat kuin vain parit ohjokset käsissä. Useammalla heistä on päivätyö, seksityötä osa-aikaisena työnä, ja jäljelle jää kuitenkin vielä yksityinen elämä, jota vietetään esimerkiksi perheen ja läheisten kanssa tai harrastuksissa. Käsittelen teorialuvussa lisää seksityöhön liittyvää henkisen ja fyysisen kapasiteetin tarvetta muun muassa Sophie Dayn (2007) ja Arlie Russell Hochschildin (2003) teorioiden kautta. Esimerkiksi Day (2007,91) tuo ilmi, kuinka seksityössä tulee yleensä yhdistyä esimerkiksi seksityöntekijän fyysinen vetoavuus, naisellisuus, kyky intiimiin suhteeseen ja ylipäätänsä sosiaalinen suhde asiakkaan kanssa, joka saattaa sisältää jopa terapeuttisia piirteitä. Ulkoisen fysiikan ja henkisen puolen pitää olla kunnossa, jotta ensinnäkin soveltuu seksityöhön ja asiakasvirtaa riittää.

Seksityöntekijöiden on myös pystyttävä pitämään oma yksityisen elämän rooli ja seksityöhön liittyvä työntekijän rooli erossa toisistaan, tai ainakin tietynlaisessa etukäteen mietityssä sovussa keskenään. Haastateltavien seksityöntekijöiden puheesta käy ilmi, kuinka seksityö ei ole vain asiakkaiden tapaamista liukuhihnalta, vaan sitä säätelee yllättävän monet eri tekijät. Jokaiselle asiakkaalle on jäätävä mielikuva siitä, että hän on ollut ainutlaatuinen henkilö, eikä vain yksi asiakas muiden joukossa. Mikäli asiakkaat eivät ole tyytyväisiä asiakassuhteeseensa seksityöntekijän kanssa, tämä voi kostautua esimerkiksi julkisena palautteena internetissä. Julkinen huono palaute tekee taas luonnollisesti hallaa seksityöntekijän asiakasmäärälle. Näin seksityöhön mielletyt ennakkoluulot siitä, että seksityö olisi helppoa ja että sen avulla olisi erityisesti helppoa

ansaita rahaa, eivät tunnu pitävän enää paikkaansa. Naiset joutuvat jopa näyttelemään ja tekemään paljon tunteiden hallintaan liittyviä harjoituksia, jotta he saavat välitettyä asiakkaille tunteen siitä, että kyseessä olisi mahdollisimman paljon aitoa fyysistä halua ja kontaktia muistuttava asiakaskohtaaminen.

7.3.1 Tyttöystäväkokemuksia tuottamassa hyvän palvelun kautta

”Mua myös kiehtoo tosi paljon se sosiaalinen puoli, mikä on myös hirveän vahvana. Esimerkiksi 85 prosenttia noista kaikista asiakaskontakteista. Tosi harva tulee pelkästään harrastamaan seksiä.”

Haastateltavien kerronnassa toistuu paljon samankaltaisia emotionaalisia työn muotoja, joita Hochschild (2003) kuvailee lentoemäntien työn sisällöstä. Yksi haastateltavista on kertonut, kuinka 85 prosentissa hänen asiakkassuhteissaan korostuu myös sosiaalinen puoli pelkän seksin lisäksi. Haastateltavat kertovat, kuinka he haluavat tarjota asiakkailleen hyvää palvelua, joka takaa myös pysyvien asiakassuhteiden luomisen. Hyvään palveluun kuuluu myös aito läsnä oleminen.

”Pyrin tarjoamaan ihan kokonaisvaltaisesti niin hyvää palvelua, kuin mahdollista. Mä olen aika lyhyessä ajassa saanut tosi hyvän asiakaskunnan. Tosi moni tulee uudestaan. Siinä vaiheessa mä tiedän, että mä olen tehnyt jotain oikein.”

”Mä otan ihmisen takin kun se tulee. Tarjoan virvoitusjuomaa jääkaapista. Yritän kehittää vähän tekniikoita. Ehkä just se sellainen kohtaaminen ja läsnäolo, ne on sellaisia, joihin mä panostan tosi paljon.”

”Monet miehet pitää sitä tärkeänä, et kun sä meet avaamaan oven niin sä olet heti tosi lämmin ja heti on sellaista pusuttelua ja halailua ja sit tarjotaan juotavaa ja suihkupyhyettä ja melkein kädestä pitäen ohjataan suihkuun ja sieltä sänkyyn yms.”

Jälkimmäinen lainaus on Talvensaaren (2016) dokumentin haastateltavalta, joka mainitsee halailun ja pussailun asiakkaan kanssa. Kaikki seksityöntekijät eivät sisällytä palveluksiinsa laisinkaan niin sanottua GFE-palvelusta joka tulee englanninkielen sanoista *Girlfriend Experience* eli *tyttöystäväkokemusta*. Tyttöystäväkokemuksesta voidaan myös veloittaa erikseen. Tyttöystäväkokemuksessa on kyse aidon tuntuista kokemuksesta, joka pitää sisällään juuri pusuttelua, halailua, hellyyttä ja keskustelua. Seksityöntekijöiden työssä tuntuu olevan monia erilaisia osa-alueita, joita tulee samanaikaisesti hallita, pitää koko paketti niin sanotusti kasassa. Kuten haastateltavien lainauksista ilmenee, seksityössä on kyse asiakkaan kokonaisvaltaisesta kohtaamisesta. Tapaaminen alkaa virvokkeen tarjoamisella ja yleensä asiakkaan mahdollisuudella käyttää suihkua ennen varsinaista ihokontaktia. Tapaaminen päättyy yhden haastateltavan mukaan vapaamuotoiseen keskusteluun, osa asiakkaista kokee erittäin tärkeänä keskustelun ja välillä jopa suoranaisten tunne-elämää koskevan avautumisen seksityöntekijän kanssa. Huhtaniskan (2017) artikkelin seksityöntekijä Katri toteaaakin, kuinka miehet eivät käy terapeutilla, he käyvät hupakolla eli seksityöntekijän pakeilla. Seuraava lainaus on myös Huhtaniskan artikkelin Katrilta:

”Monet miehet laittaa jälkikäteen viestiä, että vitsi ko oli kivaa, itsetunto kohosi tuhannella, kiitos paljon. Jotkut paljastaa tosi vaikeita juttuja elämästään. Tässä työssä näkee suomalaisista miehistä puolen, jota en ole nähnyt omissa parisuhteissa. Sellaista avoimuutta ja herkkyyttä.”

7.3.2 Roolin ottoa ja näyttelemistä

Haastateltavat naiset toimivat työssään omina itsenään ja työ on erittäin intiimiä. Kuten edellä nousi esille, seksityö on monesti myös vaativaa ja se on kauttaaltaan tunteiden ja läheisyyden läpäisemää. Naiset joutuvat kuitenkin erottamaan ja etäännyttämään itsensä seksityötä tekevästä henkilöstä, johon naisilla on erilaisia keinoja. Seksityön erottaminen ja etäännyttäminen henkilökohtaisesta elämästä voidaan nähdä ammattimaisuutena, jolloin seksityö voidaan nähdä nimenomaan työnä eikä henkilökohtaiseen elämään kuuluvana osa-alueena.

”Minähän en itse siviilinä myy seksiä, vaan et se on Anna. Se on Anna, joka hoitaa hommat.”

Yksi haastateltavista kuvailee, kuinka hän ei itse myy seksiä vaan puhuu seksiä myyvistä henkilöistä kolmantena persoonana. Toinen haastateltava kertoo, että kyse on tietynlaisen roolin ottamisesta tai näyttelemisestä. Haastateltava kuitenkin korostaa, että kyse on aina loppupeleissä työstä, vaikka hän itse kertoo etenevänsä tunnepohjalta seksikontaktissa asiakkaan kanssa. Käsitän tämän niin, että haastateltavalla ei ole yhtä ja samaa roolia asiakkaidensa kanssa, vaan se muotoutuu aina vähän sen mukaan, millainen asiakas on kyseessä.

”Yhden kollegan kanssa just puhuttiin, että tätä työtä voi tehdä kahdella tapaa. Et sä voit näyttellä ja vetää jotain roolia. Tai sitten mennä niin kuin fiiliksellä. Tekee vähän sitä, mistä itsekin tykkää. Mä olen ehkä enempi vähän se fiiliksellä menijä seksin suhteen. Kuitenkin se on työtä. Se on työtä.”

Talvensaaren (2016) dokumentin yksi haastateltava kuvailee henkistä valmistautumistaan ja psyykkaamistaan ennen asiakastapaamistaan. Hän kuvailee valmistautumistaan ikään kuin tietynlaisena performanssina, johon hän valmistautuu käymällä etukäteen sovittua käsikirjoitusta läpi. Samoin kuin haastateltavani ovat kertoneet, myös Talvensaaren haastateltava on tuntunut jo etukäteen sopivansa asiakkaan kanssa asiakastapaamisen tarkan sisällön, jotta sitä voi noudattaa melkein kuin käsikirjaa. Haastateltava korostaa muiden haastateltavien tapaan vielä sitä, kuinka hän ei myy kirjaimellisesti itseään, vaan hän kertoo myyvänsä sellaista palvelusta, josta on etukäteen asiakkaan kanssa sovittu.

”Puuteri, pakkelointi, ripset, säärakarvat, alusvaatteet ja kaikkien näiden lisäksi niin kyl mä sellaisen pienen hetken vaadin et se tapahtuu kaiken ton fyysisen kaunistumisen ohella, sellaisen henkisen hengenvetämisen esimerkiksi työpäivän jälkeen. Et pystyy hyppäämään siihen, et nyt tulee asiakas. Se on sellainen henkinen valmistautuminen, et ei se ainakaan multa käy ihan tosta noin vaan lennosta. Mulle se on enemmän sellaista, et mä psyykkaan itseni siihen. Mä katson esim. et mitä me ollaan sovittu ja mitä mä oon luvannut ja katon läpi et tälleen ja tälleen mä teen jutut ja... Se on niin kuin suoritukseen valmistumista. Se on työsuoritus ja mä valmistaudun siihen. Se on ihan sama minkä tahansa performanssin mä tekisin, mä käyn tavallaan sen käsikirjoituksen läpi. Vaatii se sen oman valmistautumisensa. Mä en kenellekään itseäni sellaisena kun mä olen niin myy, vaan mä myyn sitä mistä me ollaan sovittu. Mä hyppään siihen osaan

itsestäni. En itseni ulkopuolelle vaan siihen yhteen lokeroon itsestäni, jonka mä olen luvannut.”

7.4 Rajanvetoa yksityisen ja julkisen elämän välille

Erilaisilla roolinotoilla ja performansseilla naiset pyrkivät pitämään asiakassuhteet erillään heidän yksityisestä elämästään sekä myös yksityisestä itsestään. Naiset eivät ole immuuneja niille tunteille ja henkilöille keitä he työnsä puolesta tapaavat, mutta yksityiselämä on kuitenkin varjeltu ja henkilökohtainen asia. Haastateltavat kertovat, kuinka asiakassuhteet ovat intiimejä ja asiakkaat voivat keskustella hyvin henkilökohtaisista asioista heidän kanssaan. Haastateltavat kuitenkin pidättäytyvät omaan yksityiselämään liittyvien henkilökohtaisten asioidensa jakamisesta asiakkaiden kanssa. Yksityisen ja julkisen erottaminen on hyvin tärkeää myös seksin suhteen, yksityiselämän seksi eroaa haastateltavien mukaan hyvin paljon asiakassuhteen seksistä. Erontekoa tehdään esimerkiksi kondomin avulla asiakassuhteessa, joka toimii tietynlaisena rajapintana henkilökohtaisen ja julkisen, eli asiakkaiden kanssa harrastetun seksin, välillä (Sanders 2002, 562-563).

Seksityössä voidaan erottaa myös ulkoinen vartalo seksityöntekijän sisäisestä ruumillisuudesta (Day 2007, 36–37). Seksityössä myydään seksipalveluita ja liikutaan hyvin intiimillä alueella, mutta kaikki ei ole kuitenkaan kaupan. Seksityöntekijän itseys ei ole esimerkiksi kaupan. Haastattelemani seksityöntekijät itse määrittävät, mitä palveluita he myyvät ja kenelle. Haastateltavien kerronnassa korostuu vahvana, kuinka he eivät myy itseään vaan asiakkaan kanssa etukäteen yhdessä neuvoteltuja seksipalveluita. Erontekoa yksityisen ja julkisen elämän välillä tehdään myös tapahtumapaikan avulla, sillä esimerkiksi kukaan haastateltavista ei tapaa asiakkaitaan omassa kodissaan.

7.4.1 Emotionaalisen tunnetyön riskit

”Mä olen aina ollut sellainen, miten sanois, vahva persoona. Mulla on hyvä itsetunto. Et en mä tiedä tekisikö tää sille hallaa. Joskus joku asiakas on sanonut, että ethän sä tee

tätä tosi kauaa tällaista hommaa, että se muuttaa sua. Mä en vieläkään oikein usko siihen. Mä en oo kokenut mitään sen suuntaista.”

Haastateltavien kerronnasta käy ilmi, kuinka he suhtautuvat seksityöhön positiivisesti ja kuinka he ovat tyytyväisiä valitsemaansa alaan. Seksityö tuntuu tarjoavan heille enemmän hyviä kuin huonoja puolia. Useampi haastateltava korostaa, kuinka he ovat henkisesti vahvoja ihmisiä ja kuinka hyvä itsetuntemus ja itsetunto ovat tärkeitä luonteenpiirteitä seksityöntekijälle. Yllä oleva lainaus on haastateltavalta, joka kuvailee itseään vahvaksi ja epäilee sitä, voisiko seksityö tehdä hallaa hänen minuudelleen. Yllättävää on, että haastateltavalle on hänen asiakkaansa ilmaissut huolensa siitä, että eihän nainen tee seksityötä liian pitkään, sillä se saattaa muuttaa naista. Seksityön voi nähdä Hochschildin (2003, 187–189) määrittelemän emotionaalisen työn tapaan kuormittavana, sillä tunnetyön toistuminen asiakassuhteissa voi muokata kaikkia henkilön ihmissuhteita samankaltaisiksi ja riisua niistä aitoja tunteita. Seksityöntekijä voi alkaa nähdä myös yksityiselämässään tunteensa ja toimintansa esiintymisenä tai tietynlaisena roolin ottamisena, jota hän työssään vaatii pitääkseen seksityön erillisenä hänen henkilökohtaisesta persoonastaan. Vain kaksi haastateltavista on kertonut seurustelevansa tai tapailevansa miehiä siviilielämässään. Haastattelujen pohjalta tuntuu, että naisten on hankalaa ylläpitää samanaikaisesti yksityiselämän ihmissuhdetta ja julkisen elämän seksityötä. Seksityöhön liityvän stigman vuoksi voi olla myös vaikeaa löytää kumppani, joka hyväksyy omalle kumppanilleen seksityön ammatiksi.

Yksi haastateltavista pohtii, kuinka seksityö ei sovi kaikille. Hän ei myöskään suosittelisi seksityötä esimerkiksi ystävilleen, joista moni ei edes tiedä haastateltavan tekevän kyseistä työtä.

”Seksuaalinen kanssakäyminen toisen ihmisen kanssa voi olla jollekin sellainen asia, et joku ei sitä välttämättä kestä. Pää ei pysy siinä kohtaa kunnossa. (...) Et varmaan alan vaarallisuus, yleensä ajatellaan just sitä, että mitä jos sut raiskataan, mitä jos sut hakataan. Mitä jos sut ryöstetään, mitä jos sä saat jonkun taudin? Mut ei ajatella sitä, että mitä se tekee sun päälle. Siinä kohtaa jos se muuttuu hirveän positiiviseksi tavallaan, niin oisko... Mutta sitten taas toisaalta, että mikä on sitten se leima. Et johtuuko se just siitä, ettei kestä tätä hommaa, et tää on just niin likaista ja saastaista. Et sekin on vähän dilemma, et kumpi ruokkii kumpaa.”

Haastateltava pohtii, kuinka seksityö ei sovi herkimmille henkilöille ja kuinka suurin riski seksityön tekijälle voi fyysisten ongelmien sijaan olla seksityön henkiset seuraukset. Hän luettelee yleisiä seksityöhön liitettyjä uhkatekijöitä, joita ovat esimerkiksi väkivallan uhka ja tarttuvat seksitaudit. Haastateltava pohtii myös sitä, mitä vaikutuksia tapahtuisi, jos seksityöstä muodostuisi yleisesti positiivisempi kuva. Hän pohtii voiko seksityöhön liittyvä stigma, johon olennaisena kuuluu seksityön näkeminen likaisena ja saastaisena, olla yksi syy siihen miksi seksityö nähdään usein automaattisesti tekijälleen henkisesti kuormittavana. Haastateltava pohtii myös sitä, kuinka alalle tulisi paljon kilpailua, jos seksityöstä saataisiin julkisesti sallitumpi tai ainakin vähemmän leimaava kuva. Haastateltava on tyytyväinen nykytilanteeseen, kun kilpailua ei juurikaan ole ja asiakkaita riittää hyvin. Haastateltavan kerronnasta voi päätellä, että alan salamyhkäisyys sopii hänen omiin käyttötarkoituksiinsa. Hän on lähtenyt seksityöhön pitkälti taloudellisista syistä eikä koe leimaantuvansa työstä, sillä hän ei ajattele seksityötä julkiselta tai yhteiskunnalliselta kannalta vaan henkilökohtaisesta näkökulmastaan käsin.

Muut haastateltavat naiset toivoisivat, että suhtautuminen seksityöhön muuttuisi suvaitsevaisempaan suuntaan, vaikka osa toki on oman kokemuksensa kautta epäileväisiä tämän suunnan muutoksen suhteen yhteiskunnassamme. Kaksi haastateltavista haluaisivat laajentaa erikoistumistaan seksityön parissa esimerkiksi seksuaaliterapian tai avustuksellisen seksin suuntaan. Suomalaisten seksityöntekijöiden laajaa joukkoa haastatellut Anna Kontula (2005, 13) on nostanut esille, että jokaisella hänen tapaamallaan seksityöntekijällä on ollut elämässään sekä uhriuttavia että kannattelevia tekijöitä. Yksittäisen henkilön kohdalla seksityö voi yhtä hyvin lisätä syrjäytymistä tai elämänhallintaa tai molempia samanaikaisesti. Seksityöhön on Kontulan mukaan saatettu päätyä uhriutumisosuuden seurauksena, mutta toisaalta seksityön tuottama taloudellinen itsenäisyys on voinut avata uusia mahdollisuuksia elämässä.

Tutkielmani aineistomateriaalista nousee esille samankaltainen teema elämänhallinnan paranemisen ja toisaalta mahdollisen syrjäytymisvaaran kanssa. Haastattelemani naiset eivät ole korostaneet mahdollista syrjäytymisen vaaraa tai esimerkiksi seksityön negatiivisia puolia haastatteluissaan, mutta taiteilu seksityön positiivisten ja negatiivisten puolien kanssa nousee esille naisten kokemuksista. Haastattelemistani naisista suurin osa on korkeakoulutettuja, he käyvät vakituudessa työssä sekä tekevät seksityötä osa-aikaisesti. Vakituinen työ ja koulutus eivät kuitenkaan suorilta käsin suojaa enää nyky-yhteiskunnassamme syrjäytymisriskiltä.

Haastattelemillani naisilla on kuitenkin mahdollisuus lopettaa osa-aikainen seksityönsä tai pitää esimerkiksi taukoa siitä. Haastattelemi naiset eivät työskentele alalla pelkästään taloudellisen pakon edessä. Halu korkeaan elintasaan, sen ylläpitämiseen ja sen mukanaan tuomiin hyötyihin tuntuvat olevan syitä, jotka pitävät naiset alalla. Mikäli seksityöntekijät saavat ammennettua seksityöstä muutakin kuin taloudellista hyötyä, tukee se samalla heidän elämänhallintaansa. Edellisessä kappaleessa nousi esimerkiksi esille muutaman naisen kiinnostus seksuaaliterapiaa kohtaan. Halu erikoistua ja kehittyä alalla sekä verkostoituminen toisiin seksityöntekijöihin lisäävät samalla myös seksityön ammattimaisuutta (Kontula 2008, 42). Kovin herkästi en haastattelemi naisia sijoittaisi suoranaiseen uhriposition. Teorialuvussa esiintynyt Anna Kontulan (2008, 37) luonnehdinta suomalaisesta keskiluokkaisesta seksityöstä tuntuu pitävän paikkansa ainakin haastateltavieni kohdalla.

7.5 Naiseuden erilaisia positioita

”Voimaa, itsenäisyyttä, valtaa, kauneutta, salaperäisyyttä/mystisyyttä, vaistomaisuutta/intuitiivisuutta, tunnerikkautta, lämpöä, rakkautta, seksikkyyttä, halun kohdetta, viisautta, kylmäkiskoisuutta, laittautuneisuutta, pehmeyttä, välittämistä, huolenpitoa, kosketusta/läheisyyttä, hellyyttä.”

Yllä oleva lainaus on yhden haastateltavani vastaus kysymykseen, mitä naiseus merkitsee hänelle. Naiseus on yksi tutkielmani tärkeä teema, joka esiintyy kysymysrungossa yksityinen elämä - pääteeman alla. Naiseus on erottamaton osa prostituutioon ja seksityöhön liittyviä käsitteitä. Haastatteluista analysoidessani olin hieman huolissani siitä, olinko onnistunut muodostamaan naiseuteen liittyvästä teemasta ja aihealueista sellaisia kysymyksiä, joilla olisi päässyt enemmän kiinni henkisen puolen naiseuteen. Yleinen ennakkoluulo tuntuu olevan sellainen, että seksityö voisi pilata naisen niin henkisesti että fyysisesti. Haastateltavista useampi tarttuikin naiseus-teemaan pikemminkin fyysisinä ja ulkonäöllisinä piirteinä, joilla he määrittelivät omaa naiseuttaan. Haastateltavilleni ulkonäkö ja fyysinen viehättävyys ovat tärkeitä tekijöitä, sillä he käyttävät fyysistä ulkomuotoaan muun muassa työskentelynsä kehollisena instrumenttina. Puhelinhaastatteluissa minulla oli mahdollisuus ohjata kysymyksiä hieman enemmän henkisen naiseuden suuntaan, mutta spontaanina kysymyksenä henkinen naiseus, ja mitä se jokaiselle haastateltavalle yksilöllisesti edustaa, ei ollut ehkä helpoin aihealue vastata.

Koko aineistoa analysoidessani on käynyt kuitenkin ilmi, että naiseus, henkinen vahvuus ja esimerkiksi elämänhallinnalliset taidot ovat vahvasti läsnä kaikkien haastateltavieni naisten elämässä. Esimerkiksi stereotyyppiset käsitykset ja ennakkoluulot seksityöntekijöistä uhreina, kouluttamattomina henkilöinä ja alistettuina naisina ovat saaneet analyysin kautta kilpailevia, naisiin paremmin sopivia, positioita tilalleen. Haastateltavat naiset kumosivat ennakkoluuloja osaltaan myös seksityöntekijöiden oletetusta päihteiden käytöstä. Jokainen nainen nosti päinvastoin esille, kuinka seksityö ei salli edes pienimuotoista alkoholin käyttöä. Tämä liittyy muun muassa turvallisuuskysymykseen, sillä yksityisasunnossa tapahtuva seksityö vaatii naisilta valppautta heidän oman turvallisuutensa takaamiseksi. Kuten tutkimuksessa on aikaisemmin tullut jo ilmi, haastateltavista naisista neljällä oli seksityön lisäksi vakituinen päivätyö ja naiset vaikuttivat muutenkin kovin työorientoituneilta henkilöiltä. Yksi haastateltavista oli koko ikänsä tottunut tekemään montaa työtä rinnakkain. Naiset kertoivat pystyvänsä erottamaan yksityisen elämän seksityöstä, mutta työ tuntui vievän paljon aikaa muun muassa mahdollisilta yksityiselämän ihmissuhteilta. Naisten haastatteluista huokuu myös se, että seksityöhön liittyvästä stigmasta huolimatta seksityöstä ja siihen liittyvistä osa-alueista naiset pyrkivät tekemään omannäköistään elämää heidän omilla säännöillään. Aktiivinen toimijuus ja seksityön tarkoituksellisuus korostuvat hyvin vahvasti naisten kerronnassa.

7.5.1 Seksityöntekijäkin voi olla feministi

”Olen ehdottomasti feministi, tottakai. Kannatan sukupuolten välistä tasa-arvoa, ja sovinismi saa minut kiehumaan. En siedä naisten esineellistämistä ja aliarvioimista, mikä toisaalta on ehkä hyvinkin ristiriidassa tämän myyntihomman kanssa. Silti nautin tästä suunnattomasti. Olenpahan itse vallassa.”

Yksi haastateltavista kertoo, kuinka hän pitää ehdottomasti itseään feministinä. Prostituutioon ja seksityöhön yleisesti liitetyn alistetun naisroolin vuoksi perinteisellä tavalla miellettyä feminismiä voidaan pitää hieman ristiriitaisena seksityön kanssa. Toisaalta, niin paljon kun on olemassa erilaisia naisia, on olemassa myös erilaisia naispositioita ja feminismin malleja. Feminismin ja naisaktiivisuuden erilaisia muotoja esittelee myös television Sub-kanavalla 2018 keväällä alkanut ja mediassa kiinnostusta herättänyt dokumenttisarja *Ina Loves Porno*, jossa käsitellään

pornoteollisuuden eri osa-alueita. Pornoteollisuus eroaa paljon seksityöstä, enkä pyri rinnastamaan näitä ilmiöitä yhteen, vaikka toki kaupallisesta seksin ilmenemisestä on kummassakin kyse. Ohjelman juontaja Ina Mikkola haastattelee dokumenttisarjassa lukuisia pornonäyttelijöitä, joista useampi nainen kutsuu itseään feministeiksi ja naisaktivisteiksi, vaikka harjoittavat työkseen muun muassa perinteisenä pidettyä heteropornoa. Mikkolan sarjassa esitellään erikseen vielä queer- ja feministipornoa. Ina Mikkola itse kuvailee, kuinka toivoo dokumenttisarjan auttavan ihmisiä ymmärtämään, että porno ja seksuaalisuus eivät ole yhteiskunnasta irrallisia osia, vaan ne ovat samalla heijastumia maailmasta, jossa elämme (Mtv3 7.11.2017).

Mikkolan haastattelemat pornonäyttelijät tuovat vahvasti feminismiään esille, sillä he tuntuvat haluavan erottua pornoon liitetystä alisteisesta naisen roolista ja asemasta. Naiset kertovat, kuinka he tykkäävät tehdä työkseen pornoa, eivätkä he ole ajautuneet alalle minkäänlaisen pakon edessä, vaan oman kiinnostuksensa kautta. Tällainen irtisanoutuminen ulkopuolelta tulevista ennakkoluuloista ja kaupalliseen seksiin liitetystä negatiivisista naispositioista, tuntuu olevan melko samankaltaista oman toimijuuden aktiivistista esille tuomista, mitä tässä tutkielmassa on tuotu esille haastateltujen seksityöntekijöiden osalta.

Yhtä lailla haastateltavani pohtii, kuinka hän ei siedä naisten esineellistämistä ja aliarvioimista, joka on kuitenkin hänen omasta mielestään ristiriidassa seksin myymisen kanssa. Haastateltava jatkaa vielä, kuinka hän kokee, että valta-asema on asiakassuhteessa hänellä ja nauttii työstään omien sanojensa mukaan suunnattomasti. Näin ollen seksityö ei ainakaan yksiselitteisesti ole sysäämässä haastateltavaani naista alisteiseen naisen asemaan miessukupuolen kanssa, vaikka hän seksityön puitteissa tulisi esineellistetyksi esimerkiksi seksuaalisen halun kohteeksi. Pitää myös muistaa, että ihmisillä on yksilöllisiä käsityksiä seksuaalisuudesta ja siitä, mikä on alentavaa ja mikä ei. Toinen haastateltavani vastasi puhelinhaastattelussamme heränneeseen spontaaniin lisäkysymykseeni, kokeeko hän itsensä seksityössä objektiksi, että hän saa seksuaalista nautintoa siitä, että saa seksissä olla objektin roolissa myös seksityön parissa.

8. Johtopäätökset

Tutkimuskysymyksinäni tälle tutkielmalle olivat, että minkälaisia merkityksiä itsenäisesti seksityötä tekevät suomalaiset naiset antavat itse omalle seksityölleen, ja kuinka he käsittelevät omassa toiminnassaan alaan vahvasti liittyviä ja liitettyjä ennakkoluuloja ja stigmaa. Naisten omat äänet ja kokemukset ovat tärkeitä tavoittaa, sillä prostituutioon ja seksityöhön liittyvissä tutkimuksissa ja asiantuntijakeskusteluissa ei ole Suomessa annettu paljon tilaa seksityöntekijöiden äänille ja heidän omille kokemuksilleen. Haastateltavien joukossa oli kuusi naishenkilöä, joista neljä vastasi haastatteluun kirjallisena ja kaksi puhelimen välityksellä. Lisäaineistona käytin Sonja Huhtaniskan (2017) *Pääset iholle et ihoni alle* -artikkelia sekä Elina Talvensaaren (2016) *Puhtaus ja vaara* -dokumenttia. Tällä aineistolla ja analyysillä olen saanut tavoitettua hyvin naisten omia kokemuksia seksityöstä ja siihen olennaisesti kuuluvista osa-alueista.

8.1 Seksityössä painottuu sen sosiaalinen puoli

Haastattelemini itsenäisesti seksityötä tekevien naisten ja lisäaineistona käyttämäni naishenkilöiden puheenvuoroista ja kertomuksista on noussut vahvasti esille, kuinka seksityö on paljon muutakin kuin seksuaalista kanssakäymistä asiakkaan kanssa. Seksityössä korostuu hyvin vahvana sen sosiaalinen puoli. Mitä ammattimaisempaa seksityö on, sitä vahvempana seksityössä korostuu sen luonne palvelukokemuksen tuottamisena. Onnistunut palvelukokemus vaatii myös tyytyväisen asiakkaan. Haastattelemini naisten sekä Talvensaaren (2016) dokumentin naisten puheenvuoroissa korostuu, kuinka asiakasta kohdellaan lähestulkoon kuin kuningasta. Asiakkaalta otetaan takkia pois, tarjotaan virvokkeita ja pyritään tekemään hänen olostaan mahdollisimman mukava ennen varsinaista ihokontaktia. Palvelukokemusten tuottaminen vaatii seksityöntekijöiltä aitoutta ja kykyä olla läsnä. Yksi haastateltavista on muun muassa kertonut, kuinka koskettavaa hänestä on välillä ymmärtää, kuinka hänen läsnäolonsa voi olla ainoa läheisyyden muoto, jota hänen asiakkaansa saavat. Osalla asiakkaista on haastateltavan mukaan kova tarve saada puhua henkilölle, jolla on aikaa kuunnella. Seksityössä ei ennakkoluulojen vastaisesti olekaan aina kyse pelkästä teknisestä ja seksuaalisesta suorituksesta ja itse aktista, vaikka tosin osa asiakassuhteista keskittyy suoraan siihenkin.

Toisen haastateltavan mukaan 85 prosentissa hänen asiakassuhteistaan korostuu myös niiden sosiaalinen puoli, ja seksityössä voi aueta asiakkailta myös henkisiä tunnelukkoja. Seksityöntekijän pitää pystyä vastaanottamaan tällaiset henkiset ja emotionaaliset tunneyön ilmenemiset, jotka myös kertovat seksityön sosiaalisesta puolesta ja sen henkisestä vaativuudesta. Kuten teorialuvussa ja aineistoluvussa on noussut myös esille, seksityöntekijän on osattava säädellä myös itsensä kannalta emotionaalisen tunneyön kuormittavuutta. Seksityöntekijä esiintyy asiakaskontakteissa aidossa ja välittävässä roolissa, mutta työrooli on osattava myös etäännyttää itsestään, aivan kuten muissakin tunneyötä vaativissa ammattiteissa. (Hochschild 2003, 187–189.) Esimerkiksi psykologit ja terapeutit eivät voi jokaisen asiakkaan kohdalla jäädä miettimään kunkin asiakkaan surullisia elämäntarinoita, vaikka aitouden tunteen on oltava läsnä näissäkin vuorovaikutustilanteissa. Huhtaniskan (2017) artikkelin haastateltava Katri nosti esille, kuinka suomalaiset miehet käyvätkin terapian sijaan hupakoiden eli seksityöntekijöiden luona. Seksityön pariin hakeutuminen voidaan nähdä yhtenä keinona hoitaa esimerkiksi juuri läheisyyden kaipuusta ja yksinäisyydestä johtuvia ongelmia. Tästä aiheesta voisi aueta myös paljon uusia tutkimusuria, jos seksityöhön ei liittyisi niin vahvana stigma.

8.2 Vahvasti vallitsevat ennakkoluulot ja stigma

Merkittävimpiä aineistosta nousevia johtopäätöksiä ja tuloksia on seksityöhön liittyvän sosiaalisen puolen lisäksi ennakkoluulojen ja stigmatin vaikutus seksityössä. Tutustuminen prostituution historiaan teorialuvuissa on osoittanut, että stigma on ollut lähes yhtä kauan läsnä prostituutioilmiön ympärillä, mitä ilmiö itse. Yhtä lailla kun prostituutio on muuttanut muotoaan ja kestänyt hyvin aikaa, myös stigma on muuttanut muotoaan. Se on onnistunut osoittamaan prostituoitujen ja seksityöntekijöiden paikan vallitsevissa yhteiskunnallisissa ja poliittisissa järjestyksissä ulossuljettuina ja marginaalisina ilmiöinä. Nykyaikana stigmaa ja ennakkoluuloja seksityön suhteen ylläpidetään erilaisin keinoin muun muassa mediassa, julkisissa keskusteluissa ja esimerkiksi viihdeteollisuuden parissa. Prostituutio ja seksityö niputetaan useimmiten yhteen samaksi massaksi ihmiskaupan ja parituksen kanssa, jolloin niiden eroavaisuudet ja yksilölliset piirteet jäävät näkemättä yhdeltä ja samalta massakäsitykseltä. Prostituoitujen ja seksityöntekijöiden päälle yritetään sitkeästi sovittaa vielä uhrien ja pelastettavien naisten rooleja, jotka taas sivuuttavat kokonaan esimerkiksi kaupallisen seksin maailmassa toimivien naisten intersektionaaliset eroavaisuudet ja heterogeeniset taustat.

Prostituoiduista ja seksityöntekijöistä helposti myös ylläpidetään sellaista kuvaa, että heidän taustoistaan löytyisi syyt seksityöhön päätymiselle. Yleisimpiä näistä stereotyyppisinä pidetyistä taustatekijöistä ovat esimerkiksi päihteiden käyttö, seksuaalinen hyväksikäyttö tai mielenterveysongelmat. Haastateltavistani naisista ei yksikään tuonut esille, että heillä olisi minkäänlaisia ongelmia esimerkiksi päihteiden tai mielenterveyden kanssa. Useampi nainen sen sijaan korosti, kuinka eivät työskennellessään juo laisinkaan esimerkiksi alkoholia tai jos asiakas on halunnut tarjota jotain juotavaa, niin raja on mennyt esimerkiksi yhdellä haastateltavalla lasillisessa viiniä. Yksikään aineiston haastateltavista ei kertonut kokeneensa olevan uhripositiossa, päinvastoin kaksi naista kertoi, kuinka seksityö on heille kutsumusammatti. Kaksi muuta naista taas kertoi haluavansa kehittyä ja kouluttautua lisää seksityöalalla, muun muassa seksuaaliterapian parissa. Haastateltavat seksityöntekijät tuntuivat olevan hyvin tietoisia seksityön vaativuudesta niin henkiseltä ja fyysiseltä kantilta. He eivät olleet valmiita suosittelemaan seksityötä kaikille henkilöille, sillä tiesivät omasta kokemuksestaan, että työ ja työhön liittyvä stigma vaativat ensinnäkin vahvaa persoonaa ja hyvää itseluottamusta. Seksityöntekijät ovat tiukan kontrollin ja epäilyksen alla omien valintojensa suhteen, sillä eihän ihmisten yleensä tarvitse jatkuvasti vakuuttaa toisia ihmisiä esimerkiksi omista alan valinnoistaan, tai miksi on päätynyt juuri kyseiselle alalle, ja mitä kaikella siellä valitsemisen taustalla voi piillä.

8.2.1 Miten naiset käsittelevät stigmaa

Haastattelemani naiset ovat tuntuneet pärjäävän seksityöhön liittyvien ennakkoluulojen ja stigman kanssa melko hyvin, vaikkakin se on ajanut heidät kaikki elämään kaksoiselämää. Ennakkoluulot ovat haastateltavien mielestä ehdottomasti myös negatiivisin tekijä, joka heidän tekemäänsä seksityöhön sisältyy. Stigmaa pidetään jopa väkivallan uhkaa negatiivisempänä häiriötekijänä, vaikka uhka väkivallasta vaatii esimerkiksi asiakkaiden valinnassa jatkuvaa valppautta ja omaan intuition luottamista. Tärkeä selviytymiskeino stigmaa vastaa tuntuu olevan se, että kaikesta huolimatta naiset ovat pyrkineet rakentamaan elämästään omannäköistään, joka pätee myös seksityön harjoittamiseen. Jokaisella haastateltavalla on lähipiirissään muutamia henkilöitä, jotka ystäviensä tai perheenjäseniensä seksityöstä tietävät. Osa on myös hakeutunut muiden seksityöntekijöiden seuraan esimerkiksi internetin välityksellä, tutustunut heihin ja saaneet vertaistukea omille kokemuksilleen seksityöstä.

Ennakkoluuloja ja stigmaa on selvästi helppo myös paeta sillä, että kerrotaan vain tietyille henkilöille seksityöstä. Leimaantuminen tuntuu olevankin suoraan verrannollinen siihen, kuinka monta henkilöä tai läheistä seksityöntekijöiden tekemästä työstä ovat tietoisia. Siitä mistä muut eivät tiedä, ei voi niin helposti myöskään leimaantua. Mikäli seksityö kuitenkin paljastuisi laajasti julkisesti, pitäisi leimaantuminen kunkin käsittää myös henkilökohtaisella tasolla. Seksityöhön liittyvä stigma ikään kuin vieraannutetaan itsestään. Yksi haastateltava esimerkiksi puhui seksityötä tekevästä henkilöstä kolmannessa persoonassa. Haastateltavalla oli selvästi kaksi eri roolia elämässään, joka sopii toisaalta hyvin yhteen sen kanssa, että moni seksityöntekijöistä joutuu muutenkin viettämään kaksoiselämää. On vielä eri asia tiedostaa seksityöntekijästä yleisesti vallitsevat stigmat objektiivisesti, kuin sisäistää niitä itseensä subjektiivisella tasolla. Naiset käyttävät leimaantumista vastaan erilaisia apukeinoja, joita olivat yhdellä haastateltavalla esimerkiksi mustan huumorin viljely. Huumorilla voi saada etäisyyttä kipeänkin aiheen käsittelyyn. Toisena selviytymiskeinona aineistosta nousi esille kyseenalaistaminen ja kriittinen kamppailu leimaantumista vastaan. Naiset eivät suorilta käsin suostu ottamaan heille langetettuja leimoja vastaan, vaan kyseenalaistavat seksityöhön liitettyjä ennakkoluuloja ja suhtautuvat kriittisesti vallalla oleviin ajatuksiin seksityöstä. Stigma tuntuukin olevan sellainen leima, jota pystyy välttelemään, mutta se on samalla myös melkoinen energiasyöppö, jota taistellessa vastaan voi esimerkiksi henkisesti uupua melko herkästi. Se on ylimääräinen huoli tai harmi, joka tulee yksilön ulkopuolelta halusi hän kantaa sitä tai ei.

8.3 Lisää julkista keskustelua ja seksityöntekijöiden itsensä osallistamista

Ennakkoluulojen kyseenalaistaminen ja purkaminen vaatisi vielä paljon enemmän avointa ja julkista keskustelua, johon pääsisivät osallistumaan aktiivisemmin myös itse seksityöntekijät. Stigma nousee tässäkin kohtaa tietyssä mielessä esteeksi, sillä harva seksityöntekijä haluaa esiintyä esimerkiksi julkisesti omalla nimellään ja omilla kasvoillaan. Poikkeuksiakin löytyy, esimerkiksi Johanna Sirkiä on toiminut vuosikausia seksityön parissa ja toiminut aktiivisesti muun muassa nykyisin jo lopetetussa Seksialan liiton eli Sallin puheenjohtajana. Sexpo-säätiön, eli seksuaalista hyvinvointia ja avoimen seksuaalikulttuurin edistämistä Suomessa ajavan järjestön, puheenjohtajaksi valittiin 2017 Tiia Forsström, joka on avoimesti itsenäinen seksialan yrittäjä. Forsström on seksityöntekijän lisäksi myös tietokirjailija ja sukupuolentutkija. Forsström on kommentoinut puheenjohtajavalintaansa sillä, että seksialan ammattilaisen valitseminen on seksuaalipoliittinen teko ja vahva viesti. Forsströmin mielestä seksuaalisuus on intiimiä ja

kehollista, mutta samalla vahvasti poliittista ja siitä on tärkeää käydä julkista keskustelua. Hänen mielestään kenenkään seksuaalioikeudet eivät toteudu ilman poliittista päätöksentekoa. (<https://www.epressi.com/tiedotteet/media/tiia-forsstromista-sexpo-saation-uusi-puheenjohtaja.html>)

Selvää on myös se, että sanottavaa monilla seksityöntekijöillä riittäisi, jos heidän olisi helpompaa saada äänensä kuuluviin. Tutkielmani aineistoluvussa muun muassa kerroin, kuinka keskustelu seksityöstä kävi erityisen kuumana vuosina 2013-2014 esimerkiksi Helsingin Sanomien mielipideosastolla. Mielipidekirjoituksissa korostui ennen kaikkea huoli siitä, että seksityöntekijät eivät tule itse kuulluksi heitä itseään koskevissa julkisissa keskusteluissa. Viimeisin seksityöntekijän mielipidekirjoitus Helsingin Sanomista löytyy julkaistuna 19.3.2018, jossa nimimerkki Krista on otsikoinut kirjoituksensa *Seksityötä tekevien häpäisemisen on loputtava – olen tehnyt seksityötä vuosia, ja se on minulle kutsumusammatti*. Mielipidekirjoituksessa Krista kritisoi ja käy läpi paljon niitä samoja aiheita, joita haastattelemani naiset ovat nostaneet tutkielmani aineistossa esille. Krista kertoo olevansa humaani feministi, joka toivoisi saavansa tehdä työtänsä ilman stigmatisointia. Hän ihmettelee kirjoituksessaan myös eduskunnassa 2017 keskustanaisten puolesta esitettyä kirjallista kysymystä seksin oston kriminalisointiin liittyvässä keskustelussa. Keskustanaisten argumentin mukaan prostituoidut ovat heidän mielestään alisteisessa asemassa ja häpäistyjä silloinkin, kun he näennäisesti omasta tahdostaan ovat ajautuneet alalle. Seksityöntekijä Krista pitää tällaisia argumentteja halveeraavana vihapuheena, joka entisestään häpäisee seksityötä omasta tahdostaan tekeviä henkilöitä. (HS 19.3.2018.) Yllättävää onkin, kuinka mutkat suoristavaa argumentoitua sitä välillä löytää julkisesta keskustelusta ja vielä poliittiselta tasolta.

8.3.1 Ollaanko valmiita kuulemaan, mitä seksityöntekijöillä itsellään on alasta sanottavana?

Yhtenä taustasyynä sille, miksi seksityöntekijöitä ei ole kuultu tarpeeksi voi piillä niinkin yksinkertainen syy, että ei ole haluttu kuulla mitä seksityöntekijät sanovat. Ongelmalähtöinen tutkimustapa ja ennakkoluulot ovat päällimmäisiä syitä siihen, miksi itsenäisestä seksityöstä ei saada tuotettua realistisempaa kuvaa. Realistisemmän kuvan saaminen seksityöstä on ollut myös haastateltavien toiveena. Ongelmalähtöisellä tutkimustavalla keskitytään esimerkiksi seksityöntekijöiden kohdalla enemmän uhri-näkökulmaan, sen sijaan, että tunnistettaisiin seksityöntekijöiden oma toimijuus ja esimerkiksi henkisen kapasiteetin riittävyys alan valitsemiseen. Haastateltavani ovat päinvastoin tuntuneet säästyvän henkilökohtaisesti monilta

sellaisilta ongelmalähtöisiltä näkökulmilta ja ajatuksilta, joita heidän puolestaan on ajateltu. Näkemykset kaikista seksityöntekijöistä ihmiskaupan ja parituksen uhreina ovat julkisesti suosituimpia kuin esimerkiksi näkökulmat seksityöntekijöistä, jotka oikeasti pitävät työstään ja valitsevat sen omaksi alakseen rationaalisten ratkaisujen kautta. Mediassa luodut ja sen välittämät ja ylläpitämät diskurssit harvoin tavoittavat sisällöllisesti niitä ilmiöitä ja asioita, jotka pyritään pitämään salassa tai joiden logiikka ei edes avaudu stereotyyppisten käsitysten kautta (Häkkinen & Salasuo 2015, 12). Realistisempi kuva seksityöstä ja asianomaisten omat kokemukset siitä, mistä seksityössä oikeasti on kyse, voisi tehdä seksityöstä alana esimerkiksi hyväksytyemmän, neutraalimman ja mahdollisesti myös houkuttelevamman, joka taas tuntuu luovan liian suuria uhkakuvia moraalien rappeutumisesta yhteiskunnallisella tasolla.

Joka vuosikymmen syntyy muun muassa uusi nuori sukupolvi, joilla on uudenlaisia näkökulmia ja -kantoja esimerkiksi seksuaalisuuteen. Vaatisi kuitenkin toisen laajan tutkielman, jotta voisi selvittää, mitä nykynuoret ajattelevat seksistä ja erityisesti kaupallisesta seksistä. Sen verran nykykulttuuria ja esimerkiksi valtavirtamediaa ja sen henkeä seuranneena, voisi kuitenkin arvella, että entistä enemmän nuorten parissa korostuu yksilöiden individualististen kokemusten sekä oman päätäntävällän korostaminen myös seksin ja seksuaalisuuden suhteen. Toistaan nuoremmat tytöt osallistuvat esimerkiksi tositv-formaatteihin, joissa kerrotaan kokemuksista kaupallisen seksin parissa, esimerkiksi kokeiluista aikuisviihde-elokuvissa. Seksityöstä tutkielmaa jo jonkin tovin tehneenä ja aiheeseen liittyviin uutisointiin mielenkiinnolla seuranneena voin kertoa monesti myös ihmetelleeni, että miksi on niin vaikeaa alkaa hyväksymään aikuisten ihmisten tekemät valinnat seksityön suhteen, kun aistittavissa on, että perässä seuraa nuorten aikuisten sukupolvi, jotka suhtautuvat kaupalliseen seksiin paljon kevyemmin.

Esimerkiksi Yhdysvalloissa ilmestyy dokumentteja teinipornon jatkuvasta suosiosta, jonka pariin hakeutuu alaikäisiä tyttöjä helpon rahan perässä. Tässäkään yhteydessä en rinnasta seksityötä ja pornoa toisiinsa, mutta haluan tuoda esille valtavirtamediassa esiintyvän trendin kaupallisen seksin saralla. Esimerkiksi Jill Bauerin ja Ronna Graduksen ohjaama *Hot Girls Wanted* (2015) dokumentissa kerrotaan pornon raadollisesta maailmasta, jonka pariin hakeutuu päivittäin valtava määrä nuoria tyttöjä. Suurin osa heistä on täysi-ikäisiä, mutta ulkoiselta habitukseltaan vielä ihan teinityttöjä, jotka haaveilevat kaupalliseen seksiin liitetyn stereotypian mukaisesta helposta rahasta. Pornoteollisuus käyttää nuoret kokemattomat tytöt nopeasti loppuun, sillä amatööripornon idea on siinä, että ollakseen amatööripornoa, se vaatii koko ajan uusia kasvoja. Dokumentin esittelyssä käytetty myyntipuhe onkin, että joka päivä uusi tyttö täyttää 18-vuotta. Kerran internetiin ladattua

seksivideota ei saa sieltä koskaan enää pois, mikäli nuoret tytöt tulisivat myöhemmin vaikka katumapäälle. Videot ovat ikuisesti miljoonien ihmisten katseltavana internetissä. Sen sijaan kahden henkilön välinen itsenäinen seksityö tapahtuu yleensä suljettujen ovien takana, josta ei näiden kahden ihmisen lisäksi tarvitse kenenkään muiden ulkopuolisten henkilöiden edes tietää. Nuorten tyttöjen kiinnostus kaupallista seksiä kohtaan ei ole Suomessakaan vieras ilmiö, sillä mediassa on ainakin 2010-luvulta lähtien alettu uutisoimaan esimerkiksi pääkaupunkiseudun alaikäisistä nuorista tytöistä, jotka harrastavat seksiä aikuisten miesten kanssa rahaa, tupakkaa, alkoholia tai vaatteita vastaan. Vastikkeellista eli juuri tavarahyödykkeisiin vaihdettavaa seksiä lienee aina ollut olemassa myös nuortenkin parissa, aihe on pysynyt vaan tabumaisen luonteensa vuoksi pimennossa.

8.4 Miten seksityöstä saataisiin neutraalimpi aihe?

Tämän tutkielman lopuksi esitän vielä muutaman huomion siitä, miten seksityöstä saataisiin suomalaisessa yhteiskunnassa neutraalimpi aihe. Tutkielmani aineistoluvussa olen esitellyt, kuinka löysin kaikki kuusi haastateltavaani Sexwork.netin kautta, jossa voi avoimesti myydä seksiä ja seksuaalisia palveluita. Tuo kyseinen sivusto on ollut prostituutiosta aikaisemmin tehtyjen tutkimusten lisäksi, ja mediasta saamani käsityksen mukaan, ensimmäisiä kosketuksiani seksityön maailmaan. Sivusto ajaa varmasti asiansa, ainoana sivustona Suomessa siellä pystyy avoimesti markkinoimaan seksipalveluita ja se on myös virtuaalinen tila, jossa seksin myyjät ja asiakkaat voivat kohdata toisensa. Haastateltuani kuitenkin kuutta naista, ja tutustuttuani seksityöntekijöiden maailmaan myös Sonja Huhtaniskan (2017) artikkelin ja Elina Talvensaaren (2016) dokumentin kautta, tulin kuitenkin vakuuttuneeksi siitä, että tuo sivusto aliarvioi seksityöntekijöitä ja heidän ammattitaitoaan ja antaa huonoa kuvaa seksityöstä. Kyseisellä nettisivustolla on ensinnäkin erittäin vanhanaikainen käyttöjärjestelmä. Sivustolle pystyy lisäämään esimerkiksi kuvamateriaalia ja suorasanaisesti tarkkoja tietoja myydyistä seksipalveluista, jotka tuntuukin olevan sivuston ainoat hyveet. Sivusto ei anna oikeutta esimerkiksi haastatteleminen seksityöntekijöille. Sivusto onnistuu ylläpitämään hieman sellaista hämärää ja likaista mielikuvaa, joka seksityöhön tunnutaan usein mielikuvissa liitetävän.

Ei ole yllättävää, että haastattelemistani naisista moni käyttää seksipalveluiden markkinointiin myös muita suomalaisia seksiaiheisia sivustoja, joissa on kuitenkin laitonta ilmoittaa suoraan kauppaavansa seksiä rahasta. Tiedustelin haastateltaviltani myös mielipiteitä kyseisestä

Sexwork.net-sivustosta, joista yksikään ei antanut sivustolle kovin hyvää palautetta. Sivustolla on myös mahdollista käydä erilaisia keskusteluja sivustolle sisäänkirjautuneiden kesken, joiden sisältö pääasiallisesti liittyy seksiin. Keskusteluista löytyy myös ihan fiksujakin keskusteluja, esimerkiksi seksityön uusista poliittisista muutoksista, mutta sivustolle mahtuu luonnollisesti myös paljon alaluokkaista sisältöä. Haastateltavat suhtautuivat hieman kaksijakoisesti esimerkiksi sivustoja aktiivisesti käyttävien miespuolisten asiakkaiden jättämiin raportteihin seksikokemuksista tiettyjen seksityöntekijöiden kanssa. Sivustolla viitataan seksityöntekijöihin sivustolla käytettyjen nimimerkkien kautta, jotta jokainen pystyy jäljittämään, kenestä seksityöntekijästä keskustellaan. Raportit tarkoittavat sivustolla asiakaskohtaamisten selontekoa kontakteissa seksityöntekijöiden kanssa sanan varsinaisessa merkityksessä. Sexwork.netin raporteissa käydään joissakin hyvin tarkastikin läpi, mitä kohtaaminen seksityöntekijän kanssa on sisältänyt.

Osa haastateltavista piti sivustolla aikaansa viettäviä henkilöitä hieman onnettomina, jotka hakivat sivustolta sisältöä elämäänsä. Toiset taas kokivat, että esimerkiksi tiettyjen käyttäjien ja asiakkaiden jättämät positiiviset raportit olivat hyvää mainosta ja ilmaista markkinointia seksityöntekijöille itselleen. Raportit ovat saattaneet poikia lisää kiinnostusta ja yhteydenottoja asiakkailta. Analyysiluvussa nostan esille, kuinka seksityöntekijät ovat kaivanneet lisää realismia seksityöstä ennakkoluulojen rinnalle ja ymmärrystä siihen, kuinka seksialalla voi toimia täysijärkisenä henkilönä ja vielä omasta tahdostaan. Näkisin, että mahdollisuus esimerkiksi seksipalveluiden avoimempaan markkinointiin ja mainontaan, toki vaikka rajattuihin sellaisiin, voisivat tehdä osaltaan suuria muutoksia seksityöhön liitettyihin ennakkoluuloihin ja ajatuksiin. Nykyään jokaisella yrityksellä ja pienyrittäjällä tulee olla laadukkaat ja näyttävät kotisivut, niin miksei myös seksityöntekijöillä. Kuten tutkielmassa on noussut aikaisemmin esille, Suomen laki ei salli esimerkiksi julkista mainontaa seksityön suhteen ja näin ollen se rajaa seksityöntekijöiden mahdollisuuksia yksilölliseen markkinointiin. Nykyinen tilanne antaa aika kapeita mahdollisuuksia seksityöntekijöille saada aikaan sellaista realistista ja ehkä jopa visuaalistakin kuvaa, jossa seksityössä oikeasti on kyse. Näkisin tämän myös keinona vähentää seksityöhön liittyvää stigmaa. Seksityö profiloituu pitkälti itsenäisesti seksityötä tekevien naisten yksilöllisiin persooniin, aivan kuten monet muutkin pienyrittäjien ammatit profiloituvat. Seksityöntekijöiden pitää nykyisellään vaan piilottaa sellaiset persoonalliset vahvuudet, joiden avulla he muissa ammateissa erottautuisivat edukseen.

8.4.1 Potentiaalia jatkotutkimukseen?

Tutkielmani loppuun saattaminen on lisännyt kiinnostustani vielä enemmän prostituutiota ja seksityötä kohtaan. Prostituutio ja seksityö ovat aihealueina osoittautuneet niin monipuolisiksi ja laajoiksi, että lopulta on ollut vaikeampaa rajata tutkielmassa käytettävää teoriaa ja aineistoa, kuin löytää sitä käytettäväksi. Prostituutioilmiö myös tarvitsee laajuutensa vuoksi erilaisia näkökulmia ja uusia tutkimuksia jatkuvasti julkaistavaksi (Skaffari 2010, 14). Esimerkiksi prostituution historiasta on löytynyt mielenkiintoisia jatkumota prostituutioilmiön parissa, jotka toistavat itseään vielä nykyaikanakin. Suhtautuminen prostituutioon ei ole juuri muuttunut viimeisten vuosisatojen ja vuosikymmenien aikana, joka on jo itsessään melko hämmästyttävää. Jatkotutkimuksen kannalta olisi kiinnostavaa tutkia lisää myös seksityöntekijöiden hierarkkisuutta suhteessa toisiinsa ja Häkkisen (1995, 112–113) esittämää pyramidimallia.

Jatkotutkimuksessa jatkaisin ehdottomasti empiirisen tutkimuksen linjaa ja tutkimuksen aineistoksi pyrkisin keräämään laajemman haastateltavien joukon. Parhaimmillaan internetin kautta lähettämästäni haastattelupyynnöstä olivat kiinnostuneita lähes 20 seksityöntekijää, mutta kuten aineistoluvussa viisi tuli ilmi, haastateltavien sitouttaminen internetin välityksellä osoittautui haasteelliseksi. Useampi seksityöntekijä vaikutti haastattelusta hyvin kiinnostuneelta, muutama muun muassa vastasi, että he ovat itsekkin opiskelijoita tai pro gradu –tutkielman palauttaneita henkilöitä, joten he olisivat halunneet osallistua haastatteluun. Aikataulumuutokset ja päällekkäisyydet kuitenkin johtivat siihen, että potentiaalisia haastateltavia tippui pois. Olen kuitenkin oikein tyytyväinen ja erittäin kiitollinen niille kuudelle ennakkoluulottomalle naiselle, jotka lähtivät mukaan haastatteluihin ja käyttivät siihen kiireistä aikaansa. Haastatteleman seksityöntekijät todella osoittautuivat kiireisiksi naisiksi, sillä useammalla heistä oli muun muassa useampi työ, kuten aineistoluvusta käy ilmi.

Tyytyväinen olin myös siihen, kuinka Huhtaniskan (2017) artikkeli ja Talvensaaren (2016) dokumentti täydensivät aineistoani. Sain niistä erittäin paljon aineistoa irti ja itsenäisesti seksityötä tekevästä henkilöistä muodostui mielestäni monipuolinen, mutta samalla yhtenäinen kuva. Seksityötä tutkittaessa on pidettävä mielessä erityisesti naisiin kohdistuvat intersektionaaliset erot, joiden mukaan jokaisella naisella on taustallaan muun muassa erilaiset elämäntilanteet ja lähtökohdat. Haastateltavani olivat kuitenkin homogeeninen joukko siinä mielessä, että kaikki tekivät seksityötä erittäin mielellään ja aikoivat pysyäkin seksityön parissa tulevaisuudessakin.

On tärkeää huomioida, että haastattelupyyntöihini ovat tarttuneet sellaiset henkilöt, joilla on ollut halu osallistua ja kertoa omista kokemuksistaan. Haastattelupyynnöiltä on voinut jäädä tutkielmani rajauksesta, eli itsenäisesti seksityötä tekevistä suomalaisista naisista, johtuen tavoittamatta henkilöitä, joilla ei ole seksityöstä pelkästään hyviä kokemuksia. Toisaalta näinhän se on jokaisen tutkimuksen kohdalla. Tiedyt rajaukset kvalitatiivisen aineiston suhteen on tehtävä ja haastateltaviaan ei voi valita. Suuremman haastateltavien joukon hallitseminen olisi tarvinnut pian myös laajemman tutkimuksen. Jos jotain toivon oman tutkielmani saavuttaneen, se olisi ehdottomasti edes pieni realistinen kurkkaus seksityöhön liittyvän mysteerisuuden hunnun taakse. Siitä saan kiittää haastattelemani aitoja naisia, jotka laittoivat omat kokemuksensa peliin ja johdattelivat minut haastattelijana ja tutkielman tekijänä rennosti kohti intiimiä ja seksityöhön liitettyjen ennakkoluulojen yli.

Lähdeluettelo

Aamulehti 15.8.2017. Pääset iholle, et ihoni alle. Ihmiset-liite. Huhtaniska Sonja.

Andrijasevic, Rutvica (2007) Beautiful Dead Bodies: Gender, Migration and Representation in Anti-trafficking Campaigns. *Feminist review* 86 (1), 24–44.

Anttonen, Veikko & Viljanen, Anna Maria (2000) Mary Douglas ja ajattelun yhteisöllisyys. Suomennetussa teoksessa Mary Douglas (2000) Puhtaus ja vaara. Ritualistisen rajanvedon analyysi.

Bauer, Jill & Gradus, Ronna (2015) Hot Girls Wanted. Two to Tango Productions. Ensi-ilta Sundance Film Festival.

Bell, Shannon (1994) Reading, Writing, and Rewriting the Prostitute Body. Bloomington: Indiana University Press.

Bernstein, Elizabeth (2007) Sex Work for the Middle Classes. *Sexualities*, 10 (4). 473-488.

Davis, Kingsley (1937) The sociology of prostitution. *American Journal of Sociology*, 2 (5): 744–755.

Day, Sophie (2007) On the Game: Women and Sex Work. London: Pluto Press.

Douglas, Mary (2003) Purity and Danger: an Analysis of The concepts of Pollution and Taboo. London: Routledge.

Etelä-Suomen Sanomat 6.2.2018. Paritus tapahtuu etänä ulkomailta käsin. Paajanen Olli-Pekka.

Factum. Uusi tietosanakirja (2005) Porvoo: WS Bookwell Oy.

Goffman, Erving (1986) *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Harmondsworth: Penguin Books.

Hirsjärvi, Sirkka & Tuomi, Helena (2014) *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.

Hochschild, Arlie Russel (2003) *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*. University of California Press.

Hubbard, Phil & Prior Jason (2013) *Out of Sight, Out of Mind? Prostitution Policy and the Health, Well-being and Safety of Home-Based Sex Workers*. *Critical Social Policy* 33 (1), 140-159.

Häkkinen, Antti (1995) *Rahasta – vaan ei rakkaudesta. Prostituutio Helsingissä 1867–1939*. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

Häkkinen, Antti & Salasuo, Mikko (2015) *Salattu, hävetty, vaiettu. Miten tutkia piilossa olevia ilmiöitä*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Jyrkinen, Marjut (2005) *The Organisation of Policy Meets the Commercialisation of Sex. Global Linkages, Policies, Technologies*. Helsinki: The Swedish School of Economics and Business Administration 146.

Kauppinen, Jaana (2003) *Alkusanat*. Teoksessa Susanne Thorbek & Bandana Pattanaik (toim.): *Rajat ylittävä prostituutio. Globaalien toimintamallien muuttuminen*. Suom. Sari-Anne Ahvonen. Helsinki: LIKE, 9–10.

Kimpimäki, Minna (2009) *Haureuden harjoittajista ihmiskaupan uhreihin. Prostituution, parituksen ja ihmiskaupan oikeudellinen sääntely*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Kitzinger, Celia (2007) *Feminist approaches*. Teoksessa Clive Seale, Giampietro Gobo, Jaber F. Gubrium & David Silverman (eds.) *Qualitative Research Practise. Concise Paperback Edition*. London, Thousands Oaks, New Delhi: Sage Publications, 113–128.

Koivunen, Anu & Liljeström, Marianne (1996) Kritiikki, visiot, muutos – feministinen purkamis- ja rakentamisprojekti. Teoksessa Anu Koivunen & Marianne Liljeström (toim.) *Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Koken, Juline A. (2012) Independent Female Escort's Strategies for Coping with Sex Work Related Stigma. *Sexuality and Culture* 16, 209–229.

Kontula, Anna (2005) *Prostituutio Suomessa*. Helsinki: Sexpo.

Kontula, Anna (2008) *Punainen eksodus: Tutkimus seksityöstä Suomessa*. Helsinki: Like.

Koskela, Hille, Tani, Sirpa & Tuominen, Martti (2000) ”Sen näköinen tyttö”. Tutkimus katuprostituution vaikutuksista helsinkiläisten naisten arkielämään. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 5.

Koskinen, Taava (toim.) (1998) *Esipuhe. Kurtisaaneista kunnian naisiin*.

Kuronen, Marjo (2009) *Feministinen tutkimus ja sosiaalityön tutkimus – kohtaamisia ja kohtaamattomuutta*. Teoksessa Mikko Mäntysaari, Anneli Pohjola & Tarja Pösö (toim.) *Sosiaalityö ja teoria*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 110–130.

Marttila, Anne-Maria (2004) *Seksiä ilman rajoja? Kansainvälistyvä seksiteollisuus ja suomalaiset prostituution asiakkaat*. *Naistutkimus – Kvinnoforskning* 1/2004.

Marttila, Anne-Maria (2009) *Tavoitteena tasa-arvo: suomalainen keskustelu rajat ylittävästä prostituutiosta*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:37.

Murphy, Alexandra K. & Venkatesh, Sudhir Alladi (2006) *Vice Careers: The Changing Contours of Sex Work in New York City*. *Qualitative Sociology* 29, 129–154.

Niemi J. & Aaltonen J. 2013. *Seksikaupan kohteen hyväksikäyttö: Seksinostokiellon toimivuuden arviointi*. Oikeusministeriö. *Selvityksiä ja ohjeita* 39.

Nygård, Toivo (1998) *Erialaisten historiaa. Marginaaliryhmät Suomessa 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Näre, Sari (1998) *Seksibaarien seksuaalipolitiikkaa*. Teoksessa Taava Koskinen (toim.) *Kurtisaaneista kunnian naisiin*. Helsinki: Yliopistopaino.

Pateman, Carole (2002) *Self-Ownership and Property in the Person: Democratization and a Tale of Two Concepts*. *The Journal of Political Philosophy* 10 (1), 20–53.

Pattanaik, Bandana (2003) *Yhteenveto. Entä tästä eteenpäin?* Teoksessa Susanne Thorbek & Bandana Pattanaik (toim.) *Rajat ylittävä prostituutio. Globaalien toimintamallien muuttuminen*. Suom. Sari-Anne Ahvonen. Helsinki: LIKE, 302–320.

Penttinen, Elina (2004) *Corporeal Globalization. Narratives of subjectivity and otherness in the sexscapes of globalization*. Rauhan ja konfliktintutkimuslaitos. Tutkimustiedote 92. Tapri. Tampere.

Phillips, Anne (2011) *It's My Body and I Do What I Like it: Bodies as Object and Property*. *Political Theory* 39 (6), 724–748.

Rossi, Leena-Maija (2010) *Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin*. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino.

Roth, Venla (2011) *Näkymättömät uhrin: seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan tunnistaminen*. *Lakimies* 5/2011, 975–999.

Saarikoski, Helena (2001) *Mistä on huonot tytöt tehty?* Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sanders, Teela (2002) *The Condom as Psychological Barrier: Female Sex Workers and Emotional Management*. *Feminism & Psychology* 12 (4), 561–566.

Showden, Carisa R. & Majic, Samantha (2014) *Introduction. The Politics of Sex Work*. Teoksessa Carisa R. Showden & Samantha Majic (toim.) *Negotiating Sex Work. Unintended Consequences of Policy and Activism*. University of Minnesota Press, 13-40.

Sirkkiä, Johanna (2003) Onko prostituoitu ihminen? Tiedepolitiikka 28 (4), 13–22.

Skaffari, Pia (2010) Rajat ylittävä prostituutio – Tutkimus naisten kokemuksista pohjoisen itäprostituutiossa. Lapin yliopistokustannus.

Sullivan, Barbara (2010) When (Some) Prostitution Is Legal: The Impact of Law Reform on Sex Work in Australia. *Journal of Law and Society* 37(1): 85–104.

Talvensaari, Elina (2016) Puhtaus ja vaara. Elokuvasyhtiö Oy Aamu Ab. Ensi-ilta Helsinki Documentary Film Festivaaleilla tammikuussa 2017.

Thorbek, Susanne (2003) Prostituutio globaalina ilmiönä: Toimintamallien muuttuminen. Teoksessa Susanne Thorbek & Bandana Pattanaik (toim.) *Rajat ylittävä prostituutio. Globaalien toimintamallien muuttuminen*. Suom. Sari-Anne Ahvonen. Helsinki: LIKE, 16–28.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Turunen, Merja-Maaria (toim.) (1996) *Kun kaikki on kaupan...Prostituution asiantuntijatyöryhmän raportteja 190*. STAKES. Helsinki.

Van Doorninck, Marieke (2003) Normaalia liiketoimintaa? Seksiteollisuus Alankomaissa. Teoksessa Susanne Thorbek & Bandana Pattanaik (toim.) *Rajat ylittävä prostituutio. Globaalien toimintamallien muuttuminen*. Suom. Sari-Anne Ahvonen. Helsinki: LIKE, 271–281.

Digitaaliset lähteet

Amnesty blogi 12.8.2015. Seksityöntekijöiden ihmisoikeuksien parantamiseksi hyväksyttiin suuntaviivat. Niina Laajapuro.

<https://www.amnesty.fi/seksityontekijoiden-ihmisoikeuksien-parantamiseksi-hyvakysyttiin-suuntaviivat/>

Haettu 30.4.2018

Helsingin Sanomat 5.3.2013. Prostituution koko kuva Suomessa pitäisi selvittää. Mielipide. Kontula Anna & Vuolajärvi Niina.

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000002618139.html>

Haettu 30.4.2018

Helsingin Sanomat 18.9.2013. Seksin myyjä ja ostajia on haastateltu aiemmin. Mielipide. Niemi Johanna. & Aaltonen Jussi.

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000002674921.html>

Haettu 30.4.2018

Helsingin Sanomat 11.10.2014. Seksin myyjien oikeuksia pitää puolustaa ja parantaa. Pääkirjoitus, vieraskynä. Vuolajärvi Niina.

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000002768400.html>

Haettu 30.4.2018

Helsingin Sanomat 28.5.2017. Yksikään patriarkaatti ei hyväksy seksiä häpeilemättä harrastavaa naista – maan kehitystä mittaa parhaiten naisen seksuaalinen vapaus. Kolumni. Sipilä Annamari.

<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005228258.html>

Haettu 30.4.2018

Helsingin Sanomat. 19.3.2018. Seksityötä tekevien häpäisemisen on loputtava – olen tehnyt seksityötä vuosia, ja se on minulle kutsumusammatti. Mielipidekirjoitus. Nimimerkki Krista.

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005608618.html>

Haettu 30.4.2018

Kauppinen, Jaana (2009) Kolmannen sektorin rooli ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa Suomessa. Seminaariraportissa Vaula Tuomaala & Essi Thesslund (toim.) Toiveiden ja todellisuuden törmäyspintoja. Ihmisoikeudet ja uhrilähtöisyys ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa. Pro-tukipiste, 73-77.

<https://pro-tukipiste.fi/wp-content/uploads/2017/05/ihmiskauppa-seminaariraportti-2009.pdf>

Haettu 30.4.2018

Kontula, Anna (2009) Miksi puhua seksistä työnä? Työelämän tutkimus 1/2009, 7 vsk. 1-10.

<http://annakontula.fi/wp-content/uploads/2016/12/tyoelamantutkimus-kontula.pdf>

Haettu 30.4.2018

Mtv3 7.11.2017. Ina Mikkola sukeltaa uutuusohjelmassa pornon maailmaan: ”Koen, että seksuaalinen älykkyysosamääräni on kasvanut”.

<https://www.mtv.fi/tv/ohjelmat/ina-3-porno/uutiset/artikkeli/ina-mikkola-sukeltaa-uutuusohjelmassa-pornon-maailmaan-koen-etta-seksuaalinen-alykkyysosamaarani-on-kasvanut/6644416#gs.zLiBRgs>

Haettu 30.4.2018

Palermon sopimus/ Valtionsopimus

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2006/20060071/20060071_2

Haettu 30.4.2018

Schulze, Erika (2014) Sexual Exploitation and Prostitution and Its Impact on Gender Equality. European Parliament Study. Directorate-General for International Policies: Policy Department C. Citizen's Right and Constitutional Affairs. Gender Equality.

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493040/IPOL-FEMM_ET\(2014\)493040_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493040/IPOL-FEMM_ET(2014)493040_EN.pdf)

Haettu 30.4.2018

Sexwork.net -sivusto

<https://www.sexwork.net/girls/FIN>

Haettu 30.4.2018

Suomen järjestyslaki 27.6.2003/612

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030612#L2P6>

Haettu 30.4.2018

Suomen rikoslaki 19.12.1889/39

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>

Haettu 30.4.2018

Tiia Forrströmistä Sexpo-säätiön uusi puheenjohtaja. 12.4.2017.

<https://www.epressi.com/tiedotteet/media/tiia-forsstromista-sexpo-saation-uusi-puheenjohtaja.html>

Haettu 30.4.2018

Un Women's note on sex work, sexual exploitation, and trafficking 17.10.2013

<http://www.nswp.org/resource/un-womens-note-sex-work-sexual-exploitation-and-trafficking>

Haettu 30.4.2018

Ward, Helen (2007) Marxism Versus Moralism. Permanent Revolution 3. 15-21.

<http://www.permanentrevolution.net/files/pr3/15-21%20Prostitution.pdf>

Haettu 30.4.2018

LIITE 1

Graduhaastattelun kysymysrunko

Hei, tässä tämä graduni kysymysrunko.

Jos mieleesi nousee lisää ajatuksia johonkin kysymykseen liittyen, niin toivon että kirjoitat vapaasti. Saa mennä vaikka kuinka paljon aiheen/kysymyksen sivusta! Olen jättänyt jokaisen teeman alle (teema 1, teema 2...) mahdollisuuden vapaaseen esseemäiseen vastaukseen: ”kerro vapaasti/kuvaile vapaasti”, tällä pyrin tavoittamaan sellaiset ajatukset, joita en välttämättä kysymyksillä tavoita. Voit siis kirjoittaa myös esseemäisesti, käytä tuolloin vaikka kysymyksiä apuvälineinäsi.

Jos koet, että et osaa vastata johonkin tiettyyn kysymykseen, tai et halua vastata, niin kerro minulle ja yritän avata sitä sinulle. Palautetta otan mielelläni vastaan.

Suuri kiitos ajastasi, ystävällisin terveisin Annemari Hakala

1. **Perustiedot**

1. kerro vapaasti itsestäsi ja taustastasi
2. Ikä
3. Siviilisääty, status
4. Seksuaalinen suuntautuminen
5. Peruskoulutus
6. Mitä olet opiskellut/ mitä työtä olet tehnyt ennen seksityötä?
7. Mikä on vaikuttanut alan valintaasi?
8. Kauanko olet ollut seksityössä?
9. Teetkö rinnalla jotain muuta työtä?
10. Tietääkö lähipiirisi työstäsi?
11. Jos tietävät, miten he suhtautuvat?

2. **Julkinen elämä (työ)**

12. Kuvaile vapaasti työtäsi
13. Millainen on stereotyyppinen seksityöntekijä?
14. Millainen seksityöntekijä sinä olet?
15. Kauanko olet tehnyt seksityötä?
16. Kuinka olet tullut alalle?
17. Oletko tehnyt muunlaista seksityötä?
18. Työskenteletkö itsenäisesti/yrittäjänä?
19. Työn hyvät puolet?
20. Työn huonot puolet?
21. Oletko pysymässä alalla vai hakeutumassa muihin töihin?
22. Missä työskentelet (esim. yksityisasunto, hotelli)

23. Mitä kanavaa käytät löytääksesi asiakkaita?
24. Tunnetko paljon toisia alalla työskenteleviä naisia?

2.1 **Asiakkaat**

25. Kerro vapaasti asiakkaistasi/asiakaskunnasta
26. Kuinka asiakkaasi valikoituvat
27. Kuinka asiakassuhde eroaa muista seksisuhteista?
28. Kenellä on valta asiakassuhteessa?
29. Oletko kokenut työssäsäi väkivaltaa tai väkivallan uhkaa?
30. Miten koet asiakkaiden julkisen palautteen, esim. Sexworkin foorumeilla?
31. Mielipiteesi Sexwork.netistä?

JOKERIKYSYMYKSET (valinnainen vastaus):

32. Kerro/kuvaile jokin positiivista asiakastilannetta
33. Kerro/kuvaile jokin negatiivinen asiakastilanne

3. **Yksityinen elämä (elämä työn ulkopuolella)**

34. Kuvaile vapaasti yksityistä elämääsi, vapaa-aikaasi? (Mitä teet, mahdolliset harrastukset ym.)
35. Pystytkö erottamaan yksityisen elämän työstäsi?
36. Vaikuttaako seksityö muihin ihmissuhteisiisi/parisuhteeseesi (ja miten se vaikuttaa)?

4. **Naiseus ja seksi**

37. Kerro vapaasti omasta naiseudestasi (miten esim. koet naiseuden, onko sukupuoli sinulle tärkeä)
38. Millainen nainen olet?
39. Mitä naiseus merkitsee sinulle?
40. Mitä seksi merkitsee sinulle?
41. Mitä seksuaalisuus merkitsee sinulle?
42. mitä ajattelet ylipäättänsä seksuaalisuudesta?
43. Oletko oppinut jotain uutta itsestäsi/naiseudestasi seksityön kautta, mitä?
44. Koetko poikkeavasi ”normaalin” naisen normeista ja rooleista?

5. **Seksityö Suomessa**

45. Mitä mieltä olet seksityöntekijöiden asemasta Suomessa?
46. Miten (ja mihin suuntaan) muuttaisit sitä?
47. Mitä muutoksia seksin oston kriminalisoinnilla olisi ammattiisi?
48. Mitä muutoksia seksityön dekriminalisoinnilla olisi ammattiisi?
49. Oletko kokenut leimaantumista työsi vuoksi?

6. **Sana on vapaa: kerro mietteesi, jäikö jotain kysymättä/sanomatta**